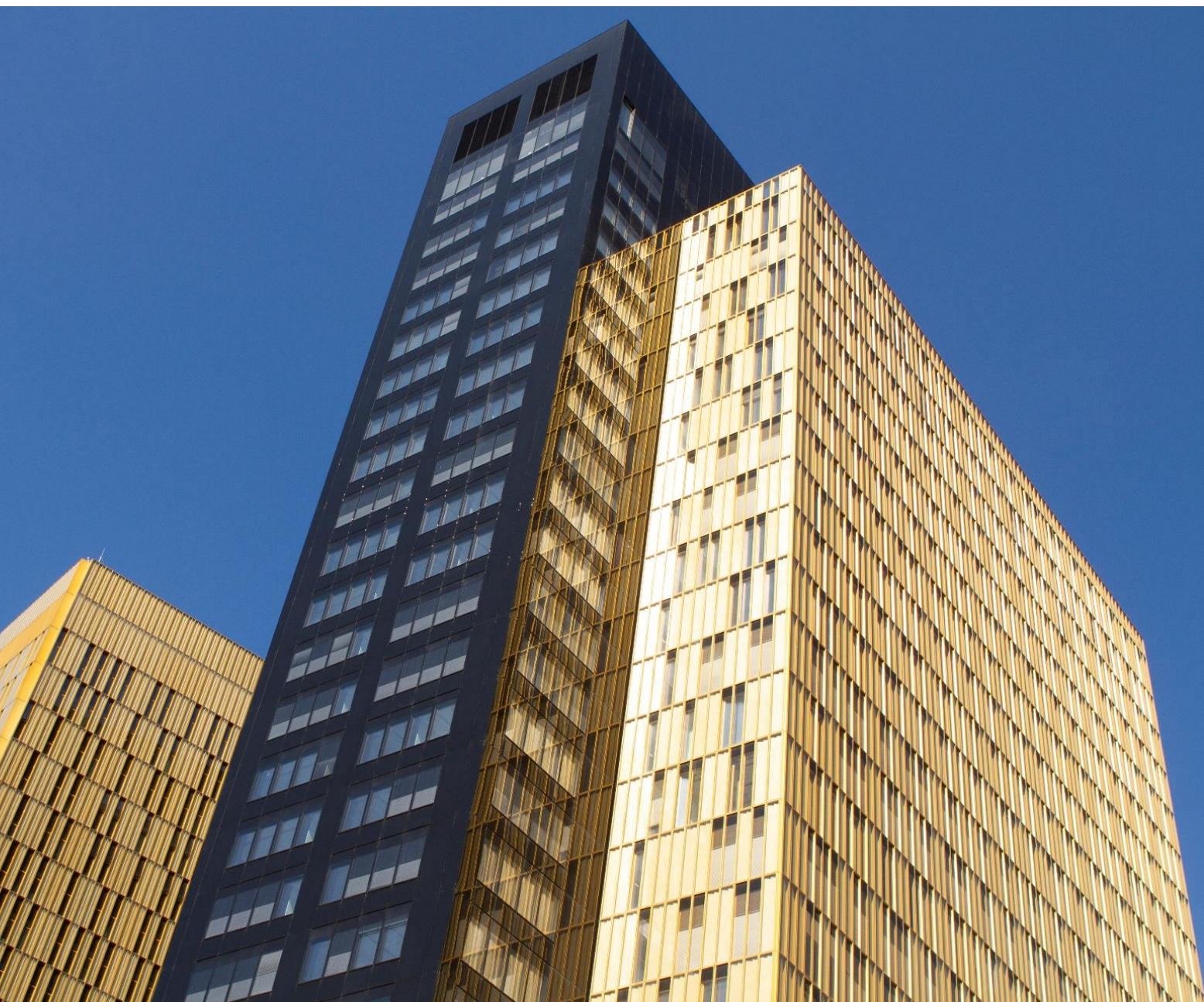

Tematisks pārskats

Tiesu neatkarība

Priekšvārds

Gadu gaitā ir pasludināti neskaitāmi spriedumi, kas bagātinājuši Tiesas judikatūru par tiesu neatkarības principu Savienības tiesību sistēmā. Šo judikatūru raksturo skarto jomu dažādība – no valsts tiesnešu iecelšanas procedūrām līdz nevainīguma prezumpcijai, ietverot dažādos aspektus, kādos šis princips ir skatīts.

Pirmkārt, šī judikatūra skārusi valsts tiesu, kuras var uzdot prejudiciālos jautājumus, neatkarības nosacījumu nolūkā nodrošināt prejudiciālo nolēmumu mehānisma pienācīgu darbību atbilstoši LESD 267. pantam. Neatkarības kritēriji, kurus Tiesa noteikusi savā judikatūrā attiecībā uz LESD 267. pantu, pēc tam piemēroti arī citos kontekstos.

Tādējādi, otrkārt, lielā skaitā spriedumu tika tiesu neatkarība skatīta efektīvas tiesību aizsardzības tiesā kontekstā LES 19. panta 1. punkta otrās daļas ¹ un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta ² izpratnē. Ņemot vērā šīs tiesību normas, Tiesa spriedusi, kādām prasībām jāatbilst valsts tiesām, kuras var lemt par Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju, it īpaši, lai nodrošinātu tiesiskuma kā LES 2. pantā ³ nostiprinātas vērtības ievērošanu.

Visbeidzot, prasības attiecībā uz tiesu neatkarību ņemtas vērā lietās, kas skar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kura nostiprināta LESD trešās daļas V sadaļā, it īpaši tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā (LESD 82.–86. pants).

Ņemot vērā minētās trīs grupas, šajā tematiskās informācijas lapā sniegts apkopojums par judikatūru tiesu neatkarības jomā.

¹ Saskaņā ar šo tiesību normu “dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības”.

² Hartas 47. pantā nostiprinātas pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu.

³ Saskaņā ar LES 2. pantu “Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība”.

Tiesību aktu saraksts

Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

Eiropas Parlamenta un Padomes **Regula (EK) Nr. 805/2004** (2004. gada 21. aprīlis), ar ko izveido Eiropas izpildes rīkojumu neapstrīdētiem prasījumiem (OV 2004, L 143, 15. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes **Regula (ES) Nr. 1215/2012** (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.).

Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās

Padomes **Pamatlēmums 2002/584/TI** (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes **Direktīva (ES) 2016/343** (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

Sociālā politika

Padomes **Direktīva 2000/78/EK** (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes **Direktīva 2006/54/EK** (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

Līgumu principi, mērķi un uzdevumi

Komisijas **Lēmums 2006/928/EK** (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.).

Datu aizsardzība

Eiropas Parlamenta un Padomes **Regula (ES) 2016/679** (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VDAR”).

Satura rādītājs

PRIEKŠVārds	3
TIESĪBU AKTU SARAKSTS.....	4
I. VALSTS TIESU NEATKARĪBA PREJUDICIĀLĀ NOLĒMUMA TIESVEDĪBĀ	7
1. Jēdziens “tiesa” LESD 267. panta izpratnē.....	7
2. Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu	11
II. TIESNEŠU UN VALSTS TIESU, KURU KOMPETENCĒ IR PIEMĒROT SAVIENĪBAS TIESĪBAS, NEATKARĪBA	17
1. Iecelšana amatā.....	17
2. Ētika.....	33
3. Atalgojums.....	38
4. Norīkošana	39
5. Pārcelšana	41
6. Paaugstināšana amatā	42
7. Disciplināratbildība	44
8. Personiskā atbildība, tiesnešu imunitāte un atstādināšana	56
9. Tiesnešu neatceļamība un pensionēšanās vecums.....	66
10. Tiesas kompetence pārbaudīt tiesu neatkarību.....	71
III. LĒMUMPIEŅEMŠANAS PROCESA NEATKARĪBA PROCEDŪRĀS PAR SAVIENĪBAS TIESĪBU PIEMĒROŠANU	73
IV. VALSTS TIESU NEATKARĪBA JOMĀS, KAS SAISTĪTAS AR BRĪVĪBAS, DROŠĪBAS UN TIESISKUMA TELPU .	76
1. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās.....	76
2. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās.....	78
2.1. Eiropas apcietināšanas orderis.....	78
2.2. Nevainīguma prezumpcija.....	85

I. Valsts tiesu neatkarība prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā

Tiesas judikatūra attiecībā uz tiesu neatkarības kritērijiem sākotnēji attīstījās saistībā ar LESD 267. panta interpretāciju; saskaņā ar šo pantu vienīgi dalībvalsts “tiesai” ir tiesības vai attiecīgā gadījumā pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Šīs tiesību normas interpretācija deva Tiesai iespēju saistībā ar lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības vērtējumu definēt jēdzienu “tiesa” un it īpaši jēdzienu “tiesu neatkarība”. Neatkarība ir viena no prasībām, kuras Tiesa ņem vērā, lai vērtētu, vai iesniedzēj institūcija ir “tiesa”, kas ir tiesīga uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus ⁴.

1. Jēdziens “tiesa” LESD 267. panta izpratnē

Spriedums, 2023. gada 21. decembris (virspalāta), Krajowa Rada Sądownictwa (Tiesneša atstāšana amatā) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Jēdziens “tiesa” – Kritēriji – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) “Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych” (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta) – Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniedzis iztiesāšanas sastāvs, kuram nav neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas statusa – Nepieņemamība

Ar 2020. gada 30. decembra vēstuli L. G., *Sąd Okręgowy w K.* (K. apgabaltiesa, Polija) tiesnesis, informēja *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tieslietu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) par vēlmi turpināt pildīt amata pienākumus pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Tā kā KRS bija izbeigusi lietu par šo lūgumu, jo bija beidzies tā iesniegšanai paredzētais prekluzīvais termiņš, L. G. vērsās ar pieteikumu iesniedzēj institūcijā. Iesniedzēj institūcija vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo tai bija šaubas par to, vai valsts tiesiskais regulējums, kurā, pirmkārt, šāds tiesneša paziņojums ir pakārtots KRS atļaujai un, otrkārt, attiecībā uz šo paziņojumu paredzēts absolūts prekluzīvs termiņš, ir saderīgs ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu.

Šajā lietā iesniedzēj institūciju veido trīs tiesneši, kuri darbojas *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta, turpmāk tekstā – “Ārkārtas kontroles palāta”), kas *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) izveidota Polijas tiesu sistēmas 2017. gada reformu rezultātā ⁵. Šie trīs tiesneši šajā palātā tika iecelti,

⁴ Skat., piemēram, spriedumu, 1987. gada 11. jūnijs, X (14/86, [EU:C:1987:275](#)), 7. punkts, spriedumu, 1997. gada 17. septembris, *Dorsch Consult* (C-54/96, [EU:C:1997:413](#)), 23. punkts, un – no nesenākās judikatūras – spriedumu, 2022. gada 29. marts, *Getin Noble Bank* (C-132/20, [EU:C:2022:235](#)), 66. punkts; pēdējais minētais spriedums ir aplūkots II.1. sadaļā “Iecelšana amatā”.

⁵ Šī palāta, kā arī jauna Augstākās tiesas palāta, proti, *Izba Dyscyplinarna* (Disciplinārlietu palāta), tika izveidotas ar 2017. gada 8. decembra *ustawa o Sądzie Najwyższym* (Likums par Augstāko tiesu), kas stājās spēkā 2018. gada 3. aprīlī.

pamatojoties uz Rezolūciju Nr. 331/2018, kuru KRS pieņēma 2018. gada 28. augustā (turpmāk tekstā – “Rezolūcija Nr. 331/2018”).

Taču, pirmkārt, šī rezolūcija tika atcelta ar *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija) 2021. gada 21. septembra spriedumu ⁶. Otrkārt, 2021. gada 8. novembra spriedumā *Dolińska - Ficek un Ozimek pret Poliju* ⁷ (turpmāk tekstā – “spriedums *Dolińska - Ficek un Ozimek pret Poliju*”) Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – “ECT”) secināja – ņemot vērā procesu, kurā, pamatojoties uz Rezolūciju Nr. 331/2018, tika iecelti locekļi divos Ārkārtas kontroles palātas trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvos, nav ievērota Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ⁸ 6. panta 1. punktā noteiktā prasība, ka tiesai ir jābūt “likumā noteiktai”.

Savā spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā atzīst lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu, jo iesniedzējinstītūcija nav uzskatāma par “tiesu” LESD 267. panta izpratnē.

Iesākumā Tiesa atgādina, ka, lai izvērtētu, vai iesniedzējinstītūcijai ir “tiesas” statuss LESD 267. panta izpratnē, Tiesa ņem vērā virkni aspektu, kā, piemēram, vai šī institūcija ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās jurisdikcija ir obligāta, vai procedūra tajā notiek atbilstoši sacīkstes principam, vai tā piemēro tiesību normas un vai tā ir neatkarīga. Šajā ziņā Tiesa jau ir norādījusi, ka Augstākā tiesa pati par sevi atbilst šīm prasībām, un precizējusi – ja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi valsts tiesa, ir jāpieņem, ka tā atbilst šīm prasībām neatkarīgi no tās konkrētā sastāva. Proti, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesas ziņā – ņemot vērā funkciju sadali starp to un dalībvalsts tiesu – nav pārbaudīt, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemts atbilstoši dalībvalsts noteikumiem par tiesu organizāciju un procesu tajās.

Tomēr šo prezumpciju var atspēkot, ja dalībvalsts tiesas vai starptautiskas tiesas pieņemts galīgs tiesas nolēmums ļautu secināt, ka tiesnesim, kas veido iesniedzējtiesu, nav neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas statusa LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, to lasot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta otrās daļas gaismā ⁹.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka ECT spriedumā *Dolińska - Ficek un Ozimek pret Poliju* un Augstākās administratīvās tiesas 2021. gada 21. septembra spriedumā, kuri abi ir galīgi spriedumi, konkrēti tika vērtēti apstākļi, kādos Ārkārtas kontroles palātas tiesneši tika iecelti, pamatojoties uz Rezolūciju Nr. 331/2018.

Konkrētāk, pirmkārt, spriedumā *Dolińska - Ficek un Ozimek pret Poliju* ECT būtībā konstatēja, ka Ārkārtas kontroles palātas attiecīgajos iztiesāšanas sastāvos ietilpstošo locekļu iecelšana bija notikusi, acīmredzami pārkāpjot valsts pamatnormas, kas regulē tiesnešu iecelšanas procedūru. Lai gan ir taisnība, ka no sešiem tiesnešiem, kas ietilpa

⁶ Šis spriedums tika pasludināts pēc 2021. gada 2. marta sprieduma A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153), kas aplūkots II.1. sadaļā “Iecelšana amatā”.

⁷ CE:ECHR:2021:1108JUD 004986819.

⁸ Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

⁹ Skat. spriedumu, 2022. gada 29. marts, *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 72. punkts), kas aplūkots II.1. sadaļā “Iecelšana amatā”.

aplūkotos Ārkārtas kontroles palātas iztiesāšanas sastāvos, lietās, saistībā ar kurām tika pasludināts minētais spriedums, tikai viens darbojas tajā šīs palātas iztiesāšanas sastāvā, kurš iesniedzis lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tomēr no minētā sprieduma pamatojuma skaidri izriet, ka ECT vērtējums vienādi attiecas uz visiem minētās palātas tiesnešiem, kas iecelti šajā palātā līdzīgos apstākļos un it īpaši uz Rezolūcijas Nr. 331/2018 pamata.

Otrkārt, 2021. gada 21. septembra spriedumā, pamatojoties it īpaši uz konstatējumiem un vērtējumiem, kas lielā mērā pārklājas ar spriedumā *Dolińska-Ficek un Ozimek* pret Poliju izdarītajiem konstatējumiem un vērtējumiem, Augstākā administratīvā tiesa atcēla Rezolūciju Nr. 331/2018.

No šiem abiem spriedumiem izrietošo konstatējumu un vērtējumu, kā arī savas judikatūras gaismā Tiesa pārbauda, vai ir uzskatāms, ka attiecībā uz iesniedzējinstītūciju ir atspēkota prezumpcija par atbilstību “tiesas” statusam LESD 267. panta izpratnē.

Šajā ziņā Tiesa, pirmām kārtām, uzsver, ka iesniedzējinstītūcijas sastāvā esošie tiesneši Ārkārtas kontroles palātā ir iecelti pēc priekšlikuma, ko izteikusi KRS, proti, institūcija, kurā pēc 2017. un 2018. gadā veiktajiem normatīvo aktu grozījumiem¹⁰ 23 no 25 tās locekļiem ir iecēlusi Polijas izpildvara un likumdošanas vara vai arī tie ir izpildvaras vai likumdošanas varas locekļi. Tiesa gan, apstāklis, ka tāda iestāde kā tiesnešu iecelšanas procesā iesaistītā KRS galvenokārt sastāv no likumdošanas varas izraudzītiem locekļiem, pats par sevi nav tāds, kas var radīt šaubas par tiesību aktos iepriekš noteiktas tiesas statusu un šā procesa noslēgumā iecelto tiesnešu neatkarību. Tomēr citādi ir tad, ja šaubas šīs apstākļi rada kombinācijā ar citiem nozīmīgiem elementiem un apstākļiem, kādos izvēle ir izdarīta. KRS reglamentējošo normatīvo aktu grozījumi ir veikti vienlaikus ar būtisku Augstākās tiesas reformu, kura tostarp ietvēra divu jaunu palātu izveidi šajā tiesā, kā arī minētās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanu. Šie grozījumi tātad ir notikuši brīdī, kad drīzumā bija aizpildāmas daudzas Augstākās tiesas tiesnešu amata vietas, kas izsludinātas par vakantām vai izveidotas no jauna.

Otrām kārtām, šādi *ex nihilo* izveidotajai Ārkārtas kontroles palātai ir piešķirtas pilnvaras tādās īpaši sensitīvās jomās kā tiesvedība vēlēšanu un referendumu rīkošanas lietās, kā arī kompetence izskatīt ārkārtas pārsūdzības, ar kurām iespējams panākt vispārējās jurisdikcijas tiesu vai citu Augstākās tiesas palātu pieņemtu galīgu nolēmumu atcelšanu.

Trešām kārtām, līdztekus iepriekš minētajiem normatīvo aktu grozījumiem tika būtiski grozīti arī noteikumi par pārsūdzībām tiesā, kas pieejamas attiecībā uz KRS rezolūcijām, ar kurām tiek virzīti kandidāti iecelšanai Augstākās tiesas tiesnešu amatos, šādi padarot šīs pārsūdzības par neefektīvām. Attiecībā uz šo jautājumu Tiesa arī uzsvēra, ka

¹⁰ 9.a pants 2011. gada 12. maija *ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa* (Likums par Valsts tieslietu padomi), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2017. gada 8. decembra *ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tieslietu padomi un dažus citus likumus), kurš stājās spēkā 2018. gada 17. janvārī, un ar 2018. gada 20. jūlija *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Likums par grozījumiem Likumā par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju un dažos citos likumos), kas stājās spēkā 2018. gada 27. jūlijā.

ierobežojumi, kas ieviesti ar nupat minētajiem grozījumiem, attiecās tikai uz pārsūdzībām, kas iesniegtas par *KRS* rezolūcijām par kandidatūru virzīšanu Augstākās tiesas tiesnešu amatam, savukārt uz *KRS* rezolūcijām par kandidatūru virzīšanu uz tiesneša amatam citās valsts tiesās joprojām attiecās vispārējā pārbaudes tiesā kārtība, kas bija spēkā iepriekš ¹¹.

Ceturtām kārtām, spriedumā W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) ¹² Tiesa arī jau norādīja, ka brīdī, kad uz Rezolūcijas Nr. 331/2018 pamata amatā tika iecelts Ārkārtas kontroles palātas loceklis, uz ko attiecās lieta, kurā taisīts šis spriedums, Augstākā administratīvā tiesa, kurā bija iesniegts pieteikums par šīs rezolūcijas atcelšanu, ar 2018. gada 27. septembra rīkojumu apturēja minētās rezolūcijas izpildu spēku. Šis pats apstāklis ir konstatējams arī attiecībā uz to trīs locekļu iecelšanu, kuri ir iesniedzēj institūcijas sastāvā. Tādējādi apstāklis, ka Polijas Republikas prezidents – steidzamības kārtā un nesagaidījis iespēju iepazīties ar 2018. gada 27. septembra rīkojuma pamatojumu – uz Rezolūcijas Nr. 331/2018 pamata, kas ar šo rīkojumu ir apturēta, ir veicis attiecīgo iecelšanu amatā, nozīmē, ka ir būtiski aizskarts varas dalīšanas princips, kas raksturo tiesiskas valsts darbību.

Piektām kārtām, lai gan Augstākā administratīvā tiesa izskatīja prasību atcelt Rezolūciju Nr. 331/2018 un bija apturējusi tiesvedību šajā lietā, līdz tiek pieņemts Tiesas spriedums lietā A. B. u.c. ¹³, Polijas likumdevējs pieņēma likumu, ar ko tika izslēgta jebkāda turpmāka pārsūdzība par *KRS* rezolūcijām, ar kurām ir izvirzīti kandidāti iecelšanai Augstākās tiesas tiesneša amatā, kā arī izbeigtas izskatīšanā esošas šāda veida pārsūdzības ¹⁴. Attiecībā uz grozījumiem, kas izdarīti ar šo likumu, Tiesa jau ir nospriedusi, ka šādi grozījumi – it īpaši, kad tie tiek aplūkoti kopā ar visiem citiem kontekstuālajiem elementiem, – var likt domāt, ka Polijas likumdošanas vara šajā gadījumā ir rīkojusies ar īpašu nolūku novērst jebkādu iespēju veikt attiecīgo rezolūciju pārbaudi tiesā ¹⁵.

Visbeidzot sestām kārtām, Tiesa precizē, ka, lai gan iepriekš minētā Augstākās administratīvās tiesas 2021. gada 21. septembra sprieduma sekas neattiecas uz prezidenta aktu par iecelšanu attiecīgajos tiesnešu amatos spēkā esamību un iedarbīgumu, tomēr jāatgādina, ka akts, ar kuru *KRS* virza kandidātu iecelšanai Augstākās tiesas tiesneša amatā, ir *sine qua non* nosacījums, lai Polijas Republikas prezidents šo kandidātu varētu iecelt šādā amatā.

Noslēgumā Tiesa nospriež, ka visi iepriekš minētie sistēmiskie un faktiskie elementi, kuri raksturoja trīs tiesnešu iecelšanu Ārkārtas kontroles palātā, kas šajā lietā ir

¹¹ Spriedums, 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153, 157., 162. un 164. punkts), kas aplūkots II.1. sadaļā "Iecelšana amatā".

¹² Spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19; EU:C:2021:798), kas aplūkots II.1. sadaļā "Iecelšana amatā" un II.5. sadaļā "Pārceļšana".

¹³ Spriedums, 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153), kas aplūkots II.1. sadaļā "Iecelšana amatā".

¹⁴ 2019. gada 26. aprīļa *ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tieslietu padomi un Likumu par administratīvo tiesu sistēmu), kas stājās spēkā 2019. gada 23. maijā.

¹⁵ Spriedums, 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153, 137. un 138. punkts), kas aplūkots II.1. sadaļā "Iecelšana amatā".

iesniedzējinstītūcija, rada tādas sekas, ka tai nav neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas statusa LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, lasot to Hartas 47. panta otrās daļas gaismā, un tādējādi šis iztiesāšanas sastāvs nav “tiesa” LESD 267. panta izpratnē. Proti, šie elementi tiesību subjektiem var radīt pamatotas šaubas par attiecīgo personu un iztiesāšanas sastāva, kurā tās ietilpst, ārējo neietekmējamību, it īpaši saistībā ar Polijas likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par viņu neitralitāti attiecībā uz pretnostatītajām interesēm. Tādējādi minētie elementi var izraisīt to, ka šie tiesneši vai šī struktūra nešķiet neatkarīga vai objektīva, bet tas var apdraudēt uzticēšanos, kāda tiesu varai ir jārada tiesību subjektiem demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī.

2. Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu

Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs (virspalāta), Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

Valsts pienākumu neizpilde – Tiesnešiem piemērojamie disciplinārie pasākumi – Tiesiskums – Tiesnešu neatkarība – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Disciplinārpārkāpumi tiesas nolēmumu satura dēļ – Neatkarīgas un tiesību aktā noteiktas disciplinārtiesas – Saprātīga termiņa un tiesību uz aizstāvību ievērošana disciplinārlietās – LESD 267. pants – Valsts tiesu tiesību un pienākuma vērsties Tiesā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu ierobežošana

2017. gadā Polija apstiprināja jaunu disciplināro režīmu attiecībā uz *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) un vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem. Šis likumdošanas reformas ietvaros Augstākajā tiesā tika izveidota jauna palāta – *Izba Dyscyplinarna* (turpmāk tekstā – “Disciplinārlietu palāta”). Šai palātai tostarp tika uzdots izskatīt disciplinārlietas par Augstākās tiesas tiesnešiem un – apelācijas instancē – par vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem.

Uzskatīdama, ka, pieņemot šo jauno disciplināro režīmu, Polija nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus¹⁶, Eiropas Komisija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Komisija tostarp apgalvo, ka šis disciplinārais režīms negarantē nedz neatkarību, nedz objektivitāti Disciplinārlietu palātai, kuras sastāvā ir vienīgi *Krajowa Rada Sądowictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) atlasītie tiesneši, un 23 no tās 25 locekļiem izraugās politiskās iestādes.

¹⁶ Komisija uzskatīja, ka Polija nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā – kurā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas nepieciešami, lai garantētu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, – un LESD 267. panta otrajā un trešajā daļā, kurās noteiktām valsts tiesām ir paredzēta iespēja (otrā daļā) un citām tiesām – pienākums (trešā daļa) vērsties [Tiesā] ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Šajā lietā pasludinātajā spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja Komisijas celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Pirmkārt, Tiesa konstatē, ka šis jaunais disciplinārais režīms apdraud tiesnešu neatkarību. Otrkārt, šis pats režīms neļauj attiecīgajiem tiesnešiem pilnīgi neatkarīgi ievērot tiem uzliktos pienākumus prejudiciālo nolēmumu mehānisma ietvaros.

Tiesa konstatē, ka, pieļaujot, ka tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu ierobežo iespēja, ka tiks uzsākta disciplinārlieta, Polija nav izpildījusi LESD 267. panta otrajā un trešajā daļā paredzētos pienākumus. Valsts tiesību normas, no kurām izriet, ka valsts tiesas var tikt pakļautas disciplinārlietām tādēļ, ka tās ir iesniegušas Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, nav pieļaujamā, jo tās apdraud to, ka attiecīgie valsts tiesneši efektīvi īsteno šajās tiesību normās paredzēto iespēju vai pienākumu vērsties Tiesā, kā arī ar Līgumiem izveidoto sadarbības sistēmu starp valstu tiesām un Tiesu, lai nodrošinātu Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju un pilnīgu iedarbību ¹⁷.

Spriedums, 2021. gada 23. novembris (virspalāta), IS (Rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu prettiesiskums) (C-564/19, [EU:C:2021:949](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva 2010/64/ES – 5. pants – Mutiskā un rakstiskā tulkojuma kvalitāte – Direktīva 2012/13/ES – Tiesības uz informāciju kriminālprocesā – 4. panta 5. punkts un 6. panta 1. punkts – Tiesības tikt informētam par apsūdzību – Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu – Direktīva 2016/343/ES – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta 2. punkts – LESD 267. pants – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Pieņemamība – Pārsūdzība tiesiskuma interesēs pret lēmumu, ar ko lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu – Disciplinārlieta – Augstākas instances tiesas pilnvaras atzīt par prettiesisku lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija) tiesnesis izskata krimināllietu pret Zviedrijas pilsoni. Pirmajā nopratināšanā izmeklēšanas iestādē apsūdzētais, kurš neprot ungāru valodu un kuram palīdzību sniedza zviedru valodas tulks, tika informēts par aizdomām, kas vērstas pret viņu. Tomēr nav nekādas informācijas par to, kādā veidā tika izvēlēts tulks un kā tika pārbaudītas viņa zināšanas, un par to, vai tulks un apsūdzētais bija varējuši viens otru saprast. Proti, Ungārijā nav nekāda oficiāla tulkotāju un tulku reģistra, un Ungārijas tiesiskajā regulējumā nav precizēts, kādas personas kriminālprocesā varētu tikt norīkotas kā tulkotāji vai tulki, nedz arī tas, saskaņā ar kādiem kritērijiem tas notiek. Līdz ar to, pēc iesniedzējtiesneša domām, nedz advokāts, nedz tiesa nevar pārbaudīt mutiskā tulkojuma kvalitāti. Šādos

¹⁷ Skat. arī spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#)), kas aplūkots II.7. sadaļā "Disciplināratbildība".

apstākļos iesniedzējtiesnesis uzskata, ka varētu būt pārkāptas apsūdzētās personas tiesības uz informāciju par savām tiesībām un tiesības uz aizstāvību.

Tādēļ šis tiesnesis nolēma uzdot Tiesai jautājumus par Ungārijas tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2010/64¹⁸ par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā un Direktīvu 2012/13¹⁹ par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā. Ja tiktu atzīta minētā regulējuma nesaderība, iesniedzējtiesnesis turklāt jautā, vai kriminālprocess var tikt turpināts bez apsūdzētā klātbūtnes, precizējot, ka Ungārijas tiesībās noteiktos gadījumos ir paredzēta šāda procedūra, ja apsūdzētais neierodas uz tiesas sēdi.

Pēc tam, kad Tiesā bija saņemts šis sākotnējais lūgums, *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) izskatīja Ungārijas ģenerālprokurora iesniegto pārsūdzību tiesiskuma interesēs attiecībā uz lēmumu par prejudiciālo jautājumu uzdošanu un atzina šo lēmumu par prettiesisku, tomēr neietekmējot šī lēmuma tiesiskās sekas, un savu nostāju būtībā pamatoja ar to, ka uzdotie jautājumi nav atbilstīgi un nepieciešami attiecīgā strīda atrisināšanai. Balstoties uz tiem pašiem motīviem, kas bija *Kúria* (Augstākā tiesa) nolēmuma pamatā, pret iesniedzējtiesnesi bija sākta disciplinārlieta, kas vēlāk tika atsaukta. Šaubīdamies par šādas disciplinārlietas, kā arī *Kúria* (Augstākā tiesa) nolēmuma atbilstību Savienības tiesībām un par minētā nolēmuma ietekmi uz kriminālprocesa norisi pamatlietā, šis tiesnesis saistībā ar to iesniedza papildu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Pirmkārt, Tiesa, skatot lietu virspalātas sastāvā, nospriež, ka ar LESD 267. pantu izveidotajai valsts tiesu un Tiesas sadarbības sistēmai ir pretrunā tas, ka dalībvalsts augstākā tiesa, izskatījusi pārsūdzību tiesiskuma interesēs, konstatē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko ir iesniegusi kāda zemākas instances tiesa, ir prettiesisks, pamatojot šo konstatējumu ar to, ka uzdotie jautājumi nav atbilstoši un nepieciešami pamatlietas atrisināšanai, tomēr neietekmējot lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu tiesiskās sekas. Proti, šāda tiesiskuma kontrole līdzinās lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības kontrolei, kas ietilpst Tiesas ekskluzīvajā kompetencē. Turklāt šāds prettiesiskuma konstatējums var, no vienas puses, vājināt atbilžu, ko sniegs Tiesa, autoritāti un, no otras puses, ierobežot valsts tiesu kompetenci vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem un tādējādi var kavēt to tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kuras privātpersonām izriet no Savienības tiesībām.

Šādos apstākļos Savienības tiesību pārākuma princips liek zemākas instances tiesai nepiemērot attiecīgās dalībvalsts augstākās tiesas nolēmumu. Šo secinājumu nekādi neatspēko fakts, ka vēlāk Tiesa eventuāli var atzīt šīs zemākas instances tiesas uzdotos prejudiciālos jautājumus par nepieņemamiem.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka Savienības tiesībām ir pretrunā fakts, ka pret valsts tiesnesi tiek ierosināta disciplinārlieta tādēļ, ka tas ir vērsies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 1. lpp.).

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

nolēmumu, jo šādas disciplinārlietas iespējamība vien var apdraudēt LESD 267. pantā paredzēto mehānismu, kā arī tiesneša neatkarību, kas ir būtiska šī mehānisma pienācīgai darbībai. Turklāt šāda disciplinārlieta var atturēt visas valsts tiesas iesniegt lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu un tas varētu apdraudēt Savienības tiesību vienveidīgu piemērošanu.

Spriedums, 2021. gada 21. decembris (virspalāta), Euro Box Promotion u.c. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmums 2006/928/EK – Mehānisms, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju – Raksturs un tiesiskās sekas – Saistošs raksturs attiecībā uz Rumāniju – Tiesiskums – Tiesnešu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Cīņa pret korupciju – Savienības finanšu interešu aizsardzība – LESD 325. panta 1. punkts – FIA konvencija – Kriminālprocesi – “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumi par atsevišķu pierādījumu iegūšanas likumību un tiesu iztiesāšanas sastāva likumību liela mēroga korupcijas jomā – Valsts tiesu pienākums nodrošināt “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa) nolēmumu pilnīgu iedarbību – Tiesnešu disciplināratbildība šo nolēmumu neievērošanas gadījumā – Tiesības nepiemērot Savienības tiesībām neatbilstošus “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa) nolēmumus – Savienības tiesību pārkāpuma princips

Šīs lietas ir saistītas ar tieslietu sistēmas reformu tādā jomā kā korupcijas apkarošana Rumānijā, par kuru Tiesa jau agrāk bija pasludinājusi spriedumu²⁰. Šī reforma kopš 2007. gada Eiropas Savienības līmenī tiek īstenota atbilstoši sadarbības un pārbaudes mehānismam, kurš ieviests ar Lēmumu 2006/928 saistībā ar Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai (turpmāk tekstā – “SPM”).

Šajās lietās rodas jautājums, vai, piemērojot judikatūru, kas izriet no dažādiem *Curtea Constituțională a României* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) nolēmumiem par krāpšanas un korupcijas jomā piemērojamiem kriminālprocesa noteikumiem, var pārkāpt Savienības tiesības, it īpaši šo tiesību normas, kuru mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses, tiesnešu neatkarības garantiju un tiesiskuma vērtību, kā arī Savienības tiesību pārkāpuma principu.

Lietās C-357/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19 *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija; turpmāk tekstā – “AKT”) bija notiesājusi vairākas personas, tostarp bijušos parlamenta deputātus un ministrus, par krāpšanu PVN jomā, kā arī par korupciju un tirgošanos ar ietekmi, it īpaši saistībā ar Eiropas fondu pārvaldību. Konstitucionālā tiesa atcēla šos nolēmumus iztiesāšanas sastāvu izveides nelikumības

²⁰ Spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația “Forumul Judecătorilor din România” u.c.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, [EU:C:2021:393](#)), kas aplūkots II.8. sadaļā “Personiskā atbildība, imunitāte un atstādinašana”.

dēļ, pamatojoties uz to, ka, pirmkārt, lietas, par kurām AKT bija lēmusi pirmajā instancē, bija jāizskata korupcijas jomā specializētam iztiesāšanas sastāvam²¹ un, otrkārt, lietās, par kurām AKT bija lēmusi apelācijas instancē, visi iztiesāšanas sastāva tiesneši bija jāieceļ izlozes kārtībā²².

Lietā C-379/19 *Tribunalul Bihor* (Bihoras apgabaltiesa, Rumānija) bija sākta kriminālvajāšana pret vairākām personām, kuras apsūdzētas par korupciju un tirgošanos ar ietekmi. Saistībā ar lūgumu par pierādījumu izslēgšanu šī tiesa saskaras ar Konstitucionālās tiesas judikatūras piemērošanu, proti, Konstitucionālā tiesa ir paziņojusi, ka pierādījumu savākšana krimināllietā, kas veikta ar Rumānijas izlūkošanas dienesta dalību, ir neatbilstoša Konstitūcijai, kā rezultātā attiecīgie pierādījumi kriminālprocesā tiek izslēgti ar atpakaļejošu spēku²³.

Šajā kontekstā AKT un Bihoras apgabaltiesa uzdeva Tiesai jautājumus par šo Konstitucionālās tiesas nolēmumu atbilstību Savienības tiesībām²⁴. Vispirms Bihoras apgabaltiesa uzdod jautājumu par SPM un šajā mehānismā Komisijas izstrādāto ziņojumu obligāto raksturu²⁵. Turpinājumā AKT izvirza jautājumu par iespējamu sistēmisku nesodāmības risku krāpšanas un korupcijas apkarošanas jomā. Visbeidzot šīs tiesas arī jautā, vai Savienības tiesību pārākuma princips un tiesnešu neatkarības princips tām ļauj nepiemērot Konstitucionālās tiesas nolēmumu, lai gan saskaņā ar Rumānijas tiesībām fakts, ka tiesneši neievēro Konstitucionālās tiesas nolēmumu, ir disciplinārs pārkāpums.

Ar Savienības tiesību pārākuma principu netiek pieļauts, ka valsts tiesas nedrīkst nepiemērot Konstitucionālās tiesas nolēmumus, kuri ir pretrunā Savienības tiesībām, pretējā gadījumā tām paredzot disciplinārsodus.

Tiesa atgādina, ka savā judikatūrā par EEK līgumu tā ir noteikusi Kopienas tiesību pārākuma principu, kas jāsaprot kā princips, kurš nostiprina šo tiesību prioritāti pār dalībvalstu tiesībām. Šajā ziņā Tiesa ir konstatējusi, ka ar EEK līgumu savas tiesību sistēmas izveide, ko dalībvalstis atzinušas, pamatojoties uz savstarpējību, nozīmē, ka tās nevar šai tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienpusēju pasākumu, nedz arī pretstatīt saistošā veidā no EEK līguma izrietošajām tiesībām valsts tiesību normas, lai arī kādas tās būtu, neatņemot šīm tiesībām to Kopienas raksturu un neapšaubot pašas Kopienas juridisko pamatu. Turklāt Kopienas tiesību piemērošana nedrīkst dažādās dalībvalstīs atšķirties par labu valstu turpmāk pieņemtajiem tiesību aktiem, jo tas apdraudētu EEK līguma mērķu īstenošanu un radītu ar šo Līgumu aizliegtu diskrimināciju pilsonības dēļ. Tādējādi Tiesa ir uzskatījusi, ka, lai arī noslēgts kā

²¹ 2019. gada 3. jūlija spriedums Nr. 417/2019.

²² 2018. gada 7. novembra spriedums Nr. 685/2018.

²³ 2016. gada 16. februāra spriedums Nr. 51/2016, 2017. gada 4. maija spriedums Nr. 302/2017 un 2019. gada 16. janvāra spriedums Nr. 26/2019.

²⁴ LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa, LESD 325. panta 1. punkts, Konvencijas par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3. pantu, un kas parakstīta Briselē 1995. gada 26. jūlijā un pievienota Padomes 1995. gada 26. jūlija aktam (OV 1995, C 316, 48. lpp.), 2. pants, kā arī Lēmums 2006/928.

²⁵ Saskaņā ar Konstitucionālās tiesas 2018. gada 6. marta spriedumu Nr. 104/2018 Lēmumu 2006/928 nevar uzskatīt par atsauces normu, pārbaudot atbilstību Konstitūcijai.

starptautisks līgums, EEK līgums tomēr ir noteiktas tiesību kopienas konstitucionāls līgums un šādi izveidotas Kopienas tiesiskās kārtības būtiskākās īpašības ir tās pārākums pār dalībvalstu tiesībām, kā arī tieša iedarbība, kas piemīt lielam skaitam noteikumu, kurus piemēro attiecībā uz to pilsoņiem un pašām valstīm.

Tiesa norāda, ka šīs Savienības tiesību sistēmas būtiskākās īpašības un tās ievērošanas nozīmīgumu ir apstiprinājusi līgumu, ar kuriem groza EEK līgumu, it īpaši Lisabonas līguma, bezierunu ratifikācija. Proti, pieņemot šo Līgumu, dalībvalstu valdību pārstāvju konference savā Deklarācijā Nr. 17 par [Savienības tiesību aktu] augstāku spēku, kas pievienota Lisabonas līgumu pieņemušās starpvaldību konferences nobeiguma aktam, skaidri atgādināja, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Līgumiem un tiesību aktiem, ko Savienība ir pieņēmusi, pamatojoties uz Līgumiem, ir augstāks spēks nekā dalībvalstu tiesību aktiem, ievērojot nosacījumus, kuri noteikti ar attiecīgo judikatūru.

Tiesa piebilst, ka, tā kā LES 4. panta 2. punktā ir paredzēts, ka Savienība respektē dalībvalstu vienlīdzību saistībā ar Līgumiem, tā var ievērot šādu vienlīdzību tikai tad, ja dalībvalstīm saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu nav iespējams pretstatīt Savienības tiesību sistēmai kā pārāku vēlāk noteiktu vienpusēju pasākumu, lai arī kāds tas būtu. Šajā kontekstā Tiesa arī norāda, ka, īstenojot savu ekskluzīvo kompetenci sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju, tai ir jāprecizē Savienības tiesību pārākuma principa tvērums, ņemot vērā šo tiesību atbilstošās normas, jo šis tvērums nevar būt atkarīgs ne no valsts tiesību normu interpretācijas, ne no valsts tiesas sniegtas Savienības tiesību normu interpretācijas, kas neatbilst Tiesas sniegtajai interpretācijai.

Tiesa uzskata, ka Savienības tiesību pārākuma principam piemītošās sekas ir saistošas visām dalībvalsts iestādēm un iekšējās valsts tiesību normas, tostarp konstitucionāla rakstura, nevar tam radīt šķērsli. Valsts tiesām ir pienākums pēc savas ierosmes nepiemērot nevienu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ir pretrunā Savienības tiesību normām, kurām ir tieša iedarbība, bez vajadzības lūgt vai gaidīt, lai šis valsts tiesiskais regulējums vai prakse vispirms tiktu atcelta likumdošanas kārtībā vai ar kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi.

Turklāt apstāklis, ka pret valsts tiesnešiem nevar tikt ierosinātas disciplinārlietas vai piemēroti disciplinārsodi par to, ka viņi ir izmantojuši iespēju vērsties Tiesā atbilstoši LESD 267. pantam, kas ietilpst to ekskluzīvajā kompetencē, ir viņu neatkarības neatņemama garantija. Tādējādi gadījumā, ja valsts vispārējās jurisdikcijas tiesa, ņemot vērā Tiesas spriedumu, uzskatītu, ka valsts konstitucionālās tiesas judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām, tas, ka šī valsts tiesa nepiemēro minēto judikatūru, nedrīkst izraisīt tās disciplināratbildību.

II. Tiesnešu un valsts tiesu, kuru kompetencē ir piemērot Savienības tiesības, neatkarība

Vairākos spriedumos, kas pasludināti gan prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, gan procedūru sakarā ar pienākumu neizpildi rezultātā, Tiesa ir interpretējusi LES 19. pantu un Hartas 47. pantu saistībā ar LES 2. pantu, atbilstoši kuram Savienība ir dibināta, pamatojoties tostarp uz tiesiskuma vērtību. Šīs primāro tiesību normas ir devušas Tiesai izdevību skaidrot prasības, kas izriet no tiesu neatkarības principa, kurš ir saistošs valsts tiesām no tiesnešu iecelšanas amatā līdz to pensionēšanās brīdim. Šī nodaļa iepazīstina ar Tiesas judikatūru atbilstoši dažādiem tiesnešu karjeras posmiem.

No aplūkotās judikatūras izriet, ka tiesu neatkarības princips skar divus aspektus. Pirmais, ārējais aspekts, ir tāds, ka tiesu instancei ir jābūt aizsargātai no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu apdraudēt tās locekļu pieņemtā nolēmuma neatkarību, izskatot tiem uzticētos strīdus. Otrais, iekšējais aspekts, ir saistīts ar objektivitātes jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda distance attiecībā pret strīda dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu ²⁶.

1. Iecelšana amatā

Spriedums, 2019. gada 19. novembris (virspalāta), A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, [EU:C:2019:982](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2000/78/EK – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Diskriminācijas vecuma dēļ aizliegums – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšana – 9. panta 1. punkts – Tiesības celt prasību – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Tiesnešu neatkarības princips – Tādas jaunas palātas izveidošana “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa), kuras kompetencē tostarp ir lietu izskatīšana saistībā ar šīs tiesas tiesnešu pensionēšanos – Palāta, ko veido pēc Valsts tiesu padomes priekšlikuma Polijas Republikas prezidenta jaunieceltie tiesneši – Minētās padomes neatkarība – Pilnvaras nepiemērot Savienības tiesībām neatbilstošus valsts tiesību aktus – Savienības tiesību pārkāpums

Ar spriedumu, kas pasludināts paātrinātā tiesvedībā, Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas garantētas ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu un īpašajā jomā apstiprinātas ar Direktīvu 2000/78, nepieļauj, ka ar Savienības tiesību piemērošanu saistītie strīdi varētu ietilpt tādas struktūras ekskluzīvajā kompetencē, kas nav neatkarīga un objektīva tiesa. Tiesas ieskatā tā tas ir tad, ja objektīvie apstākļi, kādos attiecīgā struktūra tikusi izveidota, tās raksturiezīmes un veids, kādā tās locekļi iecelti amatā, var radīt indivīdiem pamatotas

²⁶ Spriedumi, 2006. gada 19. septembris, *Wilson* (C-506/04, [EU:C:2006:587](#)), 50.–52. punkts; 2013. gada 31. janvāris, D. un A. (C-175/11, [EU:C:2013:45](#)), 96. punkts, u. – no nesenākās judikatūras – 2023. gada 21. decembris, *Krajowa Rada Sądownictwa* (Tiesneša atstāšana amatā) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#)), 61. punkts, kas aplūkots I.1. sadaļā “Jēdziens “tiesa” LESD 267. panta izpratnē”.

šaubas par šīs struktūras ārēju neietekmējamību, it īpaši saistībā ar likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamām interesēm. Šie apstākļi tātad var izraisīt to, ka minētā struktūra netiek uztverta kā neatkarīga vai objektīva, tādējādi apdraudot palāvību, kāda tiesai ir jārada indivīdos demokrātiskā sabiedrībā. Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visu tās rīcībā esošo atbilstošo informāciju, ir jānoskaidro, vai tas tā patiešām ir *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) jaunās Disciplinārlietu palātas gadījumā. Šādā gadījumā Savienības tiesību pārākuma princips rada iesniedzējtiesai pienākumu nepiemērot valsts tiesību normu, ar kuru kompetence izskatīt strīdus saistībā ar Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanu ir paredzēta tikai šai Disciplinārlietu palātai, tādējādi, lai šos strīdus varētu izskatīt tiesa, kura atbilst neatkarības un objektivitātes prasībām un kuras kompetencē būtu izskatīt strīdus attiecīgajā jomā, ja minētā tiesību norma tam neradītu šķērsli.

Lietās, ko izskata iesniedzējtiesa, trīs Polijas tiesneši (no Augstākās administratīvās tiesas un Augstākās tiesas) atsaucas tostarp uz diskriminācijas vecuma dēļ aizlieguma pārkāpumiem nodarbinātības jomā, jo viņi ir tikuši priekšlaicīgi pensionēti saskaņā ar jauno 2017. gada 8. decembra likumu par Augstāko tiesu. Lai gan pēc 2018. gadā veiktā grozījuma šis likums vairs neattiecas uz tiesnešiem, kuri – tāpat kā prasītāji pamatlietās – jau strādāja Augstākajā tiesā šī likuma spēkā stāšanās brīdī, un lai gan tādēļ minētie prasītāji ir tikuši atstāti vai atjaunoti savos amatos, iesniedzējtiesa uzskata, ka tai joprojām ir procesuāla rakstura problēma. Proti, lai gan konkrētā veida strīdi parasti ir Augstākajā tiesā jaunizveidotās Disciplinārlietu palātas kompetencē, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā šaubas par minētās struktūras neatkarību, tai būtu jāatturas no tiesu kompetences sadalījumu reglamentējošo valsts tiesību normu piemērošanas un attiecīgā gadījumā pašai jāizskata šīs lietas pēc būtības.

Pirmām kārtām, apstiprinājusi gan Pamattiesību hartas 47. panta, gan LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērojamību konkrētajā gadījumā, Tiesa atgādināja, ka prasība par tiesu neatkarību ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu būtiskajā saturā, kurām pašām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to tiesību aizsardzībai, kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstu kopīgo vērtību, kas izklāstītas LES 2. pantā, tostarp tiesiskuma vērtības, aizsardzībai. Turpinājumā tā detalizēti atgādināja savu judikatūru par šīs neatkarības prasības tvērumu un tostarp norādīja, ka atbilstoši tiesiskumu raksturojošajam varas dalīšanas principam ir jānodrošina tiesu neatkarība no likumdošanas varas un izpildvaras.

Otrām kārtām, Tiesa uzsvēra specifiskus elementus, kas iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, lai tā varētu noteikt, vai Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta sniedz vai nesniedz pietiekamas neatkarības garantijas.

Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka tas vien, ka Disciplinārlietu palātas tiesnešus ieceļ Republikas prezidents, nenozīmē ne to, ka viņi ir atkarīgi no politiskās varas, ne arī rada šaubas attiecībā uz viņu objektivitāti, ja pēc tam, kad šīs personas ir tikušas ieceltas, uz tām netiek izdarīts nekāds spiediens un tās nesaņem norādījumus savu pienākumu izpildē.

Turklāt *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome), kurai ir jāierosina kandidatūras iecelšanai tiesnešu amatā, iesaistīšanās iepriekšējā posmā var objektīvi ierobežot Republikas prezidenta rīcības brīvību, tomēr ar nosacījumu, ka šī struktūra pati ir pietiekami neatkarīga no likumdošanas varas un izpildvaras, kā arī no Republikas prezidenta. Šajā ziņā Tiesa precizē, ka ir svarīgi ņemt vērā visus faktiskos un tiesiskos elementus, kas attiecas gan uz apstākļiem, kādos jaunās Polijas Valsts tiesu padomes locekļi tikuši iecelti amatā, gan veidu, kādā šī struktūra konkrēti pilda savu lomu – sargāt tiesu un tiesnešu neatkarību. Tiesa arī norāda, ka būtu jāpārbauda tiesas kontroles tvērums attiecībā uz Valsts tiesu padomes priekšlikumiem, jo paši Republikas prezidenta lēmumi par iecelšanu amatā nevar būt šādas kontroles priekšmets.

Otrkārt, Tiesa uzsver dažus citus elementus, kas tiešāk raksturo Disciplinārlietu palātu. Piemēram, tā norāda, ka īpašajā kontekstā, kas radies, pieņemot – un šī pieņemšana ir tikusi stingri apstrīdēta – jaunā likuma par Augstāko tiesu normas, kuras Tiesa 2019. gada 24. jūnija spriedumā Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531) ²⁷ atzina par neatbilstošām Savienības tiesībām, ir svarīgi atzīmēt, ka Disciplinārlietu palātai ir piešķirta ekskluzīva kompetence izskatīt lietas saistībā ar minētajā likumā paredzēto Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanu, ka to var veidot tikai jaunieceltie tiesneši vai arī ka tai, šķiet, ir īpaši liela autonomija Augstākajā tiesā. Vispārīgi Tiesa vairākkārt precizē, ka, lai gan nav tā, ka katrs no pārbaudītajiem elementiem, to aplūkojot atsevišķi, liktu apšaubīt šīs struktūras neatkarību, situācija var būt citāda, ja šie elementi tiek aplūkoti kopā.

Spriedums, 2021. gada 2. marts (virspalāta), A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, [EU:C:2021:153](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Tiesnešu neatkarības princips – Procedūra iecelšanai “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) tiesneša amatā – Polijas Republikas prezidenta, pamatojoties uz Valsts tiesu padomes rezolūciju, veikta iecelšana amatā – Šīs padomes neatkarības neesamība – Šādas rezolūcijas pieejamās pārsūdzības tiesā efektivitātes neesamība – “Trybunał Konstytucyjny” (Konstitucionālā tiesa, Polija) spriedums, ar ko ir atcelta tiesību norma, uz kuru ir balstīta iesniedzējtiesas kompetence – Tāda tiesību akta pieņemšana, kurā “ipso jure” tiek noteikta tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas izskatāmajās lietās un nākotnē šādās lietās tiek izslēgta jebkāda pārsūdzības iespēja – LESD 267. pants – Valsts tiesu iespēja un/vai pienākums iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un to uzturēt – LES 4. panta 3. punkts – Lojālas sadarbības princips – Savienības tiesību pārākums – Pilnvaras nepiemērot Savienības tiesībām neatbilstošas valsts tiesību normas

Ar 2018. gada augustā pieņemtām rezolūcijām *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) nolēma neiesniegt Polijas Republikas

²⁷ Spriedums, kas aplūkots II.9. sadaļā “Tiesnešu neatcelamība un pensionēšanās vecums”.

prezidentam priekšlikumus iecelt *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) tiesnešu amatā piecas personas (turpmāk tekstā – “prasītāji”) un izvirzīt šiem amatiem citus kandidātus. Prasītāji pārsūdzēja šīs rezolūcijas iesniedzējtiesā, proti, *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija). Uz šādām pārsūdzībām tolaik attiecās Likums par Valsts tiesu padomi (turpmāk tekstā – “Likums par KRS”) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2018. gada jūlija likumu. Piemērojot šo režīmu, bija paredzēts, pirmkārt, ka tad, ja visi iecelšanas Augstākās tiesas tiesneša amatā procedūras dalībnieki nav apstrīdējuši attiecīgo KRS rezolūciju, šī rezolūcija kļūst galīga attiecībā uz šim amatam izvirzīto kandidātu, un tādēļ Republikas prezidents varēja šo kandidātu iecelt amatā. Turklāt šādas rezolūcijas iespējama atcelšana tāda dalībnieka pārsūdzības rezultātā, kurš nav virzīts iecelšanai amatā, nevar izraisīt tā situācijas jaunu vērtējumu, lai viņu iespējami ieceltu attiecīgajā amatā. Otrkārt, saskaņā ar šo pašu režīmu šāda pārsūdzība nevar tikt balstīta uz pamatu, ka ir nepareizi izvērtēts, vai kandidāti atbilst kritērijiem, kas ņemti vērā, pieņemot lēmumu par priekšlikuma iecelšanai amatā iesniegšanu. Sākotnējā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa, uzskatīdama, ka šādā režīmā praktiski ir izslēgta jebkāda neizvirzītā kandidāta iesniegtās pārsūdzības efektivitāte, nolēma jautāt Tiesai par šī režīma atbilstību Savienības tiesībām.

Pēc šīs sākotnējās vēršanās Tiesā Likums par KRS no jauna tika grozīts 2019. gadā. Atbilstoši šai reformai, pirmkārt, kļuva neiespējami pārsūdzēt KRS lēmumus par kandidātu virzīšanu vai nevirzīšanu iecelšanai tiesnešu amatos Augstākajā tiesā. Otrkārt, *ipso jure* tika izbeigtas tiesvedības pirms sprieduma taisīšanas par šādām pārsūdzībām, ja tās joprojām bija izskatīšanā, izslēdzot iesniedzējtiesas kompetenci izskatīt šāda veida prasības, kā arī iespēju saņemt atbildi uz Tiesai uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa papildu lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu jautāja Tiesai par šā jaunā režīma atbilstību Savienības tiesībām.

Pirmām kārtām, Tiesa virspalātas sastāvā vispirms nosprieda, ka gan sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu sistēma, kas izveidota LESD 267. pantā, gan lojālas sadarbības princips, kurš paredzēts LES 4. panta 3. punktā, nepieļauj tādus tiesību aktu grozījumus kā iepriekš minētie, kas 2019. gadā izdarīti Polijā, ja tiek atklāts, ka to konkrētās sekas ir tādas, ka Tiesai tiek liegts lemt par tādiem prejudiciālajiem jautājumiem kā tie, ko tai uzdevusi iesniedzējtiesa, un tiek izslēgta jebkāda iespēja valsts tiesai nākotnē atkārtoti iesniegt līdzīgus jautājumus. Tiesa šajā ziņā precizē, ka tieši iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus un tostarp kontekstu, kādā Polijas likumdevējs ir izdarījis šos grozījumus, ir jāizvērtē, vai tas tā ir šajā lietā.

Turpinājumā Tiesa pauda nostāju, ka šāda paša veida tiesību aktu grozījumi var būt pretrunā arī dalībvalstu pienākumam nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, indivīdiem nodrošinātu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzības tiesā ievērošanu atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai. Tas tā ir, ja ir skaidrs – un arī tas iesniedzējtiesai ir jānovērtē, pamatojoties uz visiem atbilstošajiem elementiem –, ka šie grozījumi var radīt pamatotas šaubas attiecīgajām personām par pamatojoties uz KRS rezolūcijām iecelto tiesnešu ārēju

neietekmējamību un it īpaši to, vai tos nevar tieši vai netieši ietekmēt likumdošanas vara un izpildvara, un par viņu neitralitāti attiecībā pret izvērtējamām interesēm. Tādējādi šādi grozījumi varētu izraisīt to, ka šie tiesneši nešķiet neatkarīgi vai objektīvi, un tas var apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada indivīdos demokrātiskā un tiesiskā sabiedrībā.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Tiesa atgādina, ka no Savienības tiesībām izrietošajām neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai būtu noteikumi, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu amatā. Turklāt Tiesa uzsver *KRS* noteicošo lomu tiesnešu iecelšanas Augstākajā tiesā procedūrā, jo tās pieņemtais priekšlikuma akts ir obligāts nosacījums kandidāta iecelšanai amatā. Tādējādi tam, cik lielā mērā *KRS* ir neatkarīga no Polijas likumdošanas varas un izpildvaras, var būt nozīme, izvērtējot, vai tās atlasītie tiesneši atbildīs neatkarības un objektivitātes prasībām. Turklāt Tiesa norāda, ka eventuālas pārsūdzības iespējas neesamība saistībā ar tiesnešu iecelšanas amatā valsts augstākajā tiesā procedūru var izrādīties problemātiska, ja visi atbilstošie kontekstuālie elementi, kas raksturīgi šādai procedūrai attiecīgajā dalībvalstī, var radīt attiecīgajām personām sistēmiska rakstura šaubas par šādu procedūru rezultātā iecelto tiesnešu neatkarību un objektivitāti. Šajā ziņā Tiesa precizē, ka tad, ja iesniedzējtiesai, pamatojoties uz visiem atbilstošajiem apstākļiem, ko tā ir minējusi lēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu, un it īpaši uz tiesību aktu grozījumiem, kas nesen ietekmējuši *KRS* locekļu iecelšanas procedūru, būtu jāsecina, ka *KRS* nepiedāvā pietiekamas neatkarības garantijas, pārsūdzības tiesā iespējas esamība neizraudzītajiem kandidātiem būtu nepieciešama, lai palīdzētu pasargāt attiecīgo tiesnešu iecelšanas procedūru no tiešas vai netiešas ietekmes un lai galu galā novērstu iepriekš minēto šaubu rašanos.

Visbeidzot Tiesa nospriež – ja iesniedzējtiesa secinātu, ka tiesību aktu grozījumi 2019. gadā ir izdarīti, pārkāpjot Savienības tiesības, Savienības tiesību pārkāpuma princips paredz iesniedzējtiesai pienākumu nepiemērot šos grozījumus neatkarīgi no tā, vai tiem ir likumiska vai konstitucionāla izcelsme, un turpināt īstenot savu agrāko kompetenci izskatīt tajā pirms šo grozījumu veikšanas ierosinātās lietas.

Otrām kārtām, Tiesa uzskata, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa nepieļauj tādus tiesību aktu grozījumus kā iepriekš minētie, kas izdarīti Polijā 2018. gadā, ja izrādās, ka šie grozījumi var radīt pamatotas šaubas attiecīgajām personām par šādi iecelto tiesnešu ārēju neietekmējamību un par viņu neitralitāti attiecībā pret izvērtējamām interesēm un tādējādi var izraisīt to, ka šie tiesneši nešķiet neatkarīgi vai objektīvi, un tas var apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada indivīdos demokrātiskā un tiesiskā sabiedrībā.

Galū galā tieši iesniedzējtiesai ir jālemj par to, vai tas tā ir šajā lietā. Attiecībā uz apsvērumiem, kas šajā ziņā iesniedzējtiesai būtu jāņem vērā, Tiesa uzsver, ka valsts tiesību normas par pārsūdzības iespēju saistībā ar tiesnešu iecelšanas amatā valsts augstākajā tiesā procedūru dažos gadījumos var izrādīties problemātiskas no to prasību aspekta, kas izriet no Savienības tiesību normām, ja ar tām tiek mazināta līdz šim pastāvošo šāda veida pārsūdzību efektivitāte. Tomēr Tiesa norāda, pirmkārt, ka pēc 2018. gada tiesību aktu grozījumiem attiecīgās pārsūdzības faktiski ir zaudējušas jebkādu efektivitāti un tagad tiek piedāvāta tikai šķietama pārsūdzība. Otrkārt, tā uzsver,

ka šajā lietā ir jāņem vērā arī kontekstuālie elementi, kas saistīti ar visām citām reformām, kuras nesen skārušas Augstāko tiesu un KRS. Šajā ziņā tā papildus iepriekš minētajām šaubām par KRS neatkarību norāda apstākli, ka 2018. gada tiesību aktu grozījumi tika izdarīti īsi pirms tam, kad KRS jaunajā sastāvā tika aicināta lemt par tādu personu kandidatūrām kā prasītāju kandidatūras, kas iesniegtas, lai aizpildītu daudzās Augstākās tiesas tiesnešu amata vietas, kuras izsludinātas par vakantām vai radītas no jauna tādēļ, ka stājās spēkā dažādi Likuma par Augstāko tiesu grozījumi.

Visbeidzot Tiesa precīzē – ja iesniedzējtiesa secinātu, ka ar 2018. gada tiesību aktu grozījumiem tiek pārkāptas Savienības tiesības, tai atbilstoši Savienības tiesību pārākuma principam ir noteikts pienākums nepiemērot šos grozījumus, tā vietā piemērojot agrāk spēkā esošās valsts tiesību normas, pašai īstenojot šajās pēdējās minētajās tiesību normās paredzēto pārbaudi tiesā.

Spriedums, 2021. gada 20. aprīlis (virspalāta), Repubblika (C-896/19, [EU:C:2021:311](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 2. pants – Eiropas Savienības vērtības – Tiesiskums – LESD 49. pants – Pievienošanās Eiropas Savienībai – Savienības vērtību aizsardzības līmeņa nepazemināšana – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – LESD 19. pants – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Piemērošanas joma – Dalībvalsts tiesnešu neatkarības jēdziens – Iecelšanas amatā procedūra – Premjerministra pilnvaras – Tiesnešu iecelšanas amatā komitejas piedalīšanās

Repubblika ir apvienība, kuras mērķis ir veicināt tieslietu un tiesiskuma aizsardzību Maltā. Saistībā ar 2019. gada aprīlī notikušo jauno tiesnešu iecelšanu amatā tā cēla *actio popularis Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali* (Civillietu tiesas pirmā palāta (Konstitucionālā kompetence), Malta) ar nolūku it īpaši apstrīdēt Maltas tiesnešu iecelšanas amatā procedūru, kā tā ir regulēta Konstitūcijā²⁸. Ar attiecīgajām konstitucionālo tiesību normām, kuras kopš to pieņemšanas 1964. gadā līdz 2016. gada Konstitūcijas reformai ir palikušas nemainīgas, *Il-Prim Ministru* (premjerministrs, Malta) ir piešķirtas pilnvaras izvirzīt Republikas prezidentam šāda amata kandidātu. Praksē premjerministram tādējādi ir izšķirošas pilnvaras attiecībā uz Maltas tiesnešu iecelšanu, un tās *Repubblika* ieskatā rada šaubas par šo tiesnešu neatkarību. Tomēr kandidātiem ir jāatbilst noteiktiem nosacījumiem, kas arī ir paredzēti Konstitūcijā, un kopš 2016. gada reformas ir izveidota Tiesnešu iecelšanas amatā komiteja, kurai ir uzdots novērtēt kandidātus un sniegt atzinumu premjerministram.

Šajā kontekstā tiesa, kurā bija celta prasība, nolēma uzdot Tiesai jautājumus par Maltas tiesnešu iecelšanas amatā sistēmas atbilstību Savienības tiesībām un konkrēti LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantam. Atgādinājumam – ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir

²⁸ Maltas Konstitūcijas 96., 96.A un 100. pants.

pietiekami efektīvi tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, un Hartas 47. pantā ir noteiktas ikviena tāda tiesību subjekta tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas konkrētajā lietā pamatojas uz tiesībām, kuras tam izriet no Savienības tiesībām.

Tiesa virspalātas sastāvā atzīst, ka Savienības tiesībām nav pretrunā tādas valsts konstitucionālo tiesību normas kā Maltas tiesību normas attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā. Šīs tiesību normas nevar radīt iespaidu par tiesnešu neatkarības un objektivitātes neesamību, kas var apdraudēt paļāvību, kāda tieslietu sistēmai ir jāvieš tiesību subjektos demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī.

Pirmkārt, Tiesa atzīst, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa ir piemērojama šajā lietā, jo prasības mērķis ir apstrīdēt tādu valsts tiesību normu atbilstību Savienības tiesībām, kurās ir regulēta tādu tiesnešu iecelšanas amatā procedūra, kam ir jālemj par Savienības tiesību piemērošanas vai interpretācijas jautājumiem, un par kurām tiek apgalvots, ka tās var ietekmēt šo tiesnešu neatkarību. Attiecībā uz Hartas 47. pantu Tiesa norāda, ka, lai gan tas pats par sevi nav piemērojams ²⁹, jo *Repubblika* nepamatojas uz subjektīvām tiesībām, kas tai izrietētu no Savienības tiesībām, tas tomēr ir jāņem vērā LES 19. panta 1. punkta otrās daļas interpretācijas vajadzībām.

Otrkārt, Tiesa atzīst, ka LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai nav pretrunā valsts tiesību normas, ar ko premjerministram tiek piešķirtas izšķirošas pilnvaras tiesnešu iecelšanas amatā procesā, vienlaikus paredzot, ka šajā procesā ir iesaistīta neatkarīga struktūra, kuras uzdevums ir it īpaši novērtēt tiesneša amata kandidātus un sniegt premjerministram atzinumu.

Lai nonāktu pie šī secinājuma, Tiesa vispirms vispārīgi uzsver – kā viena no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām, kurām ir jāatbilst valsts tiesām, kas var lemt par Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju, tiesnešu neatkarība Savienības tiesību sistēmai ir principiāli nozīmīga, turklāt dažādos aspektos. Tā ir būtiski svarīga LESD 267. pantā paredzētā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānisma pienācīgai darbībai, jo to var iedarbināt tikai neatkarīga iestāde. Turklāt tā ietilpst Hartas 47. pantā paredzēto pamattiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pamatsaturā.

Turpinājumā Tiesa atgādina savu jaunāko judikatūru ³⁰, kurā tā ir sniegusi precizējumus par saskaņā ar Savienības tiesībām nepieciešamajām tiesnešu neatkarības un objektivitātes garantijām. Lai būtu šādas garantijas, ir jāpastāv tādiem noteikumiem, kuri ļauj kļūdēt jebkādas tiesību subjektu pamatotas šaubas par tiesnešu neuzņēmību pret ārēju elementu iedarbību, konkrēti – likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par to neitralitāti attiecībā uz interesēm, ar kurām tie saskaras.

²⁹ Atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam.

³⁰ Skat., piemēram, spriedumus, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982), kā arī 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153), kas aplūkoti šajā sadaļā.

Visbeidzot, Tiesa uzsver, ka saskaņā ar LES 49. pantu Savienība apvieno valstis, kas brīvi un brīvprātīgi ir pieņēmušas LES 2. pantā minētās kopīgās vērtības, tādas kā tiesiskumu, kas ievēro šīs vērtības un apņemas tās popularizēt. Līdz ar to dalībvalsts nevar grozīt savus tiesību aktus, konkrēti tieslietu organizācijas jomā, tā, ka tiek izraisīta tiesiskuma – kas ir vērtība, kura ir konkretizēta it īpaši LES 19. pantā, – aizsardzības līmeņa pazemināšana. Šajā nolūkā dalībvalstīm ir jāatturas pieņemt noteikumus, kas varētu apdraudēt tiesnešu neatkarību.

Veikusi šos precizējumus, Tiesa pauž uzskatu, ka, pirmkārt, Tiesnešu iecelšanas amatā komitejas izveide 2016. gadā turpretim garantē Maltas tiesnešu neatkarību salīdzinājumā ar situāciju, kas izrietēja no konstitucionālo tiesību normām, kuras bija spēkā, kad Malta pievienojās Eiropas Savienībai. Šajā ziņā Tiesa norāda, ka principā šādas struktūras iesaistīšanās var veicināt tiesnešu iecelšanas procesa objektivizāciju, ierobežojot rīcības brīvību, kāda ir premjerministram šajā jautājumā, ar nosacījumu, ka šī struktūra pati ir pietiekami neatkarīga. Šajā gadījumā Tiesa konstatē virknes tādu noteikumu esamību, kuri šķiet tādi, kas var garantēt šo neatkarību.

Otrkārt, Tiesa uzsver, ka, lai gan premjerministram ir noteiktas pilnvaras attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā, šo pilnvaru īstenošana ir ierobežota ar Konstitūcijā paredzētiem nosacījumiem par profesionālo pieredzi, kuriem ir jāatbilst tiesneša amata kandidātiem. Piedevām, lai gan premjerministrs var nolemt izvirzīt Republikas prezidentam amata kandidātu, kuru nav ieteikusi Tiesnešu iecelšanas amatā komiteja, tam ir pienākums paziņot savus iemeslus, konkrēti, likumdošanas varai. Tiesas ieskatā – ar nosacījumu, ka premjerministrs šīs pilnvaras īsteno tikai izņēmuma kārtā un stingri un efektīvi ievēro pienākumu norādīt pamatojumu – tā pilnvaras nevar radīt pamatotas šaubas par izraudzīto kandidātu neatkarību.

Spriedums, 2021. gada 6. oktobris (virspalāta), W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – iecelšana) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi – Vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesneša pārcelšana bez viņa piekrišanas – Pārsūdzība – “Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych)” (Augstākā tiesa (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta), Polija) tiesneša izdots rīkojums par nepieņemamību – Tiesnesis, kuru, pamatojoties uz Valsts tiesu padomes izdotu rezolūciju, Republikas prezidents ir iecēlis amatā, neraugoties uz tiesas nolēmumu, ar ko uzdots šīs rezolūcijas izpildi apturēt līdz Tiesas prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai – Tiesnesis, kas nav neatkarīga, objektīva un tiesību aktos noteikta tiesa – Savienības tiesību pārkāpums – Iespēja šādu rīkojumu uzskatīt par spēkā neesošu

2018. gada augustā tiesnesis W.Ž., kurš pildīja tiesneša pienākumus apgabaltiesā Polijā, bez viņa piekrišanas tika pārcelts no šīs tiesas nodaļas, kurā viņš strādāja, uz citu nodaļu šajā pašā tiesā. Viņš šo lēmumu par pārcelšanu pārsūdzēja *Krajowa Rada Sądownictwa*

(Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”), kas pieņēma rezolūciju par tiesvedības izbeigšanu. 2018. gada novembrī W.Ż. apstrīdēja šo rezolūciju *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija), prasot arī noraidīt visus tiesnešus tās palātas sastāvā, kurai bija jāizskata viņa pārsūdzība, proti, *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta, Polija; turpmāk tekstā – “Kontroles palāta”). Viņš uzskatīja, ka šīs palātas locekļi, ņemot vērā viņu iecelšanas kārtību, nesniedz vajadzīgās neatkarības un objektivitātes garantijas.

Šajā ziņā *Sąd Najwyższy (Izba Cywilna)* (Augstākā tiesa (Civillietu palāta), Polija), kurai ir jālemj par šo pieteikumu par noraidīšanu, savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norāda, ka *Naczelný Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija) ir celtas prasības par KRS Rezolūciju Nr. 331/2018, ar ko Republikas prezidentam tiek piedāvāts jauno Kontroles palātas tiesnešu saraksts. Tomēr, neraugoties uz to, ka pēdējā minētā tiesa uzdeva apturēt šīs rezolūcijas izpildi, Republikas prezidents šīs Kontroles palātas tiesneša amatā iecēla dažus no minētajā rezolūcijā piedāvātajiem kandidātiem.

2019. gada martā, lai gan, pirmkārt, Augstākajā administratīvajā tiesā joprojām turpinājās minētā tiesvedība un, otrkārt, šī konkrētā tiesa bija vērsusies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par citu KRS rezolūciju, ar ko Republikas prezidentam tika piedāvāts kandidātu saraksts uz Augstākās tiesas tiesnešu amatiem ³¹, pamatojoties uz Rezolūciju Nr. 331/2018, Kontroles palātas sastāvā tomēr tika iecelts jauns tiesnesis (turpmāk tekstā – “Kontroles palātas tiesnesis”). Šis jaunais tiesnesis, izskatot lietu vienpersoniski, bez lietas materiāliem un neuzklausot W.Ż., izdeva rīkojumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais rīkojums”), ar kuru kā nepieņemamu noraidīja W.Ż. prasību par KRS rezolūciju par tiesvedības izbeigšanu.

Iesniedzējtiesa jautāja Tiesai, vai šādos apstākļos iecelts tiesnesis ir uzskatāms par neatkarīgu, objektīvu un tiesību aktos noteiktu tiesu tostarp LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, un lūdza Tiesu precizēt sekas, kādas attiecībā uz strīdīgo rīkojumu varētu būt konstatējumam par to, ka nav atbilstības šādai kvalifikācijai.

Tiesa, izskatot lietu virspalātā, spriedumā lēma par apstākļiem, kādi valsts tiesai ir jāņem vērā, lai varētu secināt, ka tiesneša iecelšanas procedūrā ir pieļauti pārkāpumi, kas var liegt to uzskatīt par neatkarīgu, objektīvu un tiesību aktos noteiktu tiesu LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, kā arī par sekām, kādas šādā gadījumā no Savienības tiesību pārākuma principa izriet attiecībā uz tādu nolēmumu kā apstrīdētais rīkojums, kuru šāds tiesnesis ir pieņēmis.

Tiesa it īpaši konstatē, ka Kontroles palātas tiesneša iecelšana, pārkāpjot Augstākās administratīvās tiesas galīgo lēmumu, ar ko uzdots apturēt KRS Rezolūcijas Nr. 331/2018 izpildi, un nesagaidot Tiesas spriedumu lietā A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18) ³², ir radījusi apdraudējumu LESD 267. pantā

³¹ Proti, lieta, kurā pasludināts 2021. gada 2. marta spriedums A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153), kas aplūkots šajā sadaļā.

³² Spriedums, kas aplūkots šajā sadaļā.

izveidotās lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu sistēmas efektivitātei. Proti, šīs iecelšanas laikā no Tiesas gaidāmā atbilde šajā lietā varēja likt Augstākajai administratīvajai tiesai vajadzības gadījumā pilnībā atcelt KRS Rezolūciju Nr. 331/2018.

Runājot par citiem apstākļiem saistībā ar Kontroles palātas tiesneša iecelšanu, Tiesa arī atgādina, ka tā nesen ir nospriedusi, ka daži iesniedzējtiesas minētie apstākļi saistībā ar 2017. gadā izdarītajiem grozījumiem, kas ir ietekmējuši KRS sastāvu, varēja radīt pamatotas šaubas tostarp par tās neatkarību³³. Turklāt šī iecelšana notika un apstrīdētais rīkojums tika izdots, neraugoties uz to, ka iesniedzējtiesā tika izskatīts pieteikums par noraidīšanu, kas bija vērsts pret visiem tiesnešiem, kuri tajā laikā izskatīja lietas Kontroles palātā.

Iepriekš minētie apstākļi, tos aplūkojot kopā, ar nosacījumu, ka galīgais vērtējums ir jāveic iesniedzējtiesai, liek secināt, ka Kontroles palātas tiesneša iecelšana ir notikusi, acīmredzami neievērojot pamatnoteikumus, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu Augstākajā tiesā. Šie paši apstākļi var arī likt iesniedzējtiesai secināt, ka apstākļi, kādos ir notikusi šī iecelšana amatā, apdraud konkrētā iecelšanas procesa rezultāta integritāti, veicinot pamatotu šaubu rašanos indivīdiem par Kontroles palātas tiesneša ārēju neietekmējamību un par viņa neitralitāti, un tādējādi tas var apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada šajos indivīdos demokrātiskā un tiesiskā sabiedrībā.

Līdz ar to Tiesa nospriež, ka saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Savienības tiesību pārākuma principu valsts tiesai, kurā izskata tādu pieteikumu par noraidīšanu kā pamatlietā, par spēkā neesošu ir jāuzskata tāds rīkojums kā apstrīdētais rīkojums, ja no visiem nosacījumiem un apstākļiem, kādos ir iecelts amatā tiesnesis, kurš ir izdevis minēto rīkojumu, izriet, ka tā nav neatkarīga, objektīva un tiesību aktos noteikta tiesa minētās tiesību normas izpratnē.

Spridums, 2022. gada 22. marts (virspalāta), Prokurator Generalny u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta – iecelšana) (C-508/19, [EU:C:2022:201](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Lūgtās interpretācijas nepieciešamība iesniedzējtiesas sprieduma pasludināšanai – Jēdziens – Pret vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesi sākta disciplinārlieta – “Sqd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātas priekšsēdētāja noteikta disciplinārtiesā, kuras kompetencē ir izskatīt šo lietu – Civilprasība konstatēt, ka starp šīs Disciplinārlietu palātas priekšsēdētāju un Augstāko tiesu nepastāv dienesta attiecības – Iesniedzējtiesas kompetences neesamība pārbaudīt Augstākās tiesas tiesneša iecelšanas spēkā esamību un šādas prasības nepieņemamība saskaņā ar valsts tiesībām – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība

2019. gada janvārī bija sākta disciplinārlieta pret *Sqd Rejonowy w P.* (P. rajona tiesa, Polija) tiesnesi M. F. sakarā ar apgalvotajiem kavējumiem viņas atbildībā esošo lietu izskatīšanā.

³³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596), 104.–108. punkts; spriedums aplūkots II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”.

Kā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) priekšsēdētājs, kurš vada minētās tiesas Disciplinārlietu palātas darbu, J. M. noteica, ka šo lietu izskatīs *Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...]* (Disciplinārlietu tiesa [...] apelācijas tiesā [...], Polija).

Uzskatīdama, ka, ieceļot J. M. šajā Disciplinārlietu palātā, ir pieļauti vairāki pārkāpumi, M. F. vērsās Augstākajā tiesā ar civilprasību, lūdzot konstatēt, ka starp J. M. un šo pašu tiesu nepastāv dienesta attiecības, vienlaikus lūdzot pēdējai minētajai apturēt disciplinārlietu pret M. F. Šo prasījumu izskatīšana tika uzticēta Augstākās tiesas palātai – *Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Darba un sociālā nodrošinājuma lietu palāta; turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”).

Iesniedzējtiesa, konstatējusi, ka tiesas pilnvarojums atspoguļo tiesiskās attiecības, kas izriet no publiskajām tiesībām, nevis no civiltiesībām, un ka tādējādi tāda prasība kā pamatlietā aplūkotā nevar ietilpt Civilprocesa kodeksa piemērošanas jomā, tomēr jautā, vai Savienības tiesībās nostiprinātais efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips un pienākums, kas dalībvalstīm ir noteikts saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu, – nodrošināt, lai tās tiesību sistēmā ietilpstotšās tiesas, kurām var nākties lemt jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilst no šī principa izrietošajām prasībām un it īpaši tām, kas attiecas uz to neatkarību, objektivitāti un to, ka tām ir jābūt noteiktām tiesību aktos, – tai piešķir pilnvaras, kuru tai nav atbilstoši Polijas tiesībām, pamatlietā, proti, konstatēt, ka attiecīgajam atbildētājam nav tiesneša pilnvaru.

Spriedumā, kas pasludināts virspalātas sastāvā, Tiesa lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atzīst par nepieņemamu. Šajā ziņā tā uzsver, ka, lai gan saistībā ar tai LESD 267. pantā noteikto tiesas spriešanas uzdevumu tai ir jāsniedz ikvienai Savienības tiesai Savienības tiesību interpretācijas elementi, kas tai ir nepieciešami, lai atrisinātu tai faktiski iesniegtās lietas, jautājumi, kas tai ir uzdoti šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, pārsniedz šī uzdevuma robežas.

Tiesa atgādina, ka valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem ir jābūt objektīvi nepieciešamiem, lai atrisinātu tajā izskatāmo lietu, un ka LESD 267. pantā iedibinātā sadarbība starp Tiesu un valsts tiesām principā nozīmē, ka iesniedzējtiesai ir jābūt kompetencei lemt par pamatlietu, lai šī lieta netiktu uzskatīta par pilnīgi hipotētisku. Lai gan Tiesa ir atzinusi, ka zināmos ārkārtas apstākļos var būt citādi, šajā lietā šādu risinājumu nevar izmantot.

Pirmkārt, pati iesniedzējtiesa uzsver, ka tad, kad tai ir iesniegta civilprasība par tiesisko attiecību neesamības konstatēšanu, tai saskaņā ar valsts tiesībām nav kompetences, kas ļautu lemt par attiecīgā akta par iecelšanu amatā likumību.

Otrkārt, M. F. celtās civilprasības mērķis patiesībā ir apstrīdēt nevis dienesta attiecību esamību starp J. M. un Augstāko tiesu vai arī no šādām attiecībām izrietošās tiesības un pienākumus, bet gan lēmumu, ar kuru J. M. ir noteicis disciplinārtiesu, kuras kompetencē ir izskatīt disciplinārlietu, kas ierosināta pret M. F. un kuru turklāt pēdējā minētā lūdz iesniedzējtiesai uz laiku apturēt. Tādējādi Tiesai uzdotie jautājumi būtībā ir nesaraujami saistīti ar strīdu, kas nav strīds pamatlietā un kurā pamatlietai ir tikai papildu raksturs.

Lai uz to atbildētu, Tiesai būtu drīzāk jāņem vērā šīs otrās tiesvedības iezīmes, nevis pamatlietas konfigurācija, kā tas ir prasīts LESD 267. pantā.

Treškārt, Tiesa norāda, ka, nepastāvot tiesībām celt tiešu prasību, lai apstrīdētu J. M. iecelšanu par Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas priekšsēdētāju vai J. M. aktu, ar kuru tiek noteikta disciplinārtiesa, kas ir atbildīga par minētā strīda izskatīšanu, M. F. pēdējā minētajā tiesā būtu varējusi apstrīdēt to, ka šī akta par disciplinārtiesas noteikšanu dēļ viņas tiesības uz to, lai šo strīdu izskatītu neatkarīga un objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa, iespējams, nav ievērotas. Tiesa šajā ziņā turklāt atgādina, ka ir nospriedusi, ka Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām noteikumi, ciktāl ar tiem Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas priekšsēdētājam ir piešķirta rīcības brīvība noteikt disciplinārtiesu, kurai ir kompetence izskatīt disciplinārlietas pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, neatbilst no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izrietošajai prasībai, ka ir jābūt iespējai šādas lietas izskatīt “tiesību aktos noteiktai” tiesai ³⁴. Šī tiesību norma, ciktāl tajā ir paredzēta šāda prasība, turklāt ir jāuzskata par tieši piemērojamu, un tādēļ Savienības tiesību pārākuma princips liek šādi noteiktajai disciplinārtiesai nepiemērot valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām šī noteikšana ir notikusi, un tādējādi ir jāatzīst, ka tās kompetencē nav tai iesniegtā strīda izskatīšana.

Ceturtkārt, Tiesa norāda, ka šajā gadījumā pamatlietas mērķis būtībā ir panākt, lai J. M. iecelšana tiesneša amatā tiktu atzīta par spēkā neesošu *erga omnes*, lai gan valsts tiesībās nav atļauts un nekad nav bijis atļauts visām personām apstrīdēt tiesnešu iecelšanu, ceļot tiešu atcelšanas prasību vai prasību atzīt šādu iecelšanu amatā par spēkā neesošu.

Spriedums, 2022. gada 29. marts (virspalāta), Getin Noble Bank (C-132/20, [EU:C:2022:235](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Pieņemamība – LESD 267. pants – Jēdziens “tiesa” – LES 19. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Tiesnešu neatkarības princips – Tiesību aktos noteikta tiesa – Tiesu iestāde, kuras locekli tiesneša amatā pirmo reizi iecēlusi nedemokrātiska režīma izpildvaras politiska iestāde – “Krajowa Rada Sądownictwa” (Valsts tiesu padome, Polija) darbības kārtība – Likuma, uz kuru pamatojoties tika izveidota šī padome, neatbilstība Konstitūcijai – Iespēja kvalificēt šo iestādi par objektīvu un neatkarīgu tiesu Savienības tiesību izpratnē

2017. gadā Polijā vairāki patērētāji kompetentajā apgabaltiesā bija cēluši prasību par iespējami negodīgiem noteikumiem kredītīgumos, kurus viņi bija noslēguši ar banku *Getin Noble Bank*. Tā kā prasība netika pilnībā apmierināta ne pirmajā instancē, ne apelācijas instancē, prasītāji iesniedza kasācijas sūdzību *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija), kas ir iesniedzējtiesa.

³⁴ Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 176. punkts), kas aplūkots I.2. sadaļā “Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu” un II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”.

Lai izvērtētu iesniegtās kasācijas sūdzības pieņemamību, minētajai tiesai saskaņā ar valsts tiesībām ir jāpārbauda, vai iztiesāšanas sastāvs, kas ir pasludinājis pārsūdzēto spriedumu, ir likumīgs. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa viena tiesneša sastāvā jautā par apelācijas tiesas sastāva atbilstību Savienības tiesībām. Tā uzskata, ka triju apelācijas tiesnešu neatkarība un objektivitāte varētu tikt apšaubīta, ņemot vērā apstākļus, kuros tie tika iecelti tiesnešu amatos.

Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas, pirmkārt, uz apstākli, ka viena no tiesnešiem (FO) pirmā iecelšana šajā amatā notikusi ar lēmumu, ko pieņēmusi Polijā pirms tās pievienošanās Eiropas Savienībai pastāvošā nedemokrātiskā režīma iestāde, un pēc šī režīma beigām viņš tika atstāts šajā amatā, nesniedzot jaunu zvērestu un izmantojot darba stāžu, ko viņš ieguvis šī režīma laikā ³⁵. Otrkārt, attiecīgie tiesneši esot iecelti apelācijas tiesā pēc *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) priekšlikuma: viens – 1998. gadā, kad nebija pienākuma pamatot šīs iestādes rezolūcijas un tās nebija pārsūdzamas, un pārējie divi – 2012. un 2015. gadā, kad, kā atzīst *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucionālā tiesa, Polija), KRS nedarbojās pārskatāmi un tās sastāvs neatbilda Konstitūcijai.

Spriedumā, kas pasludināts virspalātā, Tiesa būtībā nospriež, ka tiesību, kuras tiesvedības dalībniekiem izriet no Savienības tiesībām ³⁶, efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips ir jāinterpretē tādējādi, ka pārkāpumi, uz kuriem atsaukusies iesniedzējtiesa attiecībā uz šiem apelācijas tiesas tiesnešiem, paši par sevi nevar tiesvedības dalībniekiem radīt pamatotas un nopietnas šaubas par šo tiesnešu neatkarību un objektivitāti, ne arī par to, ka iztiesāšanas sastāvs, kurā viņi ietilpst, ir uzskatāms par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu.

Vispirms Tiesa noraida iebildi par nepieņemamību, saskaņā ar kuru Polijas Augstākās tiesas vienīgais tiesnesis, kuram ir jāpārbauda tajā iesniegtās kasācijas sūdzības pieņemamība, neesot bijis tiesīgs uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, ņemot vērā trūkumus, kas pieļauti viņa iecelšanā amatā un kas liekot apšaubīt viņa neatkarību un objektivitāti. Proti, ja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi valsts tiesa, ir jāpieņem, ka tā atbilst Tiesas noteiktajām prasībām, lai tā būtu “tiesa” LESD 267. panta izpratnē. Šāda prezumpcija tomēr var tikt atspēkota, ja valsts vai starptautiskas tiesas pieņemts galīgs tiesas nolēmums liktu uzskatīt, ka tiesnesis, kas ietilpst iesniedzējtiesā, nav neatkarīga, objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa. Tā kā Tiesas rīcībā nav informācijas, kas ļautu atspēkot šādu prezumpciju, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tātad ir pieņemams.

Turpinājumā Tiesa izvērtē divas uzdoto jautājumu grupas.

³⁵ Turpmāk tekstā uz šo tiks norādīts kā uz “apstākļiem pirms pievienošanās”.

³⁶ Princips, uz ko ir atsauce LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un kas ir nostiprināts Hartas 47. pantā, kā arī Padomes Direktīvā 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.). Šīs direktīvas 7. panta 1. un 2. punktā atkārtoti ir apstiprinātas patērētāju, kuri uzskata, ka minēto noteikumu dēļ viņiem ir nodarīts kaitējums, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

Ar pirmo jautājumu grupu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un Hartas 47. pantam ir pretrunā tas, ka par neatkarīgu un objektīvu tiesu tiek kvalificēts valsts tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurā ietilpst tiesnesis, kurš, tāpat kā FO, ir sācis savu karjeru komunistiskā režīma laikā un pēc šī režīma beigām palicis amatā.

Šajā ziņā Tiesa, atzinusi savu kompetenci lemt par šo jautājumu ³⁷, precizē, ka, lai gan tieslietu organizācija dalībvalstīs ietilpst šo dalībvalstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, tostarp pienākums nodrošināt efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa ievērošanu.

Attiecībā uz to, kā tiesneša neatkarību un objektivitāti ietekmē apstākļi pirms pievienošanās, uz ko iesniedzējtiesa atsaucas attiecībā uz tādiem tiesnešiem kā FO, Tiesa atgādina, ka brīdī, kad Polija pievienojās Eiropas Savienībai, tika uzskatīts, ka principā tās tiesu sistēma atbilst Savienības tiesībām. Turklāt iesniedzējtiesa nav sniegusi nekādu konkrētu paskaidrojumu, kas parādītu, kādā veidā FO pirmās iecelšanas nosacījumi varētu ļaut viņu nepamatoti ietekmēt. Tādējādi apstākļi, kas ir saistīti ar viņa pirmo iecelšanu amatā, paši par sevi nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas tiesvedības dalībniekiem var radīt pamatotas un nopietnas šaubas par šī tiesneša neatkarību un objektivitāti, kad viņš vēlāk veic tiesas spriešanas funkcijas.

Ar otro jautājumu grupu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, Hartas 47. pants, kā arī Direktīvas 93/13 7. panta 1. un 2. punkts nepieļauj, ka par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tiek atzīts dalībvalsts tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurā darbojas tiesnesis, kurš pirmo reizi tiesneša amatā tika iecelts vai vēlāk tika iecelts augstāka līmeņa tiesā vai nu pēc tam, kad viņa kandidatūru tiesneša amatam izvirzīja struktūra, kas izveidota atbilstoši tiesību normām, kuras šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa vēlāk atzina par neatbilstošām konstitūcijai (turpmāk tekstā – “pirmais aplūkojamais apstāklis”), vai arī pēc tam, kad viņa kandidatūru uz tiesneša amatu izvirzīja likumīgi izveidota struktūra, tomēr atbilstoši procedūrai, kas nebija nedz pārskatāma, nedz atklāta, nedz arī tāda, uz kuru varēja attiecināt pārsūdzību tiesā (turpmāk tekstā – “otrais aplūkojamais apstāklis”).

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka ne visas kļūdas, kas var rasties tiesneša iecelšanas procedūrā, ir tādas, kas raisa šaubas par šā tiesneša neatkarību un objektivitāti.

Šajā gadījumā attiecībā uz pirmo aplūkojamo apstākli Tiesa norāda, ka Konstitucionālā tiesa nav lēmusi par KRS neatkarību, kad tā atzina, ka šīs struktūras sastāvs, kāds tas bija laikā, kad divi citi tiesneši, kas nav FO, tika iecelti iztiesāšanas sastāvā, kurš pasludināja iesniedzējtiesā pārsūdzēto spriedumu, neatbilda Konstitūcijai. Tādējādi šis atzinums par neatbilstību Konstitūcijai pats par sevi nevar radīt šaubas par šīs iestādes neatkarību, nedz arī tiesvedības dalībniekiem radīt šaubas par šo tiesnešu neatkarību no ārējiem

³⁷ Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai ir kompetence interpretēt Savienības tiesības attiecībā uz to piemērošanu jaunā dalībvalstī tikai no tās pievienošanās Savienībai datuma. Šajā gadījumā, pat ja tas skar apstākļus pirms Polijas pievienošanās Savienībai, uzdots jautājums attiecas uz situāciju, kas nav radījusi visas sekas pirms šī datuma, jo FO, kas iecelts amatā pirms pievienošanās, pašlaik ir tiesnesis un pilda šim statusam atbilstošus pienākumus.

elementiem. Turklāt iesniedzējtiesa šajā ziņā nav norādījusi nevienu konkrētu pierādījumu, kas pamatotu šādu šaubu esamību.

Tāds pats secinājums ir izdarāms attiecībā uz otrā aplūkojamā apstākļa situāciju. No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka KRS, kāda tā bija izveidota pēc Polijā pastāvošā nedemokrātiskā režīma beigām, nav neatkarīga no izpildvaras un likumdošanas varas.

Līdz ar to šie divi apstākļi nepierāda tiesnešu iecelšanas jomā piemērojamo pamatnoteikumu pārkāpumu. Tādējādi, tā kā norādītie pārkāpumi nerada patiesu risku, ka izpildvara varētu īstenot nepamatotu rīcības brīvību, apdraudot tiesnešu iecelšanas amatā procesā panāktā rezultāta integritāti, Savienības tiesībām nav pretrunā tas, ka par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tiek atzīts iztiesāšanas sastāvs, kurā darbojas attiecīgie tiesneši.

Spridums, 2024. gada 9. janvāris (virspalāta), G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā) (C-181/21 un C-269/21, [EU:C:2024:1](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – iesniedzējtiesas iespēja ņemt vērā Tiesas prejudiciālu nolēmumu – Lūgtās interpretācijas nepieciešamība iesniedzējtiesas sprieduma pasludināšanai – Tiesnešu neatkarība – Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana amatā apstākļi – iespēja apstrīdēt rīkojumu, ar kuru galīgi izlemts par pieteikumu noteikt aizsardzības pasākumus – iespēja noraidīt iztiesāšanas sastāvā esošu tiesnesi – Lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība

Ar savu spriedumu Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka divi Polijas tiesu iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, vai iztiesāšanas sastāvs pamatlietās atbilst prasībām par neatkarīgu un objektīvu tiesu Savienības tiesību izpratnē, ir nepieņemami.

Pirmajā lietā (C-181/21) sūdzība par rīkojumu, ar ko noraidīti patērētāja iebildumi pret maksājuma rīkojumu, tika nodota izskatīšanai trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvam *Sąd Okręgowy w Katowicach* (Katovices apgabaltiesa, Polija). Tiesnesis referents, kurš bija atbildīgs par šo lietu, izteica šaubas par to, ka šim iztiesāšanas sastāvam ir “tiesas” statuss, ņemot vērā apstākļus, kādos šajā iztiesāšanas sastāvā esoša tiesnese A. Z. tikusi iecelta amatā Katovices apgabaltiesā. Viņa bažu pamatā tostarp bija *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tieslietu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”³⁸), kura ir iesaistīta šādā iecelšanas procedūrā, statuss un darbības veids.

Lietā C-269/21 trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, kas darbojas *Sąd Okręgowy w Krakowie* (Krakovas apgabaltiesa, Polija), izskatīja bankas iesniegto sūdzību par rīkojumu, ar kuru šīs pašas tiesas viena tiesneša iztiesāšanas sastāvs apmierināja pieteikumu par aizsardzības pasākumu noteikšanu, ko bija iesnieguši patērētāji. Šis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs grozīja apstrīdēto rīkojumu, noraidīja minēto pieteikumu pilnībā un

³⁸ Sastāvā pēc 2018. gada.

nodeva lietu izskatīšanai viena tiesneša iztiesāšanas sastāvam. Pēdējam minētajam radās šaubas par tā iztiesāšanas sastāva atbilstību Savienības tiesībām, kurš lēmis par bankas sūdzību, un tātad arī par tā lēmuma spēkā esamību. Proti, trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvā bija tiesnese A. T., kura 2021. gadā Krakovas apgabaltiesā bija iecelta tādā procedūrā, kurā bija iesaistīta *KRS*.

Šajā kontekstā tiesnesis referents pirmajā lietā un viena tiesneša iztiesāšanas sastāvs otrajā lietā nolēma vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem, lai būtībā noskaidrotu, vai, ņemot vērā īpašos apstākļus, kādos tiesneses A. Z. un A. T. ieceltas amatos, iztiesāšanas sastāvi, kuros ietilpst šīs tiesneses, atbilst prasībām par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu Savienības tiesību izpratnē un vai nav tā, ka atbilstoši Savienības tiesībām ³⁹ šādi tiesneši būtu jāatstādina no attiecīgo lietu izskatīšanas.

Ievadā Tiesa atgādina, ka gan no LESD 267. panta formulējuma, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedības priekšnoteikums tostarp ir tāds, ka valsts tiesā faktiski tiek izskatīts strīds, saistībā ar kuru tai ir jāpieņem nolēmums, kurā var tikt ņemts vērā prejudiciālais spriedums ⁴⁰.

Pēc tam Tiesa norāda: lai gan ikvienai tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā tās iztiesāšanas sastāvu, tā ir uzskatāma par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tostarp LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, ja par šo jautājumu tiek izteiktas nopietnas šaubas, tomēr Tiesai lūgtās prejudiciālās interpretācijas vajadzība LESD 267. panta izpratnē nozīmē, ka iesniedzējtiesnesim vienam pašam ir jāvar izdarīt secinājumus no šīs interpretācijas, izvērtējot šīs interpretācijas gaismā cita tiesneša, kurš ir tajā pašā iztiesāšanas sastāvā, iecelšanas likumību, un vajadzības gadījumā to noraidīt.

Taču tā tas nav iesniedzējtiesneša lietā C-181/21 gadījumā, ņemot vērā, ka ne no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ne no lietas materiāliem, kas ir Tiesas rīcībā, neizriet, ka saskaņā ar valsts tiesību normām viņš viens pats varētu šādi rīkoties. Tātad lietā C-181/21 lūgtā Savienības tiesību normu interpretācija neatbilst objektīvai vajadzībai, kas saistīta ar nolēmumu, kuru iesniedzējtiesnesis viens varētu pieņemt pamatlietā.

Attiecībā uz lietu C-269/21 Tiesa norāda, ka iesniedzējtiesa pati uzsver, ka trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva izdots rīkojums, ar kuru grozīts tās pašas pieņemts nolēmums un noraidīts attiecīgo patērētāju pieteikums noteikt aizsardzības pasākumus, vairs nav pārsūdzams un tātad uzskatāms par galīgu atbilstoši Polijas tiesībām. Taču, lai arī iesniedzējtiesa atsaucas uz tiesisko nedrošību, kas pastāvēt attiecībā uz šo rīkojumu šaubu dēļ par iztiesāšanas sastāvu, kurš to ir izdevis, likumību, tomēr tā nav norādījusi nevienu Polijas procesuālo tiesību normu, ar kuru tai būtu piešķirta kompetence – papildus tai, kas paredzēta viena tiesneša iztiesāšanas sastāvam, – pārbaudīt, vai galīgais rīkojums, ko par šādu pieteikumu ir izdevis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, atbilst

³⁹ Skat. LES 2. pantu un 19. panta 1. punktu kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu.

⁴⁰ Spriedums, 2022. gada 22. marts, *Prokurator Generalny u.c.* (Augstākā tiesa Disciplinārlietu palāta – iecelšana) (C-508/19, EU:C:2022:201, 62. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), kas aplūkots šajā pašā sadaļā.

tostarp Savienības tiesībām. Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka rīkojums, ko izdevis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, ir saistošs iesniedzējtiesnesim un ka šī tiesneša kompetencē nav nedz “noraidīt” tiesnesi, kurš ietilpst šo rīkojumu izdevušajā iztiesāšanas sastāvā, nedz apšaubīt šo rīkojumu.

Tādējādi Tiesa konstatē, ka iesniedzējtiesas lietā C-269/21 kompetencē saskaņā ar valsts tiesību normām nav izvērtēt, it īpaši no Savienības tiesību viedokļa, trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva, kurš ir izdevis galīgo rīkojumu par pieteikumu noteikt aizsardzības pasākumus, likumību, it īpaši tiesneses A. T. iecelšanas amatā apstākļu likumību, un vajadzības gadījumā apstrīdēt šo rīkojumu.

Proti, tā kā prasītāju pamatlietā pieteikums noteikt aizsardzības pasākumus pilnībā tika noraidīts, šā pieteikuma izskatīšana tika galīgi izbeigta ar trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva lēmumu. Tādējādi lietā C-269/21 uzdotie jautājumi ir cieši saistīti ar pamatlietas tiesvedības posmu, kurš ir galīgi pabeigts un kurš ir nodalīts no strīda pēc būtības, kas paliek vienīgais izskatīšanā iesniedzējtiesā. Tātad tie neatbilst objektīvai vajadzībai atrisināt šo strīdu, bet to mērķis ir panākt, lai Tiesa veiktu vispārēju, no minētā strīda vajadzībām nošķirtu vērtējumu par vispārējās jurisdikcijas tiesnešu iecelšanas procedūru Polijā.

2. Ētika

Spriedums, 2023. gada 5. jūnijs (virspalāta), Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – LESD 267. pants – Iespēja vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību pārkums – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātai piešķirtā kompetence tiesnešu krimināltiesiskās imunitātes atcelšanā un darba tiesību, sociālā nodrošinājuma un šīs tiesas tiesnešu pensionēšanas jomā – Aizliegums valsts tiesām apšaubīt tiesu un konstitucionālo orgānu leģitimitāti vai konstatēt vai izvērtēt tiesnešu iecelšanas vai viņu tiesas spriešanas pilnvaru likumību – Par “disciplinārpārkāpumu” kvalificējama tiesneša veikta pārbaude par to, vai ir ievērotas noteiktas prasības par neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas esamību – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa) Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai piešķirtā ekskluzīvā kompetence izskatīt jautājumus par tiesas vai tiesneša neatkarības neesamību – Pamattiesību hartas 7. un 8. pants – Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību – Regula (ES) 2016/679 – 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunkts un 3. punkta otrā daļa – 9. panta 1. punkts – Sensitīvi dati – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiesnešiem ir noteikts pienākums iesniegt deklarāciju par piederību apvienībām, fondiem vai politiskām partijām, kā arī par tajos veiktajām funkcijām un paredzēts ievietot tiešsaistē šajās deklarācijās ietvertos datus

2017. gadā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) tika izveidotas divas jaunas palātas, proti, *Izba Dyscyplinarna* (Disciplinārlietu palāta) un *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta).

Ar 2019. gada 20. decembra likumu, ar ko grozīts Likums par Augstāko tiesu un kas stājās spēkā 2020. gadā, šīm abām palātām tika piešķirtas jaunas kompetences jomas, citastarp atļaut kriminālprocesa uzsākšanu pret tiesnešiem vai piemērot viņiem apcietinājumu⁴¹. Savukārt Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai tika piešķirta ekskluzīva kompetence izvērtēt iebildumus un tiesību jautājumus par tiesas vai tiesneša neatkarību⁴². Turklāt saskaņā ar šo grozījumu likumu Augstākai tiesai (arī pēdējai minētajai palātai) ir aizliegts apšaubīt tiesu, valsts konstitucionālo orgānu un kontroles un tiesību aizsardzības struktūru legimititāti, kā arī izvērtēt un konstatēt tiesnešu iecelšanas amatā likumību⁴³. Minētajā likumā ir arī sniegti precizējumi par tiesnešu disciplinārpārkāpumu jēdzienu⁴⁴.

Ar šo pašu grozījumu likumu tika grozīts arī Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesām un tajā ietverti noteikumi, kas ir analogiski tiem, ar kuriem grozīts Likums par Augstāko tiesu⁴⁵. Tāpat tajā ir noteikta kārtība, kas piemērojama vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iespējamai kriminālvajāšanai⁴⁶. Turklāt tajā šiem tiesnešiem – tāpat kā Augstākās tiesas tiesnešiem – ir noteikts pienākums paziņot par piederību apvienībām, bezpeļņas fondiem un politiskajām partijām, tostarp par laikposmiem pirms stāšanās amatā, un paredzēta šīs informācijas publicēšana tiešsaistē⁴⁷. Daudzi no šiem jaunajiem noteikumiem ir piemērojami arī administratīvajām tiesām⁴⁸.

⁴¹ Grozītais likums par Augstāko tiesu, 27. panta 1. punkts.

⁴² Tādējādi Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātas kompetencē citastarp ir tiesnešu noraidīšana vai iebildumi par tiesas vai tiesneša neatkarības neesamību, kā arī izskatīt prasības konstatēt tiesu nolēmumu prettiesiskumu, ja tas nozīmētu apstrīdēt personas, kas iecelta tiesneša amatā un kas izskatījusi lietu, statusu (Grozītais likums par Augstāko tiesu, 26. panta 2.–6. punkts). Tāpat tās ekskluzīvajā kompetencē ir izvērtēt tiesību jautājumus par tiesu vai tiesnešu neatkarību, ja tie rodas tiesvedībā Augstākajā tiesā (Grozījumu likums par Augstāko tiesu, 82. panta 2.–5. punkts).

⁴³ Grozītais likums par Augstāko tiesu, 29. panta 2. un 3. punkts.

⁴⁴ Augstākās tiesas tiesnesis disciplinārā ziņā atbild par profesionālo pienākumu neizpildi, tostarp par acīmredzamu un klaju tiesību normu pārkāpumu, par darbībām vai bezdarbību, kas var traucēt vai būtiski apgrūtināt tiesu iestādes darbību, vai par darbībām, ar kurām tiek apšaubīts, ka pastāv tiesneša dienesta attiecības, iecelšana amatā vai kāda Polijas Republikas konstitucionālā orgāna legimititāte (Grozītais likums par Augstāko tiesu, 72. panta 1. punkts).

⁴⁵ Tādējādi Grozītā likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 42.a pantā ir pārņemts Grozītā likuma par Augstāko tiesu 29. panta 2. un 3. punkta formulējums, bet tā 107. panta 1. punktā ir pārņemts Grozītā likuma par Augstāko tiesu 72. panta 1. punkta formulējums (skat. iepriekš).

⁴⁶ Skat. Grozītā likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 80. pantu un 129. panta 1.–3. punktu.

⁴⁷ Grozītā Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 88.a panta 1. un 4. punktā ir precizēts:

“1. Tiesnesim ir jāiesniedz rakstveida deklarācija, kurā norāda:
dalību kādā apvienībā, tostarp apvienības nosaukumu un juridisko adresi, ieņemamo amatu un dalības laikposmu;
bezpeļņas fondā ieņemamo amatu, tostarp fonda nosaukumu un juridisko adresi, kā arī laikposmu, kurā šis amats ieņemts;
piederību kādai politiskai partijai pirms iecelšanas tiesneša amatā un pilnvaru īstenošanas laikā līdz 1989. gada 29. decembrim, tostarp partijas nosaukumu, ieņemamos amatus un dalības laikposmu.
[..]

4. Informācija, kas ietverta 1. punktā minētajās deklarācijās, ir publiski pieejama un tiek publicēta *Biuletyn Informacji Publicznej* (Publiskās informācijas biļetens) [..].”

Attiecībā uz Augstākās tiesas tiesnešiem skat. Grozītā likuma par Augstāko tiesu 45. panta 3. punktu.

⁴⁸ Skat. it īpaši Grozītā likuma par administratīvajām tiesām 5. panta 1.a un 1.b punktu, 8. panta 2. punktu, 29. panta 1. punktu un 49. panta 1. punktu.

Uzskatīdama, ka, pieņemot šos jaunos noteikumus, Polija nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus ⁴⁹, Eiropas Komisija Tiesā cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam.

Šajā lietā pasludinātajā spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā apmierina Komisijas prasību. Tā konstatē, ka šie jaunie valsts noteikumi apdraud tiesnešu neatkarību, kas garantēta LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu un turklāt ir pretrunā, pirmkārt, pienākumiem, kas valstu tiesām ir paredzēti prejudiciāla nolēmuma mehānismā, un, otrkārt, Savienības tiesību pārākuma principam. Turklāt noteikumi, ar kuriem ieviests paziņošanas mehānisms attiecībā uz tiesnešiem, un šādi ievāktu datu publicēšana tiešsaistē ir Hartā un VDAR paredzēto tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību pārkāpums.

Pirmām kārtām, attiecībā uz Tiesas kompetenci lemt par Komisijas izvirzītajiem iebildumiem par LES 19. panta 1. punkta kopsakarā ar Hartas 47. pantu pārkāpumu, kā arī Savienības tiesību pārākuma principa neievērošanu Tiesa atgādina, ka Savienība ir balstīta uz dalībvalstīm kopīgām vērtībām ⁵⁰ un ka šo vērtību ievērošana ir pievienošanās Savienībai priekšnosacījums ⁵¹. Tādējādi Savienība apvieno valstis, kuras ir brīvi un brīvprātīgi pievienojušās minētajām vērtībām, un to ievērošana un veicināšana ir dalībvalstu savstarpējas uzticēšanās pamatā esoša pamatpremise. Tas, ka dalībvalsts ievēro šīs vērtības, ir priekšnoteikums, lai varētu tikt izmantotas visas tiesības, kādas izriet no Līgumu piemērošanas šai dalībvalstij, un šo vērtību ievērošana nevar tikt reducēta līdz pienākumam, kurš kandidātvalstij ir jāpilda, lai pievienotos Savienībai, un no kura tā pēc pievienošanās varētu atbrīvoties. Šajā ziņā Tiesa norāda, ka LES 19. pantā ir konkretizēta tiesiskuma vērtība, kas nostiprināta LES 2. pantā ⁵², un ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāparedz tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēma, kas nodrošina tiesību subjektiem tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošanu jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Līdz ar to Tiesa nospriež, ka prasības, kas izriet no tādu vērtību un principu ievērošanas kā tiesiskums, efektīva tiesību aizsardzība tiesā un tiesu varas neatkarība, nevar apdraudēt dalībvalsts nacionālo identitāti LES 4. panta 2. punkta izpratnē.

Tādējādi Tiesa uzsver, ka, izvēloties savu konstitucionālo modeli, dalībvalstīm jāievēro tiesu neatkarības prasība, kas izriet no LES 2. panta un LES 19. panta 1. punkta otrās daļas, un tādēļ tām tostarp ir jānovērš tiesību aktu par tieslietu organizāciju regress

⁴⁹ Komisija uzskatīja, ka Polija nav izpildījusi pienākumus atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai – kurā ir noteikts dalībvalstu pienākums paredzēt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības –, Hartas 47. pantam – kas attiecas uz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā –, LESD 267. panta otrajai un trešajai daļai – kurā atsevišķām tiesām paredzēta iespēja (otrajā daļā), un citām – pienākums (trešajā daļā) iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu –, Savienības tiesību pārākuma principam un Hartas 7. un 8. pantam, kā arī VDAR 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunktam un 3. punktam un 9. panta 1. punktam par tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību.

⁵⁰ LES 2. pants.

⁵¹ LES 49. pants.

⁵² Saistībā ar šo skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 32. punkts), kas aplūkots II.3. sadaļā “Atalgojums”.

tiesiskuma vērtības ziņā un arī jāatturas no tādu noteikumu pieņemšanas, kas apdraudētu tiesnešu neatkarību.

Turklāt šajā ziņā Tiesa atgādina, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, kuru interpretē no Hartas 47. panta aspekta, uzliek dalībvalstīm skaidru un precīzu pienākumu sasniegt noteiktu rezultātu, neparedzot tam nekādu nosacījumu, – tostarp attiecībā uz to tiesu neatkarību un objektivitāti, kurām ir jāinterpretē un jāpiemēro Savienības tiesības, un attiecībā uz prasību, ka tām ir jābūt noteiktām tiesību aktos, – un šai tiesību normai ir tieša iedarbība, kas nozīmē, ka saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu netiek piemērotas tādas valsts tiesību normas, judikatūra vai prakse, kas ir pretrunā šīm Savienības tiesību normām. Ņemot vērā, ka Tiesai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību normu galīgo interpretāciju, atbilstošajai valsts konstitucionālajai tiesai attiecīgā gadījumā sava judikatūra ir jāmaina tā, lai tā būtu saderīga ar Savienības tiesībām, kā tās interpretējusi Tiesa. Līdz ar to Tiesa atzīst, ka tās kompetencē ir izvērtēt Komisijas izvirzītos iebildumus.

Otrām kārtām, pievēršoties Komisijas izvirzīto iebildumu saturam, Tiesa nospriež, ka, pieņemot tiesību normas, ar kurām tiesnešiem uzlikts pienākums paziņot informāciju par savu darbību apvienībās un bezpeļņas fondos, kā arī piederību politiskajai partijai pirms iecelšanas amatā, un paredzot publicēt šo informāciju ⁵³, Polija ir pārkāpusi tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību, kas garantētas Hartā ⁵⁴, kā arī VDAR ⁵⁵.

Šai ziņā, atzinusi, ka šajā lietā ir piemērojama VDAR un, konkrētāk, šīs regulas 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunkts un 9. panta 1. punkts, Tiesa konstatē, ka Polijas norādītie mērķi attiecīgo tiesību normu pamatošanai – samazināt risku, ka tiesnešus, tiem īstenojot savas pilnvaras, var ietekmēt ar privātajām vai politiskajām interesēm saistīti apsvērumi, kā arī palielināt tiesību subjektu paļāvību uz to, ka šāda objektivitāte pastāv, ir Savienības atzīts vispārējās nozīmes mērķis Hartas 52. panta 1. punkta izpratnē vai leģitīms sabiedrības interešu mērķis VDAR izpratnē ⁵⁶. Tomēr Tiesa atgādina – lai arī šāds mērķis var līdz ar to atļaut ierobežot Hartas 7. un 8. pantā garantēto tiesību īstenošanu, tomēr tas tā ir tikai tostarp tiktāl, cik šie ierobežojumi faktiski atbilst šim mērķim un ar to ir samērīgi.

Izvērtējot, cik nepieciešami ir attiecīgie pasākumi, Tiesa norāda, ka Polija nav sniegusi skaidrus un konkrētus skaidrojumus tam, kādēļ informācijas par tiesneša piederību politiskajai partijai pirms iecelšanas amatā un amata pienākumu pildīšanas laikā pirms 1989. gada 29. decembra publicēšana šobrīd var stiprināt tiesību subjektu tiesības uz to, lai lieta tiktu izskatīta tiesā, kura atbilst objektivitātes prasībai. Ņemot vērā īpašo kontekstu, kādā tika pieņemts grozījumu likums un veikti minētie pasākumi, Tiesa turklāt uzskata, ka šie pasākumi patiesībā tika noteikti, tostarp lai kaitētu attiecīgo tiesnešu

⁵³ Grozītā likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 88.a pants, Grozītā likuma par Augstāko tiesu 45. panta 3. punkts, kā arī Grozītā likuma par administratīvajām tiesām 8. panta 2. punkts.

⁵⁴ Hartas 7. pants un 8. panta 1. punkts.

⁵⁵ VDAR 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunkts, 6. panta 3. punkts un 9. panta 1. punkts.

⁵⁶ VDAR 6. panta 3. punkta un 9. panta 2. punkta g) apakšpunkta izpratnē.

profesionālajai reputācijai un tam, kā tos uztver tiesību subjekti. Tādējādi minētie pasākumi nav piemēroti šajā lietā apgalvotā leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Attiecībā uz pārējo informāciju par tiesnešu piederību apvienībai vai bezpeļņas fondam šobrīd vai agrāk Tiesa uzskata, ka nevar *a priori* izslēgt, ka šādas informācijas ievietošana tiešsaistē palīdz atklāt iespējamus interešu konfliktus, kas var ietekmēt tiesnešu pienākumu izpildes objektivitāti, izskatot konkrētas lietas, turklāt šāda pārskatāmība vispārīgi var stiprināt tiesību subjektu uzticēšanos šai objektivitātei un tiesu varai. Tomēr tā norāda, pirmkārt, ka šajā lietā attiecīgie personas dati tostarp attiecas uz laikposmiem pirms datuma, no kura tiesnesim ir jāsniedz prasītā deklarācija. Tiesa nospriež, ka bez laika ierobežojuma attiecībā uz aplūkotajiem agrākajiem laikposmiem nevar uzskatīt, ka attiecīgie pasākumi aptver tikai to, kas noteikti ir vajadzīgs, lai palīdzētu stiprināt tiesību subjektu tiesības uz to, lai viņu lieta tiktu izskatīta tiesā, kura atbilst objektivitātes prasībai. Otrkārt, par to, ka būtu jālīdzsvaro paredzētais vispārējo interešu mērķis un attiecīgās tiesības, Tiesa vispirms norāda, ka attiecīgās personiskās informācijas ievietošana tiešsaistē atkarībā no attiecīgās apvienības vai bezpeļņas fonda priekšmeta var atklāt informāciju par atsevišķiem sensitīviem tiesnešu privātās dzīves aspektiem, tostarp par to reliģisko vai filozofisko pārliecību. Turklāt tā norāda, ka aplūkojamās personas datu apstrādes rezultātā šie dati kļūst brīvi pieejami internetā plašai sabiedrībai un līdz ar to – potenciāli neierobežotam personu skaitam. Visbeidzot tā norāda, ka īpašajā kontekstā, kādā tika noteikti attiecīgie pasākumi, šo datu ieviešana tiešsaistē var pakļaut attiecīgos tiesnešus nevajadzīgam stigmatizācijas riskam, neattaisnoti ietekmējot to, kā gan tiesību subjekti, gan sabiedrība vispār uztver šos tiesnešus, kā arī riskam, ka viņu karjeras attīstība nepamatoti tiks traucēta. Šādos apstākļos Tiesa secina, ka tāda personas datu apstrāde kā šajā lietā aplūkotā ir sevišķi smaga iejaukšanās attiecīgo personu pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību.

Izsvērdama šīs iejaukšanās smagumu un apgalvotā vispārējo interešu mērķa svarīgumu, Tiesa konstatē, ka, ņemot vērā vispārīgo valsts kontekstu un īpašo kontekstu, kādā veikti attiecīgie pasākumi, kā arī sevišķi smagas sekas, kādas tie var radīt attiecīgajiem tiesnešiem, šie pasākumi nav līdzsvaroti. Proti, salīdzinājumā ar *statu quo ante*, kas izriet no iepriekš spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem, attiecīgo personas datu ievietošana tiešsaistē ir potenciāli būtiska iejaukšanās Hartas 7. pantā un 8. panta 1. punktā garantētajās pamattiesībās, un šajā lietā tas nav attaisnojams ar iespējamo ieguvumu – tiesnešu interešu konfliktu novēršanu un uzticēšanās tiesnešu objektivitātei vairošanu.

3. Atalgojums

Spridums, 2018. gada 27. februāris (virspalāta), Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, [EU:C:2018:117](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkts – Tiesību aizsardzības līdzekļi – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Tiesnešu neatkarība – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. pants – Darba samaksas samazinājums valsts civildienestā – Budžeta taupības pasākumi

Portugāles likumdevējs, sākot ar 2014. gada oktobri, uz laiku samazināja darba samaksu virknei amatpersonu un personu, kuras veic funkcijas valsts sektorā, tostarp *Tribunal de Contas* (Revīzijas palāta, Portugāle) tiesnešiem. Ar 2015. gada likumu, sākot no 2016. gada 1. janvāra, šie darba samaksas samazinājuma pasākumi pakāpeniski tika atcelti.

Associação Sindical dos Juízes Portugueses (Portugāles tiesnešu arodbiedrība, turpmāk tekstā – “ASJP”), rīkojoties Revīzijas palātas locekļu vārdā, cēla prasību *Supremo Tribunal Administrativo* (Augstākā administratīvā tiesa, Portugāle) par šiem budžeta pasākumiem. ASJP uzskata, ka ar algas samazināšanas pasākumiem tiek pārkāpts “tiesnešu neatkarības princips”, kas noteikts ne vien Portugāles Konstitūcijā, bet arī Savienības tiesībās.

Augstākā administratīvā tiesa uzskata, ka valsts sektorā maksājamās darba samaksas pagaidu samazinājuma pasākumu pamatā bija Portugāles valsts budžeta pārmērīgā deficīta samazināšana, kas Portugāles valdībai bija noteikta ar Savienības lēmumiem, pretī tostarp piešķirot finansiālu palīdzību šai dalībvalstij. Augstākā administratīvā tiesa tomēr norāda, ka Portugāles valstij ir arī pienākums ievērot vispārējos Savienības tiesību principus, tostarp tiesnešu neatkarības principu, kas piemērojams gan Savienības tiesām, gan valstu tiesām. Augstākās administratīvās tiesas skatījumā, no Savienības tiesību sistēmas izrietošo tiesību efektīvu aizsardzību tiesā nodrošina galvenokārt valstu tiesas. Tām šī aizsardzība esot jāievieš, ievērojot neatkarības un objektivitātes principus. Augstākā administratīvā tiesa uzsver, ka tiesas iestāžu neatkarība ir atkarīga no to locekļu statusam piešķirtajām garantijām, tostarp darba samaksas ziņā. Tādējādi tā vaicā Tiesai, vai tiesnešu neatkarības princips liedz piemērot vispārējus algas samazinājuma pasākumus dalībvalsts tiesu varas locekļiem, ja šie pasākumi – kā tas ir pamatlietā – ir saistīti ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas obligātu nepieciešamību, kā arī ar Savienības finansiālās palīdzības programmu.

Spridumā Tiesa virspalātas sastāvā vispirms uzsver, ka ar LES 19. pantu, kurā ir konkretizēta LES 2. pantā apstiprinātā tiesiskuma vērtība, pienākums nodrošināt tiesas kontroli Savienības tiesību sistēmā ir uzticēts ne tikai Tiesai, bet arī valstu tiesām. Šajā ziņā Tiesa atgādina – tas, ka vispār pastāv efektīva tiesas kontrole, kas ir paredzēta, lai nodrošinātu Savienības tiesību ievērošanu, ir nedalāmi saistīts ar pašu tiesiskuma būtību. Līdz ar to ikkatri dalībvalstij ir jānodrošina, ka attiecīgās instances, kas kā “tiesa”

Savienības tiesību izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām. Tādējādi, ņemot vērā, ka Revīzijas palāta kā tiesa var spriest par Savienību tiesību piemērošanas vai interpretācijas jautājumiem, Portugālei ir jānodrošina, ka šī instance atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā pamatprasībām.

Tiesa šajā ziņā norāda – lai šādu aizsardzību nodrošinātu, īpaši svarīga ir šīs instances neatkarības saglabāšana, kā tas apstiprināts Hartas 47. panta otrajā daļā, kurā starp prasībām saistībā ar pamattiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību ir norāde uz piekļuvi “neatkarīgai” tiesai. Neatkarība ir jānodrošina ne vien Savienības līmenī, bet arī dalībvalstu līmenī – valstu tiesām. Šis jēdziens “neatkarība” tostarp nozīmē, ka attiecīgā instance pilda savas tiesas spriešanas funkcijas absolūtā autonomijā, ne ar vienu nebūdama nedz hierarhiskās, nedz padotības attiecībās un nesaņemot nekādas izcelsmes norādījumus vai instrukcijas, un tādējādi ir pasargāta no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu apdraudēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt to lēmumus. Tiesa uzskata, ka darba samaksas saņemšana atbilstoši viņu veikto funkciju nozīmei ir ar tiesnešu neatkarību nedalāmi saistīta garantija.

Tomēr Tiesa konstatē, ka aplūkotos algas samazinājuma pasākumus piemēroja ne tikai Revīzijas palātas locekļiem, bet gan tie bija pielīdzināmi vispārīgiem pasākumiem ar mērķi panākt, lai visi valsts civildienesta ierēdņi kopīgi piedalītos taupības centienos. Turklāt šie pasākumi bija paredzēti uz noteiktu laiku un tika pilnībā atcelti 2016. gada 1. oktobrī. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa neliedz piemērot tādus vispārējus algas samazinājuma pasākumus kā pamatlīetā aplūkojamie, kuri ir saistīti ar obligātu nepieciešamību novērst pārmērīgu budžeta deficītu, kā arī ar Eiropas Savienības finansiālās palīdzības programmu.

4. Norīkošana

Spriedums, 2021. gada 16. novembris (virspalāta), Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu varas neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Valsts tiesiskais regulējums, kurā tieslietu ministram ir paredzēta iespēja norīkot tiesnešus darbam augstākā līmeņa tiesās un atsaukt šos norīkojumus – Krimināllietu iztiesāšanas sastāvi, kuros iekļauti tieslietu ministra norīkoti tiesneši – Direktīva (ES) 2016/343 – Nevainīguma prezumpcija

Septiņās *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) izskatāmajās krimināllietās šai tiesai radās šaubas par to, vai iztiesāšanas sastāvi, kuriem ir jāizspriež šīs lietas, atbilst Savienības tiesībām, ņemot vērā, ka tajos ir iekļauts tiesnesis, kurš ir ticis

norīkots ar tieslietu ministra lēmumu, pamatojoties uz Likumu par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju⁵⁷.

Minētās tiesas ieskatā atbilstoši Polijas tiesību normām par tiesnešu norīkošanu tieslietu ministrs var ar norīkojumu iecelt tiesnesi augstāka līmeņa krimināltiesā, pamatojoties uz kritērijiem, kuri nav oficiāli zināmi, un nepastāv iespēja, ka šāds lēmums par norīkojumu varētu tikt pārbaudīts tiesā. Turklāt viņš var atsaukt šo norīkojumu jebkurā brīdī, šāda atsaukšana nav pakļauta tiesību aktos iepriekš noteiktiem kritērijiem, un tai nav jābūt motivētai.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa nolēma uzdot jautājumus Tiesai par iepriekš minētā tiesiskā regulējuma saderīgumu ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu⁵⁸ un par to, vai ar šiem noteikumiem ir apdraudēta krimināllietās piemērojamā nevainīguma prezumpcija, kura tostarp izriet no Direktīvas 2016/343.

Spriedumā, kas pasludināts virspalātas sastāvā, Tiesa nospriež, ka LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai kopsakarā ar LES 2. pantu, kā arī Direktīvu 2016/343⁵⁹ ir pretrunā tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām dalībvalsts tieslietu ministrs, pamatojoties uz nepubliskotiem kritērijiem, var, pirmkārt, uz noteiktu vai nenoteiktu laiku norīkot tiesnesi darbam augstāka līmeņa krimināltiesā un, otrkārt, jebkurā brīdī ar nemotivētu lēmumu atsaukt šo norīkojumu neatkarīgi no tā, vai minētais norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

Iesākumā Tiesa konstatē, ka Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesas, kuru skaitā ir Varšavas apgabaltiesa, ietilpst Polijas tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā "jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības" LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Lai šādas tiesas spētu nodrošināt šajā tiesību normā prasīto efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, to neatkarības aizsardzība ir īpaši svarīga. Lai izpildītu šo neatkarības prasību, tostarp ir nepieciešams, lai noteikumi, kas reglamentē tiesnešu norīkošanu, sniegtu garantijas, kas nepieciešamas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šī norīkošana tiks izmantota kā līdzeklis tiesas nolēmumu satura politiskai kontrolei.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka, lai gan apstāklis, ka tieslietu ministrs var norīkot tiesnešus tikai ar viņu piekrišanu, ir būtiska procesuāla garantija, tomēr pastāv virkne apstākļu, kuri iesniedzējtiesas ieskatā sniedz iespēju tieslietu ministram ietekmēt šos tiesnešus tādā veidā, ka var rasties šaubas par viņu neatkarību. Analizējot šos dažādos apstākļus, Tiesa vispirms norāda, ka, lai izvairītos no patvaļas un manipulācijas riska, lēmums par tiesneša norīkošanu un lēmums, ar kuru tiek izbeigts šis norīkojums, ir jāpieņem uz iepriekš zināmu kritēriju pamata un tam ir jābūt pienācīgi motivētam. Turklāt, tā kā tiesneša norīkojuma atsaukšana bez viņa piekrišanas pēdējam minētajam var radīt tādas pašas sekas kā disciplinārsods, ir jāpastāv iespējai šādu pasākumu apstrīdēt tiesā

⁵⁷ 2001. gada 27. jūlija *ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju) pamatlietā piemērojamā redakcijā (2019. gada *Dz. U.*, 52. pozīcija).

⁵⁸ Šajā tiesību normā ir noteikts, ka "dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības".

⁵⁹ Direktīvas 2016/343 6. panta 1. un 2. punkts.

atbilstoši procedūrai, kurā ir pilnībā garantētas tiesības uz aizstāvību. Papildus tam – norādījusi, ka tieslietu ministrs ieņem arī ģenerālprokurora amatu, – Tiesa konstatē, ka viņam konkrētajā krimināllietā ir pilnvaras gan attiecībā uz vispārējās organizācijas vienību prokuroru, gan attiecībā uz norīkotajiem tiesnešiem, bet tas indivīdiem var radīt pamatotas šaubas par minēto norīkoto tiesnešu objektivitāti. Visbeidzot, tiesneši, kuri norīkoti darbam pamatlīnijas izskatītajos iztiesāšanas sastāvos, pilda arī par vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu disciplinārlietām atbildīgās amatpersonas vietnieka pienākumus – tā ir amatpersona, kura veic izmeklēšanu disciplinārlietās pret tiesnešiem. Taču šo abu funkciju apvienošana kontekstā, kurā arī par vispārējās jurisdikcijas tiesām atbildīgās amatpersonas vietniekus ieceļ tieslietu ministrs, indivīdiem var radīt pamatotas šaubas par to, ka pārējie attiecīgā iztiesāšanas sastāva locekļi ir ārēji neietekmējami.

Aplūkoti kopsakarā, šie dažādie apstākļi – neskarot galīgos vērtējumus, kuri ir jāveic iesniedzējtiesai, – var likt izdarīt secinājumu, ka tieslietu ministram ir tiesības, pamatojoties uz nezināmiem kritērijiem, norīkot tiesnešus darbam augstāka līmeņa tiesās, kā arī pilnvaras izbeigt šo tiesnešu norīkojumu jebkurā brīdī un bez pienākuma motivēt šādu lēmumu; tas rada tādas sekas, ka laikposmā, kurā šie tiesneši ir norīkoti, uz viņiem neattiecas neatkarības garantijas, kurām tiesiskā valstī parasti ir jāattiecas uz ikvienu tiesnesi. Šādas pilnvaras nevar uzskatīt par saderīgām ar pienākumu ievērot neatkarības prasību.

5. Pārceļšana

Spriedums, 2021. gada 6. oktobris (virspalāta), W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi – Vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesneša pārceļšana bez viņa piekrišanas – Pārsūdzība – “Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych)” (Augstākā tiesa (Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta), Polija) tiesneša izdots rīkojums par nepieņemamību – Tiesnesis, kuru, pamatojoties uz Valsts tiesu padomes izdotu rezolūciju, Republikas prezidents ir iecēlis amatā, neraugoties uz tiesas nolēmumu, ar ko uzdots šīs rezolūcijas izpildi apturēt līdz Tiesas prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai – Tiesnesis, kas nav neatkarīga, objektīva un tiesību aktos noteikta tiesa – Savienības tiesību pārkums – Iespēja šādu rīkojumu uzskatīt par spēkā neesošu

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti iepriekš⁶⁰, Tiesa konstatē, ka tāda vispārējās jurisdikcijas tiesa kā apgabaltiesa Polijā ietilpst Polijas tiesību

⁶⁰ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. II.1. sadaļu “Iecelšana amatā”.

aizsardzības līdzekļu sistēmā “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Lai šāda tiesa varētu nodrošināt minētajā tiesību normā prasīto efektīvo tiesību aizsardzību tiesā, tās neatkarības saglabāšanai ir izšķiroša nozīme. Pārceļot tiesnesi bez viņa piekrišanas, var tikt potenciāli aizskarti tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi. Ar šādu pārceļšanu var tikt skarts konkrētā tiesneša pienākumu apmērs un viņam uzticēto lietu izskatīšana, un tas var būtiski ietekmēt arī viņa dzīvi un karjeru; tādējādi [šāda pārceļšana] var būt līdzeklis tiesas nolēmumu satura kontrolei, kā arī radīt tādas pašas sekas kā disciplinārsods. Līdz ar to tiesnešu neatkarības prasība nozīmē, ka regulējumam, kas ir piemērojams tiesnešu pārceļšanai bez viņu piekrišanas, ir jāsniedz nepieciešamās garantijas, lai novērstu šīs neatkarības apdraudējumu ar tiešu vai netiešu ārējo iejaukšanos. Šādiem pārceļšanas pasākumiem, par kuriem var nolemt tikai tādu likumīgu iemeslu dēļ, kas it īpaši saistīti ar pieejamo resursu sadali, ir jābūt pārsūdzamiem tiesā saskaņā ar procedūru, kas pilnībā garantē tiesības uz aizstāvību.

6. Paaugstināšana amatā

Spriedums, 2023. gada 7. septembris (pirmā palāta), Asociația “Forumul Judecătorilor din România” (C-216/21, [EU:C:2023:628](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmums 2006/928/EK – Mehānisms, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju – LES 2. pants – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. pants – Tiesnešu neatkarība – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko groza noteikumus par tiesnešu paaugstināšanu amatā

2019. gadā *Consiliul Superior al Magistraturii* (Augstākā tieslietu padome, Rumānija; turpmāk tekstā – “CSM”) apstiprināja reformu tiesnešu paaugstināšanai amatā uz augstākas instances tiesām. “Rumānijas tiesnešu foruma” apvienība un kāda privātpersona apstrīd šo reformu *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješti apelācijas tiesa, Rumānija).

Prasītāji pamatlietā uzskata, ka agrāko rakstveida pārbaudījumu aizstāšana ar augstākas instances tiesas priekšsēdētāja un locekļu veiktu kandidātu darba un uzvedības vērtējumu ir padarījusi paaugstināšanas amatā sistēmu subjektīvu un diskrecionāru. Ploješti apelācijas tiesa uzdod Tiesai jautājumus par šādas reformas saderību ar tiesnešu neatkarības principu.

Spriedumā Tiesa nospriež, ka valsts tiesiskajam regulējumam par tiesnešu paaugstināšanas amatā režīmu ir jānodrošina tiesnešu neatkarības principa ievērošana.

Šajā kontekstā Tiesa arī nospriež – Savienības tiesības principā pieļauj, ka tiesnešu paaugstināšana amatā augstākas instances tiesā ir balstīta uz viņu darba un uzvedības

novērtējumu, ko veic komisija, kurā ietilpst šīs augstākās instances tiesas priekšsēdētājs un tās locekļi. Tomēr materiāltiesiskajiem nosacījumiem un procesuālajai kārtībai, kādā tiek pieņemti lēmumi par paaugstināšanu amatā, ir jābūt tādiem, kas nevar radīt indivīdiem pamatotas šaubas par attiecīgo tiesnešu neietekmējamību un neitralitāti, kad ieinteresētās personas ir paaugstinātas amatā.

Tiesa norāda, ka zemākas instances tiesu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūra Rumānijā ir strukturēta divos posmos. Pirmais posms, kas ļauj tikt paaugstinātam amatā "uz vietas", nemainot darba vietu, ir balstīts uz rakstveida konkursu, kura mērķis ir pārbaudīt gan kandidātu teorētiskās, gan praktiskās zināšanas. Otrais posms, tā sauktā "faktiskā paaugstināšana amatā", ļauj uz vietas amatā jau paaugstinātos kandidātus faktiski iecelt amatā augstākās instances tiesā.

Tikai šajā otrajā posmā novērtējumu veic novērtēšanas komisija, kurā katras apelācijas tiesas līmenī ietilpst šīs tiesas priekšsēdētājs un četri tās locekļi, ko ieceļ CSM palāta.

Lai gan otrā posma reforma, Ploješti apelācijas tiesas ieskatā, var izraisīt varas koncentrēšanos dažu novērtēšanas komisijas locekļu, it īpaši tās priekšsēdētāja, rokās, tomēr to pašu par sevi nevar uzskatīt par nesaderīgu ar Savienības tiesībām.

Ploješti apelācijas tiesai ir jāpārbauda, vai šāda varas koncentrācija pati par sevi vai apvienojumā ar citiem faktoriem personām, kam tā ir, faktiski var sniegt spēju ietekmēt attiecīgo tiesnešu lēmumus un tādējādi radīt viņu neatkarības vai objektivitātes neesamību, kas var apdraudēt pašlāpību, kāda tiesai ir jārada indivīdiem demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī. Tiesa uzskata, ka lietas materiālos nav nedz elementu, kas būtu vērsti uz to, lai pierādītu, ka šāda iespējama varas koncentrācija pati par sevi varētu faktiski piešķirt šādu ietekmēšanas spēju, nedz kāda cita elementa, kurš kopā ar minēto varas koncentrāciju varētu izraisīt šādas sekas, kas attiecīgajām personām varētu radīt šaubas par amatā paaugstināto tiesnešu neatkarību.

Runājot par materiāltiesiskajiem nosacījumiem, kas izvirzīti lēmumu par faktisku paaugstināšanu amatā pieņemšanai, un it īpaši par kandidātu darba un uzvedības vērtējumu – tā pamatā ir kritēriji, kas šķiet atbilstoši, lai novērtētu kandidātu profesionālos nopelnus. Šie kritēriji, kā šķiet, ir novērtēti objektīvi, pamatojoties uz pārbaudāmiem elementiem.

Tāpat arī nešķiet, ka procesuālā kārtība, kādā tiek pieņemti lēmumi par faktisku paaugstināšanu amatā, varētu apdraudēt to tiesnešu neatkarību, kas ir paaugstināti amatā. Novērtēšanas komisijai ir jāpamato savs vērtējums, un attiecīgais kandidāts vērtējumu var apstrīdēt CSM palātā.

7. Disciplināratbildība

Spriedums, 2020. gada 26. marts (virspalāta), Miasto Łowicz un Prokurator Generalny (C-558/18 un C-563/18, [EU:C:2020:234](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarības princips – Valsts tiesnešiem piemērojamo disciplināro pasākumu sistēma – Tiesas kompetence – LESD 267. pants – Pieņemamība – Interpretācija, kas ir vajadzīga, lai iesniedzējtiesa varētu taisīt spriedumu – Jēdziens

Savā spriedumā, kas pasludināts virspalātas sastāvā, Tiesa atzina par nepieņemamiem lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus iesniegusi *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzas apgabaltiesa, Polija) un *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija). Ar šiem abiem lūgumiem iesniedzējtiesas būtībā Tiesai vaicāja, vai jaunais Polijas tiesiskais regulējums par tiesnešiem piemērojamo disciplināro pasākumu sistēmu ir saderīgs ar LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā garantētajām personu tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Pirmā lieta (C-558/18) ir saistīta ar strīdu starp Lovičas (*Łowicz*) pilsētu Polijā un Valsts kasi attiecībā uz prasību par publisku dotāciju samaksu. Iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka ir ļoti iespējams, ka nolēmums, kurš tai ir jāpieņem minētajā lietā, būs nelabvēlīgs Valsts kasei. Savukārt otrā lieta (C-563/18) attiecas uz kriminālprocesu pret trim personām par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri izdarīti 2002. un 2003. gadā; šajā lietā iesniedzējtiesas tiesnesim bija jāapsver iespēja šīm personām piešķirt piemērojamā soda ārkārtas samazināšanu, jo tās bija sadarbojušās ar tiesībaizsardzības iestādēm un atzinušas inkriminētos faktus. Abos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu tika paustas bažas, ka par šādu nolēmumu pieņemšanu pret vienīgo tiesnesi, kurš izskata katru no lietām, varētu tikt ierosināta disciplinārlieta. Iesniedzējtiesu tiesneši atsaucas uz 2017. gadā Polijā notikušajām tiesiskā regulējuma reformām, kā rezultātā rodotos šaubas par disciplinārlietu, kuras ierosinātas pret tiesnešiem, izskatīšanas objektivitāti un neitralitāti un esot ietekmēta Polijas tiesu neatkarība. Uzsverot it īpaši ievērojamās ietekmes pilnvaras, kuras turpmāk tieslietu ministram esot piešķirtas pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem ierosināto disciplinārlietu ietvaros, iesniedzējtiesu tiesneši apgalvo, ka šīs pilnvaras nav papildinātas ar atbilstošām garantijām. Iesniedzējtiesas uzskata, ka ar šādi izveidotu disciplinārlietu izskatīšanas procesu likumdošanas varai un izpildvarai ir piešķirts līdzeklis, ar kā palīdzību atbrīvoties no tiesnešiem, kuru lēmumi tām nav pa prātam, šādi ietekmējot nolēmumus, kas tiem ir jāpieņem.

Apstiprinājusi savu kompetenci interpretēt LES 19. panta 1. punkta otro daļu, Tiesa lēma par šo abu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Šajā ziņā tā vispirms atgādināja, ka saskaņā ar LESD 267. pantu lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt "vajadzīgam", lai iesniedzējtiesa varētu "sniegt spriedumu". Tā arī precizēja, ka, pamatojoties uz šo tiesību normu, kā tā ir interpretēta Tiesas judikatūrā, prejudiciālā

no lēmuma tiesvedības priekšnoteikums tostarp ir tas, ka valsts tiesā faktiski tiek izskatīts strīds, kā ietvaros būs jāņem vērā prejudiciālais spriedums. Uzsverot sava uzdevuma īpatnību lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstā, proti, palīdzēt iesniedzējtiesai atrisināt tajā izskatāmo konkrēto strīdu, Tiesa pēc tam norādīja, ka starp šo strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, ir jāpastāv saiknei. Šai saiknei ir jābūt tādai, ka šī interpretācija ir objektīvi vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem.

Šajā gadījumā Tiesa konstatēja, pirmkārt, ka pamatlietām nav nekādas saiknes ar Savienības tiesībām, it īpaši ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu, uz kuru attiecas prejudiciālie jautājumi. Tāpēc tā nosprieda, ka iesniedzējtiesām līdz ar to nav jāpiemēro šīs tiesības, lai rastu risinājumu pēc būtības minētajās lietās. Otrkārt, Tiesa, atgādinādama, ka tā, protams, jau ir atzinusi par pieņemamiem jautājumus par tādu Savienības procesuālo tiesību normu interpretāciju, kuras attiecīgajai iesniedzējtiesai bija pienākums piemērot, lai taisītu spriedumu ⁶¹, norādīja, ka šo abu apvienoto lietu ietvaros uzdoto jautājumu tvērums nav šāds. Treškārt, Tiesa norādīja, ka nešķiet arī, ka atbilde uz šiem jautājumiem varētu sniegt iesniedzējtiesām tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas tām ļautu izlemt valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms tās attiecīgā gadījumā var izšķirt tajās izskatāmos strīdus pēc būtības ⁶². Rezultātā Tiesa nosprieda, ka no lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka starp Savienības tiesību normu, uz kuru attiecas šie prejudiciālie jautājumi, un pamatlietām pastāvētu saikne, kas varētu padarīt lūgto interpretāciju par vajadzīgu, lai iesniedzējtiesas, piemērojot no šādas interpretācijas izrietošos secinājumus, varētu taisīt savus attiecīgos spriedumus. Līdz ar to tā uzskatīja, ka uzdotie jautājumi ir vispārīga rakstura un tāpēc lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par nepieņemamiem.

Visbeidzot Tiesa atgādināja, ka nav pieļaujams, ka ar valsts tiesību normām valsts tiesneši tiek pakļauti riskam, ka pret viņiem tiks ierosinātas disciplinārlietas tādēļ, ka tie ir iesnieguši Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ⁶³. Proti, šāda disciplinārlietu ierosināšanas iespēja var apdraudēt to, ka attiecīgie valsts tiesneši efektīvi īsteno iespēju uzdot jautājumus Tiesai un pilda tādas tiesas tiesneša funkcijas, kam atbilstoši Līgumiem ir uzdots piemērot Savienības tiesības. Tiesa šajā ziņā ir precizējusi, ka apstākļi, ka pret šiem tiesnešiem šā iemesla dēļ nevar tikt ierosinātas disciplinārlietas vai tikt piemēroti disciplinārsodi, ir uzskatāms par viņu neatkarības neatņemamu garantiju.

⁶¹ Tiesas spriedums, 2011. gada 17. februāris, *Weryński* (C-283/09, [EU:C:2011:85](#)).

⁶² Tiesas spriedums, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (apvienotās lietas C-585/18, C-624/18 un C-625/18, [EU:C:2019:982](#)), kas aplūkots II.1. sadaļā "Ieceļšana amatā".

⁶³ Tiesas priekšsēdētāja rīkojums, 2018. gada 1. oktobris, *Miasto Łowicz un Prokuratura Okręgowa w Płocku* (apvienotās lietas C-558/18 un C-563/18, [EU:C:2018:923](#)).

Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs (virspalāta), Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

Valsts pienākumu neizpilde – Tiesnešiem piemērojami disciplinārie pasākumi – Tiesiskums – Tiesnešu neatkarība – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Disciplinārpārkāpumi tiesas nolēmumu satura dēļ – Neatkarīgas un tiesību aktā noteiktas disciplinārtiesas – Saprātīga termiņa un tiesību uz aizstāvību ievērošana disciplinārlietās – LESD 267. pants – Valsts tiesu tiesību un pienākuma vērsties Tiesā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu ierobežošana

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti iepriekš⁶⁴, Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja Komisijas celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Pirmkārt, Tiesa konstatē, ka jaunie disciplinārie pasākumi apdraud tiesnešu neatkarību. Otrkārt, šie paši pasākumi neļauj attiecīgajiem tiesnešiem pilnīgi neatkarīgi izpildīt tiem uzliktos pienākumus prejudiciālo nolēmumu mehānisma ietvaros.

Tiesa nospriež, ka Polija nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi pietiekami efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības.

Tiesa atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un no šīs tiesību normas izrietošajai tiesnešu neatkarības prasībai valsts tiesu tiesnešiem – kam piemērojama to tiesību aizsardzības līdzekļu sistēma jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, – piemērojamā disciplinārajā režīmā ir jāsniedz garantijas, kas vajadzīgas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šāds režīms varētu tikt izmantots kā tiesu nolēmumu satura politiskās kontroles sistēma, un tālab it īpaši ir jāparedz noteikumi, kuros būtu noteikta rīcība, kas veido disciplinārpārkāpumus, un kuros tiktu paredzēta neatkarīgas iestādes iesaistīšanās atbilstoši procedūrai, ar ko tiek pilnībā garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. un 48. pantā paredzētās tiesības, tostarp tiesības uz aizstāvību, kā arī iespēja tiesā pārsūdzēt disciplināro struktūrvienību lēmumus.

Tiesa uzskata, ka Polija, pirmām kārtām, nav nodrošinājusi Disciplinārlietu palātas neatkarību un objektivitāti un tādējādi ir apdraudējusi tiesnešu neatkarību, nenodrošinot, ka pret viņiem uzsāktās disciplinārlietas kontrolē iestāde, kas sniedz šādas garantijas. Atbilstoši varas dalīšanas principam ir jānodrošina tiesu neatkarība no likumdošanas varas un izpildvaras. Piemērojot 2017. gada likumdošanas reformu, *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) un it īpaši Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas locekļu iecelšanas procesu galvenokārt nosaka *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tieslietu padome, Polija) – iestāde, kuru Polijas izpildvara un likumdošanas vara ir būtiski pārveidojusi. Tiesa arī norāda, ka ir paredzēts, ka Disciplinārlietu palātā ietilps tikai jauni tiesneši, kuri vēl nestrādā Augstākajā tiesā un kurus atlasīs KRS, paredzot viņiem tostarp

⁶⁴ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. I.2. sadaļu "Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu".

Ļoti lielu atalgojumu un īpaši augstu organizatorisko, funkcionālo un finansiālo autonomiju salīdzinājumā ar apstākļiem, kas paredzēti citām šīs tiesas palātām. Visi šie apstākļi var radīt indivīdiem pamatotas šaubas par šīs disciplinārās struktūras neietekmējamību, it īpaši saistībā ar Polijas likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamām interesēm.

Otrām kārtām, Tiesa norāda, ka šajā ziņā, ņemot vērā faktu, ka Disciplinārlietu palātas neatkarība un objektivitāte tādējādi nav nodrošināta, Polija ir pieļāvusi, ka tiesas nolēmumu saturs var tikt kvalificēts kā vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu izdarīts disciplinārpārkāpums. Atgādinot nepieciešamību izvairīties no tā, ka disciplināros pasākumus var izmantot, lai politiski kontrolētu tiesas nolēmumus vai izdarītu spiedienu uz tiesnešiem, Tiesa norāda, ka šajā gadījumā jaunais tiesnešu disciplinārais režīms, kas neatbilst skaidrības un precizitātes prasībām attiecībā uz rīcību, par kuru tie var tikt saukti pie atbildības, apdraud arī šo tiesnešu neatkarību.

Trešām kārtām, Polija nav arī, pirmkārt, garantējusi, ka disciplinārlietas, kas ierosinātas pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, tiek izskatītas saprātīgā termiņā, tādējādi jau atkal apdraudot šo tiesnešu neatkarību. Saskaņā ar jauno disciplināro režīmu pret tiesnesi, pret kuru tika veikta disciplinārlieta, kas noslēgusies ar galīgu tiesas nolēmumu, var no jauna tikt uzsākts šāds process tajā pašā lietā, līdz ar to šim tiesnesim nepārtraukti draud šāda procesa iespējamība. Otrkārt, jaunie procesuālie noteikumi, kas piemērojami disciplinārlietām pret tiesnešiem, var ierobežot izvērtējamo tiesnešu tiesības uz aizstāvību. Piemērojot šo jauno režīmu, tiesneša pārstāvja iecelšanas un viņa veiktās aizstāvības pārņemšanas darbības nepārtrauc procesu, nemaz nerunājot par to, ka process var turpināties, neraugoties uz tiesneša vai tā pārstāvja attaisnotu prombūtni. Turklāt – it īpaši tad, ja minētie jaunie procesuālie noteikumi, kā tas ir šajā lietā, iekļaujas disciplinārā režīma ar iepriekš minētajiem trūkumiem kontekstā, – tie var palielināt risku, ka disciplināros pasākumus var izmantot kā tiesu nolēmumu satura politiskās kontroles sistēmu.

Ceturtām kārtām, Tiesa nospriež, ka, piešķirot iepriekš minētās Disciplinārlietu palātas priekšsēdētājam rīcības brīvību izraudzīties disciplinārtiesu, kuras kompetencē ir pirmajā instancē izskatīt vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu disciplinārlietas, Polija nav garantējusi, ka šādas lietas izskata “tiesību aktos noteikta” tiesa, kā tas ir prasīts arī LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā.

Spriedums, 2021. gada 21. decembris (virspalāta), Euro Box Promotion u.c. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmums 2006/928/EK – Mehānisms, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju – Raksturs un tiesiskās sekas – Saistošs raksturs attiecībā uz Rumāniju – Tiesiskums – Tiesnešu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Cīņa pret korupciju – Savienības finanšu

interesu aizsardzība – LESD 325. panta 1. punkts – FIA konvencija – Kriminālprocesi – “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumi par atsevišķu pierādījumu iegūšanas likumību un tiesu iztiesāšanas sastāva likumību liela mēroga korupcijas jomā – Valsts tiesu pienākums nodrošināt “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa) nolēmumu pilnīgu iedarbību – Tiesnešu disciplināratbildība šo nolēmumu neievērošanas gadījumā – Tiesības nepiemērot Savienības tiesībām neatbilstošus “Curtea Constituțională” (Konstitucionālā tiesa) nolēmumus – Savienības tiesību pārākuma princips

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti iepriekš⁶⁵, Tiesa sprieda par to, vai ir saderīga ar Savienības tiesībām *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) judikatūras piemērošana.

Ar Savienības tiesībām tiek pieļauts, ka Konstitucionālās tiesas nolēmumi ir saistoši vispārējās jurisdikcijas tiesām, ar nosacījumu, ka ir garantēta šīs tiesas neatkarība it īpaši no likumdošanas varas un izpildvaras. Savukārt ar šīm tiesībām netiek pieļauts, ka šādu nolēmumu neievērošanas gadījumā iestājas tiesnešu disciplināratbildība.

Pirmkārt, tā kā efektīvas pārbaudes tiesā, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību ievērošanu, pastāvēšana ir tiesiskuma neatņemama sastāvdaļa, ikvienai tiesai, kurai ir jāpiemēro vai jāinterpretē Savienības tiesības, jāatbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām. Tādēļ īpaši svarīga ir tiesu neatkarība. Šajā ziņā tiesnešiem ir jābūt pasargātiem no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas var apdraudēt viņu neatkarību. Turklāt atbilstoši tiesiskumu raksturojošajam varas dalīšanas principam ir jānodrošina tiesu neatkarība it īpaši no likumdošanas varas un izpildvaras.

Otrkārt, pat ja Savienības tiesībās dalībvalstīm nav noteikts pienākums ievērot kādu precīzu konstitucionālo modeli, kas reglamentē dažādu valsts varas atzaru attiecības, Tiesa norāda, ka dalībvalstīm tomēr jāievēro it īpaši prasības par tiesu neatkarību, kas izriet no šīm tiesībām. Šādos apstākļos Konstitucionālās tiesas nolēmumi var būt saistoši vispārējās jurisdikcijas tiesām, ja vien ar valsts tiesībām tiek garantēta minētās tiesas neatkarība it īpaši no likumdošanas varas un izpildvaras. Savukārt, ja ar valsts tiesībām šī neatkarība nav garantēta, ar Savienības tiesībām netiek pieļauts šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, jo šāda konstitucionālā tiesa nevar nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas prasīta šajās tiesībās.

Treškārt, lai saglabātu tiesu neatkarību, disciplinārajam režīmam jāsniedz nepieciešamās garantijas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šāds režīms varētu tikt izmantots kā tiesu nolēmumu satura politiskās kontroles sistēma. Šajā ziņā ar to vien, ka tiesas nolēmumā, iespējams, ir pieļauta kļūda valsts un Savienības tiesību interpretācijā un piemērošanā vai faktu un pierādījumu novērtējumā, pašu par sevi nepietiek, lai iestātos attiecīgā tiesneša disciplināratbildība. Proti, tiesnesis pie disciplināratbildības par tiesas nolēmumu ir jāsauc tikai izņēmuma gadījumos, un šīs atbildības iestāšanās jāreglamentē ar garantijām, kuru mērķis ir novērst jebkādu ārējā spiediena risku uz

⁶⁵ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. I.2. sadaļu “Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu”.

tiesas nolēmumu saturu. Tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, ja valsts vispārējās jurisdikcijas tiesneši neievēro Konstitucionālās tiesas nolēmumus, tas var izraisīt viņu disciplināratbildības iestāšanos, neatbilst šiem nosacījumiem.

Spriedums, 2022. gada 22. februāris (virspalāta), RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Savienības tiesību pārākums – Valsts tiesas pilnvaru neesamība izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus attiecīgās dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai – Disciplinārlietas

Tiesai ir lūgts lemt par LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, tostarp lasot to kopā ar Savienības tiesību pārākuma principu, paredzēto tiesu neatkarības principu – kontekstā, kad dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesa saskaņā ar valsts tiesībām nav tiesīga izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai, un kontekstā, kad attiecībā uz valsts tiesnesi var ierosināt disciplinārlietas un piemērot disciplinārsodu, ja viņš nolemj veikt šādu izvērtējumu.

Šajā lietā RS tika notiesāts pēc Rumānijā sāкта kriminālprocesa. Viņa laulātā iesniedza sūdzību tostarp par vairākiem tiesnešiem par pārkāpumiem, kas, iespējams, izdarīti minētajā kriminālprocesā. Pēc tam RS vērsās *Curtea de Apel Craiova* (Krajoavas apelācijas tiesa, Rumānija), lai apstrīdētu pēc šīs sūdzības sāktās kriminālvajāšanas pārmērīgo ilgumu.

Krajoavas apelācijas tiesa uzskata, ka, lai pieņemtu nolēmumu par šo prasību, ir jāizvērtē, vai ar Savienības tiesībām⁶⁶ ir saderīgi valsts tiesību akti, ar kuriem tika izveidota specializēta prokuratūras nodaļa tādu tiesu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai, kāda tika veikta šajā lietā. Tomēr, ņemot vērā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumu⁶⁷, kas tika pasludināts pēc Tiesas sprieduma *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.⁶⁸, saskaņā ar valsts tiesībām Krajoavas apelācijas tiesa neesot tiesīga veikt šādu atbilstības izvērtējumu. Savā spriedumā Konstitucionālā tiesa kā nepamatotu noraidīja iebildi par neatbilstību Konstitūcijai, kas bija izvirzīta attiecībā uz vairākām šo tiesību aktu normām, vienlaikus uzsverot, ka tad, ja tā valsts tiesību aktus ir atzinusi par atbilstošiem Konstitūcijas

⁶⁶ Konkrēti, LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Komisijas Lēmuma 2006/928 pielikums.

⁶⁷ 2021. gada 8. jūnija spriedums Nr. 390/2021.

⁶⁸ Spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393), kurš aplūkots II.8. sadaļā "Personiskā atbildība, imunitāte un atstādināšana" un kurā Tiesa tostarp nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti ir pretrunā Savienības tiesībām, ja šādas specializētas nodaļas izveide nav pamatota ar objektīvām un pārbaudāmām prasībām, kas saistītas ar tiesvedības pareizu norisi, un neietver īpašas garantijas, kuras ir identificējuši Tiesa (skat. šī sprieduma rezolutīvās daļas 5. punktu).

normai, saskaņā ar kuru ir jāievēro Savienības tiesību pārākuma princips⁶⁹, vispārējās jurisdikcijas tiesai nav tiesību izvērtēt šo valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām.

Šajā kontekstā Krajoavas apelācijas tiesa nolēma vērsties Tiesā, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesības nepieļauj to, ka valsts vispārējās jurisdikcijas tiesa nav tiesīga izvērtēt tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, un to, ka attiecīgajam tiesnesim var tikt piemēroti disciplinārsodi tāpēc, ka viņš ir nolēmis veikt šādu izvērtējumu.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse ir pretrunā Savienības tiesībām⁷⁰.

Vispirms Tiesa uzskata, ka LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru atbilstoši valsts konstitucionālajām tiesībām vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistošs šis dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmums, kurā valsts tiesību akti atzīti par atbilstošiem minētās valsts konstitūcijai, ar nosacījumu, ka valsts tiesībās tiek garantēta šīs konstitucionālās tiesas neatkarība it īpaši no likumdošanas varas un izpildvaras. Tomēr tas tā nav gadījumā, ja šāda tiesiskā regulējuma vai prakses piemērošana nozīmē izslēgt jebkādu šo vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetenci izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šī konstitucionālā tiesa ir atzinusi par saderīgiem ar valsts konstitucionālo tiesību normu, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārākums.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka valsts tiesas pienākuma pilnībā piemērot visas Savienības tiesību normas, kurām ir tieša iedarbība, izpilde ir nepieciešama arī, lai nodrošinātu dalībvalstu vienlīdzības ievērošanu saistībā ar Līgumiem, kas izslēdz iespēju Savienības tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienpusēju pasākumu, lai arī kāds tas būtu, un tā ir LES 4. panta 3. punktā noteiktā lojālas sadarbības principa izpausme, kurš paredz pienākumu nepiemērot nevienu valsts tiesību normu, kas varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, neatkarīgi no tā, vai tā ir pieņemta pirms Savienības tiesību normas, kurai ir tieša iedarbība, vai pēc tam.

Šajā kontekstā Tiesa atgādina, pirmkārt, ka tā jau ir nospriedusi, ka attiecīgie valsts tiesību akti ietilpst Lēmuma 2006/928 piemērošanas jomā un līdz ar to tajos ir jāievēro prasības, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 2. panta un 19. panta 1. punkta⁷¹. Otrkārt, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, gan Lēmuma 2006/928 pielikumā minētie īpašie atsaucē mērķi tiesu sistēmas reformas un cīņas pret korupciju jomā ir formulēti skaidri un precīzi, un tiem nav izvirzīti nekādi nosacījumi, un tādējādi

⁶⁹ Spriedumā Nr. 390/2021 Konstitucionālā tiesa nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti atbilst *Constituția României* (Rumānijas Konstitūcija) 148. pantam.

⁷⁰ Ņemot vērā LES 19. panta 1. punkta otro daļu, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu.

⁷¹ Spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19), 183. un 184. punkts; spriedums aplūkots II.8. sadaļā "Personiskā atbildība, imunitāte un atstādināšana".

tiem ir tieša iedarbība⁷². No tā izriet – ja Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesas nevar interpretēt valsts tiesību normas atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai vai minētajiem mērķiem, tām pēc savas ierosmes ir jānolemj nepiemērot šīs valsts tiesību normas.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē principā ir izvērtēt Rumānijas tiesību normu saderību ar šīm Savienības tiesību normām, nevēršoties ar attiecīgu lūgumu Konstitucionālajā tiesā. Tomēr tām šī kompetence ir liegta, ja Konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka attiecīgās tiesību normas atbilst valsts konstitucionālajai tiesību normai, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārākums, jo šīm tiesām ir jāievēro konstitucionālās tiesas spriedums. Šāda valsts tiesību norma vai prakse radītu šķērslī attiecīgo Savienības tiesību normu pilnīgai iedarbībai, jo tā liegtu vispārējās jurisdikcijas tiesai, kurai ir jānodrošina Savienības tiesību piemērošana, pašai izvērtēt šo tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām.

Tāpat šādas valsts tiesību normas vai prakses piemērošana apdraudētu arī Tiesas un valstu tiesu sadarbības, kas izveidota ar prejudiciālu nolēmumu mehānismu, efektivitāti, atturot vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurai jāizskata strīds, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai tādējādi nodrošinātu atbilstību attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumiem.

Tiesa uzsver, ka šie konstatējumi ir vēl jo vairāk svarīgi tādā situācijā, kurā attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas spriedumā ir ietverts atteikums izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, pamatojoties it īpaši uz šīs dalībvalsts konstitucionālo identitāti un apsvērumu, saskaņā ar kuru Tiesa esot pārsniegusi savu kompetenci. Tiesa norāda, ka tai saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu var tikt lūgts izvērtēt, vai ar Savienības tiesību pienākumu netiek pārkāpta dalībvalsts nacionālā identitāte. Savukārt nedz šīs tiesību normas mērķis, nedz sekas nav atļaut dalībvalsts konstitucionālajai tiesai, neievērojot pienākumus, kas tai izriet no Savienības tiesībām, nepiemērot Savienības tiesību normu, pamatojoties uz to, ka ar šo tiesību normu neesot ievērota attiecīgās dalībvalsts nacionālā identitāte, kā to definējusi valsts konstitucionālā tiesa. Tādējādi, ja dalībvalsts konstitucionālā tiesa uzskata, ka Savienības atvasināto tiesību normā, kā to ir interpretējusi Tiesa, nav ievērots pienākums respektēt šīs dalībvalsts nacionālo identitāti, šai konstitucionālajai tiesai ir jāvērsas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai izvērtētu šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā LES 4. panta 2. punktu, jo tikai Tiesas kompetencē ir konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību.

Tāpat Tiesa norāda – tā kā tai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju, dalībvalsts konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz savu Savienības tiesību normu interpretāciju, nevar pamatoti nospriest, ka Tiesa ir pasludinājusi spriedumu, ar

⁷² Iepriekš minētais spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" u.c.*, 249. un 250. punkts, kā arī spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion u.c.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034), 253. punkts (aplūkots šajā pašā sadaļā).

kuru ir pārsniegta tās kompetences joma, un līdz ar to atteikties izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

Turklāt Tiesa, pamatojoties uz savu iepriekšējo judikatūru ⁷³, ir precizējusi, ka ar LES 2. pantu un 19. panta 1. punkta otro daļu netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts saukt pie disciplināratbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš nav ievērojis valsts konstitucionālās tiesas nolēmumus un tostarp ir atteicies piemērot nolēmumu, kurā minētā tiesa ir atteikusies izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

Spridums, 2023. gada 11. maijs (pirmā palāta), Inspekcija Judiciārā (C-817/21, [EU:C:2023:391](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Lēmums 2006/928/EK – Tiesnešu neatkarība – Disciplinārlieta – Tiesu inspekcija – Galvenais inspektors, kuram ir reglamentēšanas, atlases, novērtēšanas, iecelšanas un disciplinārās izmeklēšanas pilnvaras

Rumānijā lietas dalībniece vairākos kriminālprocesos iesniedza disciplinārās sūdzības kompetentajā tiesu inspekcijā pret konkrētiem iesaistītajiem tiesnešiem un prokuroriem. Tā kā visu šo sūdzību izskatīšana tika izbeigta, minētā lietas dalībniece iesniedza sūdzību par galveno inspektoru, un arī šīs sūdzības izskatīšana tika izbeigta. Tad tā vērsās *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija), lai apstrīdētu šo sūdzības izbeigšanu, it īpaši norādot, ka nav iespējams veikt disciplināras darbības, jo pilnvaras ir koncentrētas galvenā inspektora rokās. Šī lietas dalībniece uzskata, ka šāda pilnvaru koncentrācija ir pretrunā Savienības tiesībām.

Bukarestes apelācijas tiesa šajā ziņā vērsās ar jautājumiem Tiesā.

Spridumā Tiesa apstiprina savu judikatūru ⁷⁴, saskaņā ar kuru, lai gan tiesu sistēmas organizācija ir dalībvalstu kompetencē, šo pilnvaru īstenošanai ir jāatbilst Savienības tiesību aktiem. Tādējādi tiesnešiem, kuriem var nākties piemērot Savienības tiesības, piemērojamam disciplinārajam režīmam ir jāsniedz nepieciešamās garantijas, lai novērstu jebkādu risku, ka tas varētu tikt izmantots kā politiskās kontroles sistēma attiecībā uz viņu darbību.

Noteikumiem, kas reglamentē to, kā ir organizēta un kā darbojas iestāde, kuras kompetencē ir veikt izmeklēšanu un ierosināt disciplinārlietas pret tiesnešiem un prokuroriem, līdz ar to ir jāatbilst Savienības tiesību – un it īpaši tiesiskuma – prasībām.

Lai pārbaudītu, vai tas tā ir šajā gadījumā, Tiesa precizē, ka iesniedzējtiesai ir jāizvērtē Rumānijas tiesiskais regulējums pats par sevi, kā arī valsts juridiskajā un faktu kontekstā.

⁷³ Iepriekš minētais spriedums *Euro Box Promotion* u.c.

⁷⁴ Spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19), kas aplūkots II.8. sadaļā "Personiskā atbildība, imunitāte un atstādināšana".

Attiecībā uz šīs pārbaudes atbilstošajiem elementiem Tiesa norāda, ka saskaņā ar Rumānijas tiesībām disciplinārlietu, kuras mērķis ir apkarot galvenā inspektora izdarītos pārkāpumus, var uzsākt tikai tāds inspektors, kura karjera lielā mērā ir atkarīga no galvenā inspektora lēmumiem. Turklāt lēmumus attiecībā uz galveno inspektoru var pārskatīt galvenā inspektora vietnieks, kuru ir iecēlis galvenais inspektors un kura pilnvaras beidzas vienlaikus ar galvenā inspektora pilnvaru termiņu. Tas gan ir jāpārbauda Bukarestes apelācijas tiesai, tomēr šķiet, ka praksē šādas disciplinārās kārtības raksturs neļauj efektīvi veikt disciplināros pasākumus pret galveno inspektoru, pat ja par viņu tiktu iesniegtas nopietni pamatotas sūdzības.

Protams, sūdzības pret galveno inspektoru izbeigšana bez izskatīšanas var būt tādas prasības priekšmets, kura attiecīgā gadījumā var izraisīt lēmuma izbeigt lietu bez izskatīšanas atcelšanu. Tomēr Bukarestes apelācijas tiesai ir jāizvērtē, kādā mērā Rumānijas tiesu pilnvaras šajā ziņā ļauj efektīvi veikt disciplināros pasākumus pret galveno inspektoru, kā arī efektīvi un objektīvi izskatīt pret šo inspektoru vērstās sūdzības.

Tiesa šajā ziņā precizē, ka gadījumā, ja šai tiesai būtu jāsecina, ka galvenā inspektora darbība nevar būt faktiskas un efektīvas pārbaudes priekšmets pamatlietā aplūkojamā tiesiskā regulējuma ietvaros, jākonstatē, ka šis regulējums nav pieņemts tādā veidā, kas indivīdiem neradītu nekādas pamatotas šaubas saistībā ar *Inspekția Judiciară* (Tiesu inspekcija, Rumānija) prerogatīvu un funkciju izmantošanu kā instrumentu spiediena izdarīšanai uz tiesu darbību vai šīs darbības politiskai kontrolei.

Attiecībā uz valsts juridisko un faktu kontekstu, šķiet, ka galvenā inspektora pilnvaras ir pastiprinātas Rumānijas tiesu iestāžu organizācijas reformu plašākā kontekstā, kuru mērķis vai sekas ir Rumānijas tiesnešu neatkarības un objektivitātes garantiju samazināšana. Turklāt šķiet, ka galvenais inspektors ir cieši saistīts ar izpildvaru un likumdošanas varu. Visbeidzot, jāņem vērā arī konkrētā prakse, ko galvenais inspektors ievēro, īstenojot savas prerogatīvas, kuras var izmantot, lai veiktu tiesas darbības politisku kontroli.

Tādējādi, neskarot pārbaudes, kas jāveic Bukarestes apelācijas tiesai, šķiet, ka Tiesai iesniegtie valsts juridiskā un faktu konteksta elementi drīzāk apstiprina, nevis atspēko iespējamo konstatējumu, ka pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums nav veidots tā, lai tas indivīdiem neradītu nekādas leģitīmas šaubas par Tiesu inspekcijas prerogatīvu un funkciju izmantošanu kā instrumentu spiediena izdarīšanai uz tiesas darbību vai šīs darbības politiskai kontrolei.

Spriedums, 2023. gada 5. jūnijs (virspalāta), Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – LESD 267. pants – Iespēja vērsties Tiesā ar lūgumu

sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību pārākums – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātai piešķirtā kompetence tiesnešu krimināltiesiskās imunitātes atcelšanā un darba tiesību, sociālā nodrošinājuma un šīs tiesas tiesnešu pensionēšanas jomā – Aizliegums valsts tiesām apšaubīt tiesu un konstitucionālo orgānu leģitimitāti vai konstatēt vai izvērtēt tiesnešu iecelšanas vai viņu tiesas spriešanas pilnvaru likumību – Par “disciplinārpārkāpumu” kvalificējama tiesneša veikta pārbaude par to, vai ir ievērotas noteiktas prasības par neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas esamību – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa) Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai piešķirtā ekskluzīvā kompetence izskatīt jautājumus par tiesas vai tiesneša neatkarības neesamību – Pamattiesību hartas 7. un 8. pants – Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību – Regula (ES) 2016/679 – 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunkts un 3. punkta otrā daļa – 9. panta 1. punkts – Sensitīvi dati – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiesnešiem ir noteikts pienākums iesniegt deklarāciju par piederību apvienībām, fondiem vai politiskām partijām, kā arī par tajos veiktajām funkcijām un paredzēts ievietot tiešsaistē šajās deklarācijās ietvertos datus

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi izklāstīti iepriekš ⁷⁵, Tiesa nospriež, pirmkārt, ka, pilnvarojot *Sąd Najwyższy* (Augstākā, tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātu – kuras neatkarība un objektivitāte nav nodrošinātas – izskatīt lietas, kas tieši ietekmē tiesnešu un tiesnešu palīgu statusu un amata pienākumu izpildi, tādas kā lietas par tiesnešu krimināltiesiskās imunitātes atcelšanu un lietas Augstākās tiesas tiesnešu darba tiesību, sociālā nodrošinājuma un pensionēšanas jomā, Polija nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmā jāietver garantijas, kas ir piemērotas, lai novērstu jebkādu risku, ka tiesu nolēmumu saturs tiks pakļauts politiskai kontrolei vai ka uz tiesnešiem tiks izdarīts spiediens un viņi tiks iebiedēti, kas citastarp var radīt iespaidu par viņu neatkarības vai objektivitātes neesamību, un tas var apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada tiesību subjektiem demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī ⁷⁶. Tādējādi – tāpat kā Tiesa jau ir nospriedusi attiecībā uz noteikumiem par disciplinārajiem pasākumiem pret tiesnešiem ⁷⁷ – ir svarīgi, lai – tostarp, ņemot vērā būtisko ietekmi, kas no tā var izrietēt gan uz tiesnešu karjeras attīstību, gan šo tiesnešu dzīves apstākļiem, – lēmumus, ar kuriem atļauj pret tiem uzsākt kriminālvajāšanu, viņus aizturēt un apcietināt vai samazināt to atalgojumu, vai lēmumus, kas attiecas uz šiem tiesnešiem piemērojamo darba tiesību, sociālā nodrošinājuma vai pensionēšanās sistēmu būtiskiem aspektiem, pieņem vai pārbauda struktūra, kura pati atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām garantijām, tostarp neatkarības garantijai.

⁷⁵ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. II.2. sadaļu “Ētika”. Šis spriedums ir aplūkots arī II.10. sadaļā “Kompetence pārbaudīt tiesu neatkarību”.

⁷⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 18. maijs, *Asociația “Forumul Judecătorilor din România” u.c.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 216. punkts), kas aplūkots II.8. sadaļā “Personiskā atbildība, imunitāte un atstādināšana”.

⁷⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 80. punkts), kas aplūkots šajā sadaļā.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka, pieņemot noteikumus, saskaņā ar kuriem par disciplinārpārkāpumu var atzīt pārbaudi par Savienības prasību izpildi attiecībā uz neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu ⁷⁸, Polija nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā – kopsakarā ar Hartas 47. pantu, kā arī LESD 267. pantu – paredzētos pienākumus.

Saistībā ar šo Tiesa atgādina, ka pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu citastarp nozīmē, ka ikvienai tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā lietas iztiesāšanas sastāvu, tā ir uzskatāma par šādu tiesu, ja par šo jautājumu tiek izteiktas nopietnas šaubas. Tā arī atgādina, ka valstu tiesām var nākties pārbaudīt iepriekš minēto prasību izpildi dažādos citos apstākļos un ka šāda pārbaude tostarp var attiekties uz to, vai tiesneša iecelšanas amatā procedūrā pieļauts pārkāpums ir varējis izraisīt šo pamattiesību aizskārumu. Šādos apstākļos to, ka valsts tiesa, īstenojot tādas tiesību normas kā LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 47. pants, pilda tai ar Līgumiem uzticētos uzdevumus un ievēro savus pienākumus atbilstoši tiem, pēc definīcijas nevar, nepārkāpjot šīs Savienības tiesību normas *ipso facto*, atzīt par disciplinārpārkāpumu.

Tomēr Tiesa vispirms norāda, ka attiecīgās disciplinārpārkāpumu definīcijas ir formulētas tik plaši un neprecīzi, ka tās aptver gadījumus, kad tiesnešiem nākas izvērtēt, vai viņi paši vai tiesa, kurā tie strādā, citi tiesneši vai citas tiesas atbilst no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas un Hartas 47. panta izrietošajām prasībām. Attiecīgās valsts tiesību normas neļauj arī garantēt, ka attiecīgo tiesnešu atbildība par to pieņemtajiem nolēmumiem iestājas tikai izņēmuma gadījumos un ka tādēļ tiesnešiem piemērojamie disciplinārie pasākumi nevar tikt izmantoti, lai politiski kontrolētu tiesu nolēmumus. Turklāt, ņemot vērā nosacījumus un īpašo kontekstu, kādā tika pieņemtas šīs valsts tiesību normas, Tiesa uzsver, ka Polijas likumdevēja izvēlētais formulējums acīmredzami ir saistīts ar tādu jautājumu virkni, par kuriem dažādām Polijas tiesām nācies uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus attiecībā uz dažādo 2019. gadā veikto tiesību aktu grozījumu, kas skāruši tieslietu organizāciju Polijā, atbilstību LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un Hartas 47. pantam. Tādēļ Tiesa uzskata – ir pierādīts, ka pastāv risks, ka minētās valsts tiesību normas var tikt interpretētas veidā, kas ļauj tiesnešiem piemērojamajos disciplināros pasākumus izmantot, lai liegtu attiecīgajām valsts tiesām izdarīt noteiktus konstatējumus, kas tām jāveic atbilstoši Savienības tiesībām, un lai ietekmētu šo tiesu nolēmumus, tādējādi apdraudot minēto tiesnešu neatkarību, un ka līdz ar to minētās Savienības tiesību normas šajā ziņā nav ievērotas. Ar šīm valsts tiesību normām ir pārkāpts arī LESD 267. pants, ciktāl tās rada risku, ka valsts tiesneši tiek saukti pie disciplinārās atbildības par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu Tiesai.

It īpaši attiecībā uz disciplinārpārkāpumu, kurš saistīts ar “acīmredzamu un klaju tiesību normu pārkāpumu”, ko pieļauj Augstākās tiesas tiesneši ⁷⁹, Tiesa uzskata, ka to

⁷⁸ Grozītā likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 107. panta 1. punkta 2. un 3. apakšpunkts un Grozītā likuma par Augstāko tiesu 72. panta 1. punkta 1.–3. apakšpunkts.

⁷⁹ Grozītā likuma par Augstāko tiesu 72. panta 1. punkta 1. apakšpunkts.

paredzoša valsts tiesību norma apdraud arī šo tiesnešu neatkarību, jo tā neļauj novērst, ka minētajiem tiesnešiem piemērojamie disciplinārie pasākumi tiks izmantoti, lai izdarītu spiedienu un atturošu iedarbību, kas var ietekmēt viņu lēmumu saturu. Šajā tiesību normā arī Augstākās tiesas pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir ierobežots ar iespējamību, ka tiks ierosināta disciplinārlieta.

Treškārt, Tiesa nospriež, ka, pieņemot tiesību normas, kas aizliedz ikvienai valsts tiesai pārbaudīt, vai ir ievērotas no Savienības tiesībām izrietošās prasības par neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas nodrošināšanu ⁸⁰, Polija nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā kopsakarā ar Hartas 47. pantu, kā arī atbilstoši Savienības tiesību pārākuma principam paredzētos pienākumus.

Saistībā ar šo Tiesa precizē, ka šīs valsts tiesību normas aizliedz ne tikai “konstatēt”, bet arī “izvērtēt” no “likumības” aspekta gan pašu “iecelšanu amatā”, gan “no šīs iecelšanas izrietošās pilnvaras veikt uzdevumus tiesas spriešanas jomā”. Turklāt šajās pašās tiesību normās ir aizliegta jebkāda “tiesu” un “valsts konstitucionālo orgānu vai kontroles un tiesību aizsardzības struktūru” “leģitimitātes” “apšaubīšana”. Tomēr šādi formulējumi – īpašajā kontekstā, kādā tie tikuši pieņemti, – var izraisīt to, ka šo formulējumu satura un seku dēļ šādi noteiktie aizliegumi var attiekties uz virkni darbību, kas attiecīgajām tiesām tomēr ir jāveic atbilstoši pienākumiem nodrošināt LES 19. panta 1. punkta otrās daļas un Hartas 47. panta ievērošanu. Turklāt, tā kā minētās valsts tiesību normas var radīt šķērslī tam, lai Polijas tiesas varētu nepiemērot Savienības tiesībām ar tiešu iedarbību pretrunā esošas [valsts] tiesību normas, ar tām arī tiek aizskarts Savienības tiesību pārākuma princips.

8. Personiskā atbildība, tiesnešu imunitāte un atstādināšana

Spriedums, 2021. gada 18. maijs (virspalāta), Asociācija “Forumul Judecătorilor din România” u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, [EU:C:2021:393](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Līgums par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai – Akts par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās Savienībai nosacījumiem – 37. un 38. pants – Atbilstīgi pasākumi – Mehānisms, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju – Lēmums 2006/928/EK – Sadarbības un pārbaudes mehānisma un uz tā pamata sagatavoto Komisijas ziņojumu raksturs un tiesiskās sekas – Tiesiskums – Tiesu varas neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Likumi un valdības ārkārtas rīkojumi, kas Rumānijā 2018. un 2019. gadā izdoti attiecībā uz tiesu sistēmas organizāciju un tiesnešu atbildību – “Ad interim” iecelšana Tiesu inspekcijas vadības amatos – Par tiesu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu

⁸⁰ Grozītā likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 42.a panta 1. un 2. punkts un 55. panta 4. punkts, Grozītā likuma par Augstāko tiesu 26. panta 3. punkts un 29. panta 2. un 3. punkts, kā arī Grozītā likuma par administratīvajām tiesām 5. panta 1.a un 1.b punkts.

izmeklēšanu atbildīgas nodaļas izveide prokuratūrā – Valsts finansiālā atbildība un tiesnešu personiskā atbildība tiesas kļūdas gadījumā

Rumānijas tiesas ir iesniegušas Tiesai sešus lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar tiesvedībām starp juridiskām vai fiziskām personām un tādām iestādēm vai struktūrām kā *Inspeția Judiciară* (Tiesu inspekcija, Rumānija), *Consiliul Superior al Magistraturii* (Augstākā tieslietu padome, Rumānija) un *lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstajai kasācijas tiesai piesaistītā prokuratūra, Rumānija).

Pamatlietas ir saistītas ar vērienīgu reformu tādā jomā kā tieslietas un cīņa pret korupciju Rumānijā – reformu, kas kopš 2007. gada Eiropas Savienības līmenī tiek veikta atbilstoši sadarbības un pārbaudes mehānismam, kurš ieviests ar Lēmumu 2006/928 saistībā ar Rumānijas pievienošanos Savienībai (turpmāk tekstā – “SPM”).

Lai uzlabotu tiesu varas neatkarību un efektivitāti, Rumānija 2004. gadā saistībā ar sarunām par tās pievienošanos Savienībai pieņēma trīs likumus, sauktus par “tiesu likumiem”, kas attiecas uz tiesnešu un prokuroru statusu, tiesu varas organizāciju un Augstāko tieslietu padomi. Laikposmā no 2017. līdz 2019. gadam šajos likumos tika izdarīti grozījumi ar likumiem un valdības ārkārtas rīkojumiem, kas tika pieņemti, pamatojoties uz Rumānijas Konstitūciju. Prasītāji pamatlietā apstrīd atsevišķu šo tiesību aktu grozījumu saderību ar Savienības tiesībām. Prasību pamatojumam tie atsaucas uz dažiem Eiropas Komisijas atzinumiem un ziņojumiem par Rumānijas panākumiem saskaņā ar SPM, kuros, pēc to domām, ir kritizēti noteikumi, ko Rumānija ir pieņēmusi 2017.–2019. gadā, ņemot vērā korupcijas apkarošanas efektivitātes un tiesu varas neatkarības garantijas prasības.

Iesniedzējtiesas šajā ziņā ir paudušas šaubas par SPM raksturu un tiesiskajām sekām, kā arī par to ziņojumu tvērumu, ko Komisija ir izstrādājusi atbilstoši SPM. Iesniedzējtiesa ieskatā minētā mehānisma saturs, juridiskais raksturs un darbība laikā ir uzskatāmi par tādiem, kas ietilpst Pievienošanās līguma piemērošanas jomā, un tādēļ šajos ziņojumos formulētajām prasībām ir jābūt saistošām Rumānijai. Šajā kontekstā minētās tiesas tomēr atsaucas uz valsts judikatūru, saskaņā ar kuru Savienības tiesības nav pārākas par Rumānijas konstitucionālo kārtību un Lēmumu 2006/928 nevarot uzskatīt par atsaucē normu, veicot atbilstības Konstitūcijai pārbaudi, jo šis lēmums tika pieņemts pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai un Tiesa to vispār nav interpretējusi attiecībā uz jautājumu par to, vai tā saturs, juridiskais raksturs un darbība laikā ietilpst Pievienošanās līguma piemērošanas jomā.

Konstatējusi, ka tiesiskais regulējums, kurā ir reglamentēta tieslietu organizācija Rumānijā, ietilpst Lēmuma 2006/928 piemērošanas jomā, Tiesa atgādina – tas, ka pastāv efektīva pārbaude tiesā, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību ievērošanu, ir tiesiskuma vērtības neatņemama sastāvdaļa, kas ir aizsargāta ar Līgumu par Eiropas Savienību. Turpinājumā tā uzsver, ka ikvienai dalībvalstij ir jānodrošina, lai attiecīgās instances, kas kā “tiesa” ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilstu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām. Tā kā

minētais tiesiskais regulējums ir piemērojams vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, kuriem ir jālemj par jautājumiem, kas saistīti ar Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju, attiecīgajam valsts tiesiskajam regulējumam tādējādi ir jāatbilst minētajām prasībām. Šajā ziņā īpaši svarīgi ir saglabāt attiecīgo tiesnešu neatkarību, lai pasargātu tos no ārējas ietekmes vai spiediena un tādējādi novērstu ne tikai jebkādu tiešu ietekmi, bet arī netiešāku ietekmi, kas varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus.

Visbeidzot saistībā ar tiesību normām, kas reglamentē tiesnešu disciplināro režīmu, Tiesa norāda, ka neatkarības prasība paredz, ka šim režīmam ir jāsniedz nepieciešamās garantijas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šāds režīms varētu tikt izmantots kā tiesu nolēmumu satura politiskās kontroles sistēma. Tādējādi valsts tiesiskais regulējums nevar radīt privātpersonām šaubas par to, ka tiesu iestādes, kas ir kompetenta veikt pārbaudi un ierosināt disciplinārlietu pret tiesnešiem un prokuroriem, pilnvaras un funkcijas tiek izmantotas kā instruments, lai izdarītu spiedienu uz to darbību, vai kā šādas kontroles instruments.

Ņemot vērā šos vispārīgos apsvērumus, Tiesa nospriež, ka valsts tiesiskais regulējums var radīt šādas šaubas, ja tā sekas ir tādas, ka ar to, kaut vai tikai uz pagaidu laiku, attiecīgās dalībvalsts valdībai tiek ļauts veikt iecelšanu struktūras, kuras uzdevums ir veikt disciplinārlietu izmeklēšanu un ierosināt disciplinārlietas pret tiesnešiem un prokuroriem, vadības amatos, neievērojot parasto valsts tiesībās paredzēto iecelšanas amatā procedūru.

- Tādas īpašas izmeklēšanas nodaļas izveide, kam ir ekskluzīva kompetence attiecībā uz tiesnešu un prokuroru izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem

Ņemot vērā tos pašus vispārīgos apsvērumus, Tiesa izvērtē tāda valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesībām, kurā ir paredzēts izveidot specializētu prokuratūras nodaļu, kam ir ekskluzīva kompetence izmeklēt tiesnešu un prokuroru izdarītus noziedzīgus nodarījumus. Tiesa precizē – lai šāds tiesiskais regulējums būtu saderīgs ar Savienības tiesībām, tam, pirmām kārtām, jābūt pamatotam ar objektīvām un pārbaudāmām prasībām saistībā ar tiesvedības pareizu norisi un, otrām kārtām, ir jāgarantē, ka šī nodaļa nevar tikt izmantota kā minēto tiesnešu un prokuroru darbības politiskās kontroles instruments un ka tā īsteno savu kompetenci, ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) prasības. Ja šīs prasības netiek izpildītas, šis tiesiskais regulējums varētu tikt uzskatīts par tādu, kura mērķis ir radīt spiediena un iebiedēšanas instrumentu attiecībā uz tiesnešiem, un tas apdraudētu privātpersonu uzticēšanos tiesai. Tiesa piebilst, ka ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu nedrīkst tikt pārkāpti īpašie pienākumi, kas saskaņā ar Lēmumu 2006/928 Rumānijai ir noteikti korupcijas apkarošanas jomā.

Valsts tiesai jāpārbauda, vai reforma, kuras rezultātā Rumānijā tika izveidota specializēta prokuratūras nodaļa, kuras uzdevums ir veikt izmeklēšanu pret tiesnešiem un prokuroriem, kā arī tiesību normas par šajā nodaļā iecelto prokuroru iecelšanu amatā nevar izraisīt minētās nodaļas atkarību no ārējas ietekmes. Saistībā ar Hartu valsts tiesai

jāpārbauda, vai attiecīgais valsts tiesiskais regulējums neliedz izskatīt attiecībā uz konkrētajiem tiesnešiem un prokuroriem ierosinātās lietas saprātīgā termiņā.

- Valsts finansiālā atbildība un tiesnešu personiskā atbildība tiesas kļūdas gadījumā

Tiesa nospriež, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir reglamentēta valsts finansiālā atbildība un tiesnešu personiskā atbildība par tiesas kļūdas dēļ nodarītiem zaudējumiem, var būt saderīgs ar Savienības tiesībām tikai tad, ja tiesnešu personiskās atbildības par tiesas kļūdu atzīšana regresa prasībā tiek veikta vienīgi izņēmuma gadījumos un ja to reglamentē objektīvi un pārbaudāmi kritēriji, kas saistīti ar prasībām attiecībā uz tiesvedības pareizu norisi, kā arī garantijas, kuru mērķis ir novērst jebkādu ārējā spiediena risku uz tiesas nolēmumu saturu. Šajā ziņā ir būtiski, lai tiktu paredzētas skaidras un precīzas tiesību normas, kurās ir definētas darbības, kas var izraisīt tiesnešu personisko atbildību, lai nodrošinātu viņu amata pienākumiem raksturīgo neatkarību un izvairītos no tā, ka pastāv risks, ka viņu personiskā atbildība varētu iestāties tikai viņu nolēmuma dēļ vien. Ar to vien, ka nolēmumā ir pieļauta tiesas kļūda, pašu par sevi nav pietiekami, lai iestātos attiecīgā tiesneša personiskā atbildība.

Runājot par noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu personiskās atbildības atzīšanu, valsts tiesiskajā regulējumā skaidri un precīzi jāparedz nepieciešamās garantijas, lai nodrošinātu, ka nedz izmeklēšana, kuras mērķis ir pārbaudīt, vai pastāv nosacījumi un apstākļi, kas var izraisīt šo atbildību, nedz regresa prasība nevar kļūt par instrumentiem spiediena izdarīšanai uz tiesas darbību. Lai nodrošinātu, ka šādiem noteikumiem nav atturošas iedarbības uz tiesnešiem, pildot to pienākumu spriest tiesu pilnīgi neatkarīgi, iestādēm, kas ir kompetentas ierosināt un veikt šo izmeklēšanu, kā arī celt minēto regresa prasību, pašām ir jābūt tādām iestādēm, kas īsteno savus pienākumus objektīvi un neatkarīgi, un pamatnosacījumiem un procesuālajiem noteikumiem ir jābūt tādiem, kas nevar izraisīt pamatotas šaubas par šo iestāžu neatkarību. Tāpat ir svarīgi, lai tiktu pilnībā ievērotas Hartā noteiktās tiesības, it īpaši tiesneša tiesības uz aizstāvību, un lai struktūra, kuras kompetencē ir lemt par tiesneša personisko atbildību, būtu tiesa. It īpaši tiesas kļūdas esamības konstatējums nevar būt saistošs regresa prasībā, ko valsts ir cēlusi pret attiecīgo tiesnesi, ja attiecīgais tiesnesis iepriekš nav uzklauts procedūrā, kuras mērķis bija atzīt valsts finansiālās atbildības iestāšanos.

Spriedums, 2023. gada 13. jūlijs (virspalāta), YP u.c. (Tiesneša imunitātes atcelšana un viņa atstādināšana no amata) (C-615/20 un C-671/20, [EU:C:2023:562](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – Savienības tiesību pārkums – LES 4. panta 3. punkts – Lojālas sadarbības pienākums – Tiesneša krimināltiesiskās imunitātes atcelšana un viņa atstādināšana no amata, ko uzdevusi “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) “Izba Dyscyplinarna” (Disciplinārlietu palāta) – Šīs palātas neatkarības un objektivitātes neesamība – Izmaiņas iztiesāšanas sastāvā, kuram ir jāizskata šim tiesnesim līdz šim iedalītā lieta – Aizliegums valsts tiesām apšaubīt tiesas legimitāti, apgrūtināt tās darbību vai izvērtēt tiesnešu iecelšanas amatā vai viņu ar tiesas spriešanu saistīto pilnvaru

tiesiskumu vai iedarbīgumu, pretējā gadījumā paredzot disciplinārsodus – Attiecīgo tiesu un institūciju, kuru kompetencē ir iztiesāšanas sastāvu noteikšana un grozīšana, pienākums nepiemērot attiecīgā tiesneša imunitātes atcelšanas un atstādināšanas no amata pasākumus – Šo pašu tiesu un institūciju pienākums nepiemērot valsts tiesību normas, kuras paredz minētos aizliegumus

Lieta C-615/20

Balstoties uz apsūdzības rakstu, ko attiecībā uz YP un citiem apsūdzētajiem izdevusi *Prokuratura Okręgowa w Warszawie* (Varšavas apgabala prokuratūra, Polija), *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) tika izskatīta krimināllieta par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem. Šī lieta bija iedalīta izskatīšanai šīs tiesas iztiesāšanas sastāvam, ko veido tiesnesis I. T.

Lai gan šī lieta bija jau vēlinā tiesvedības posmā, *Prokuratura Krajowa Wydział Spraw Wewnętrznych* (Valsts prokuratūras leikšējo lietu nodaļa) 2020. gada 14. februārī vērsās *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija)⁸¹ Disciplinārlietu palātā ar lūgumu atļaut sākt kriminālvajāšanu pret tiesnesi I. T. par to, ka viņš 2017. gada decembrī bija atļāvis mediju pārstāvjiem veikt attēlu un skaņas ierakstu tiesas sēdē, kā arī nolēmuma pasludināšanā attiecīgajā lietā un nolēmuma motīvu daļas mutvārdu izklāstīšanā un šādi šķietami bija izpaudis ar minētās lietas pirmstiesas izmeklēšanu Varšavas apgabala prokuratūrā saistīto informāciju.

Ar 2020. gada 18. novembra rezolūciju (turpmāk tekstā – “strīdīgā rezolūcija”) Disciplinārlietu palāta atļāva sākt kriminālprocesu pret tiesnesi I. T., atstādinot viņu no amata pienākumu pildīšanas un atstādināšanas laikā samazinot viņa atalgojumu par 25 %.

Iesniedzējtiesa – Varšavas apgabaltiesas iztiesāšanas sastāvs, kurš izskata kriminālprocesu, kas tostarp uzsāks pret YP, un kurā tiesnesis I. T. darbojas kā tiesnesis vienpersoniski, – norāda, ka strīdīgā rezolūcija var radīt šķērslī tam, lai šīs iztiesāšanas sastāvs varētu turpināt šo tiesvedību. Šajā kontekstā tā nolēma apturēt tiesvedību, lai lūgtu Tiesu būtībā lemt, vai ar Savienības tiesībām ir saderīgas tādas valsts tiesību normas, ar kurām institūcijai, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta, tiek piešķirtas pilnvaras atļaut sākt kriminālprocesus pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem un šādas atļaujas izsniegšanas gadījumā – apturēt attiecīgo tiesnešu amata pienākumu izpildi un apturēšanas laikā samazināt viņu atalgojumu. Šo jautājumu mērķis būtībā ir noteikt, vai, ņemot vērā šīs Savienības tiesību normas un principus⁸², šai iesniedzējtiesai viena tiesneša sastāvā joprojām ir pamats turpināt pamatlīetas izskatīšanu, neraugoties uz strīdīgo rezolūciju, ar kuru tiesnesis ir atstādināts no amata.

⁸¹ Ar 2017. gada 8. decembra Likumu par Augstāko tiesu *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) tika izveidota jauna Disciplinārlietu palāta *Izba Dyscyplinarna* (turpmāk tekstā – “Disciplinārlietu palāta”). Ar 2019. gada 20. decembra likumu, ar kuru grozīts Likums par Augstāko tiesu un kurš stājās spēkā 2020. gadā, šīs palātas kompetencē tika iekļautas jaunas pilnvaras, tostarp dot atļauju sākt kriminālprocesu pret tiesnešiem un viņus aizturēt (27. panta 1. punkta 1.a apakšpunkts).

⁸² Proti, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants, LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa, kurā nostiprināts tiesiskuma princips un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasības, kā arī [Savienības tiesību] pārākuma, lojālas sadarbības un tiesiskās drošības princips.

Lietā C-671/20

Varšavas apgabala prokuratūra izvirzīja M. M. apsūdzību par dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar šīs prokuratūras lēmumu, ar kuru bija uzdots nodibināt piespiedu hipotēku attiecībā uz M. M. piederošu nekustamo īpašumu. M. M. iesniedza sūdzību par šo lēmumu Varšavas apgabaltiesā, proti, tiesā, kurā ar šo sūdzību saistītā lieta vispirms tika iedalīta tiesnesim I. T.

Pēc strīdīgās rezolūcijas pieņemšanas, ar kuru tiesnesis I. T. tostarp tika atstādināts no amata, Varšavas apgabaltiesas priekšsēdētājs izdeva rīkojumu, ar ko tiesas nodaļas, kurā darbojās tiesnesis I. T., priekšsēdētājam uzdeva grozīt tiesas sastāvu lietās, kuras bija iedalītas šim tiesnesim, izņemot lietu, kurā minētais tiesnesis I. T. bija iesniedzis Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-615/20. Tādējādi nodaļas priekšsēdētājs izdeva rīkojumu par to lietu pārdali, kuras sākotnēji bija iedalītas tiesnesim I. T., tostarp par lietu attiecībā uz M. M.

Iesniedzējtiesas – proti, Varšavas apgabaltiesas iztiesāšanas sastāva, ko veido viens tiesnesis, kuram šī lieta tika pārdalīta, – ieskatā šī notikumu virkne liecina par to, ka šīs tiesas priekšsēdētājs ir atzinis strīdīgās rezolūcijas saistošo spēku, uzskatot, ka tiesneša I. T. atstādināšana no amata ir šķērslis tam, lai šo lietu izskatītu šis tiesnesis, vai ka pastāv ilglaicīgs šķērslis šādi izskatīšanai.

Tomēr šī tiesa šaubās par tāda tiesību akta kā strīdīgā rezolūcija saistošo spēku un par to iztiesāšanas sastāvu legimitāti, kuriem, izpildot šo rezolūciju, nodotas izskatīšanā lietas. Tā turklāt norāda, ka 2019. gadā pieņemtās valsts tiesību normas, paredzot disciplinārsodus, tai aizliedz izvērtēt minētās rezolūcijas saistošo spēku. Tās jautājumi Tiesai būtībā ir vērsti uz to, lai noteiktu, vai, ņemot vērā Savienības tiesību normas un principus⁸³, iesniedzējtiesa, neriskējot izraisīt tās sastāvā esošā viena tiesneša disciplināratbildību, var atzīt šo rezolūciju par tādu, kurai nav saistoša spēka, un tādējādi tai nav pamata iztiesāt pamatlietu, kas tai tika pārdalīta, balstoties uz minēto rezolūciju, un vai līdz ar to šī lieta no jauna ir jāiedala tiesnesim, kurš par to bija atbildīgs sākotnēji.

Spriedumā, kas taisīts par šīm apvienotajām lietām, Tiesa, izskatījusi lietu virspalātas sastāvā, atsaucas uz savā judikatūrā⁸⁴ paustajām atziņām, tostarp atziņām 2023. gada 5. jūnija spriedumā Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve)⁸⁵. Tā būtībā nospriež, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa nepieļauj valsts tiesību normas, ar kurām tādai institūcijai kā Disciplinārlietu palāta, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta, atļauts atcelt tiesneša krimināltiesisko imunitāti, atstādināt viņu no amata, kā arī samazināt viņa atalgojumu. Tā arī Savienības tiesību pārākuma un LES 4. panta 3. punktā nostiprinātā lojālas sadarbības principa gaismā precizē šāda secinājuma sekas

⁸³ Proti, LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa, kā arī [Savienības tiesību] pārākuma, lojālas sadarbības un tiesiskās drošības principi.

⁸⁴ Attiecībā uz Disciplinārlietu palātas – kas izveidota ar 2017. gada Likumu par Augstāko tiesu, kurš grozīts 2019. gada Polijas tiesu reformas laikā, – neatkarības un objektivitātes neesamību.

⁸⁵ Spriedums, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442), kura tiesvedības faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti II.2. sadaļā "Ētika". Šis spriedums ir aplūkots arī II.7. sadaļā "Disciplināratbildība" un II.10. sadaļā "Tiesu kompetence pārbaudīt tiesu neatkarību".

valsts tiesai – attiecībā uz tādu aktu kā strīdīgā rezolūcija, ar kuru, pārkāpjot LES 19. panta 1. punkta otro daļu, tiek uzdots tiesneša, kas izskata lietas vienpersoniski, atstādināšana no amata –, kā arī tiesu institūcijām, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt minētās valsts tiesas iztiesāšanas sastāvu.

Pirmām kārtām, Tiesa nospriež, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa nepieļauj tādas valsts tiesību normas, ar kurām institūcijai, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta, tiek piešķirtas pilnvaras atļaut sākt kriminālprocesus pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, un šādas atļaujas izsniegšanas gadījumā – apturēt attiecīgo tiesnešu amata pienākumu izpildi un apturēšanas laikā samazināt viņu atalgojumu.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka šo divu prejudiciālā nolēmuma lietu ierosināšanas laikā tā ir taisījusi spriedumu Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve), kurā tā tostarp nosprieda, ka, pilnvarojot Disciplinārlietu palātu, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta⁸⁶, izlemt lietas, kam ir tieša ietekme uz tiesneša statusu un amata pienākumu izpildi, piemēram, lūgumus atļaut sākt kriminālprocesu pret tiesnešiem, Polija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu⁸⁷.

Tiesa minētajā spriedumā uzsvēra – tikai tas vien, ka tiesneši var saskarties ar risku, ka atļauja viņu kriminālvajāšanai var tikt lūgta un saņemta no institūcijas, kuras neatkarība nav garantēta, var ietekmēt viņu pašu neatkarību, un tas pats attiecas uz riskiem, ka šāda institūcija var lemt par viņu iespējamo atstādināšanu no amata pienākumiem un viņu atalgojuma samazināšanu⁸⁸.

Izskatāmajā lietā strīdīgā rezolūcija tika pieņemta attiecībā uz tiesnesi I. T.⁸⁹, balstoties uz valsts tiesību normām, kuras Tiesa iepriekš minētajā spriedumā atzinusi par pretrunā esošām LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, ciktāl ar tām šādai institūcijai tiek piešķirta kompetence pieņemt tādus tiesību aktus kā šī rezolūcija.

Attiecīgās dalībvalsts iestādēm ir pienākums grozīt valsts tiesību normas, kas ir sprieduma par pienākumu neizpildi priekšmets, lai tās padarītu atbilstošas Savienības tiesību prasībām, savukārt šīs dalībvalsts tiesām savu funkciju izpildē ir pienākums nodrošināt šī sprieduma ievērošanu, un tas tostarp nozīmē, ka šīm tiesām attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā šajā spriedumā ietvertie juridiskie elementi, lai noteiktu to Savienības tiesību normu tvērumu, kuras tām ir jāpiemēro. Tātad iesniedzējtiesai lietā C-615/20 pamatlietā ir jāizdara visi secinājumi, kas izriet no spriedumā Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) ietvertajām atziņām.

⁸⁶ Iepriekš minētā 2023. gada 5. jūnija sprieduma Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442) 102. punktā Tiesa, balstoties uz savu agrāko judikatūru (proti, 2021. gada 15. jūlija sprieduma Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596), kas aplūkots II.7. sadaļā "Disciplināratbildība", 112. punktu), atkārtoja savu vērtējumu, saskaņā ar kuru Disciplinārlietu palāta neatbilst vajadzīgajām neatkarības un objektivitātes prasībām.

⁸⁷ Iepriekš minētais spriedums, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve), rezolutīvās daļas 1. punkts.

⁸⁸ Iepriekš minētais spriedums, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve), 101. punkts.

⁸⁹ Proti, vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurai atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai var nākties lemt par jautājumiem saistībā ar Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju.

Otrām kārtām, Tiesa LES 19. panta 1. punkta otro daļu, Savienības tiesību pārākuma principu un lojālas sadarbības principu interpretē šādā nozīmē:

– pirmkārt, valsts tiesas iztiesāšanas sastāvs, kas izskata lietu un ko veido tiesnesis vienpersoniski, attiecībā uz kuru institūcija, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta, ir pieņēmusi rezolūciju, ar ko atļauj sākt kriminālvajāšanu un uzdod apturēt šī tiesneša amata pienākumu izpildi, kā arī samazināt viņa atalgojumu, var pamatoti atteikties piemērot šādu rezolūciju, kas rada šķērsli tā kompetences īstenošanai šajā lietā, un

– otrkārt, tiesu institūcijām, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt šīs valsts tiesas iztiesāšanas sastāvus, arī ir jāatsakās piemērot šo rezolūciju, kas rada šķērsli tam, lai minētais iztiesāšanas sastāvs varētu īstenot šo kompetenci.

Šajā ziņā tā atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ⁹⁰ Savienības tiesību pārākuma princips tostarp nosaka pienākumu ikvienai valsts tiesai, kurai atbilstīgi savai kompetencei ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, nodrošināt šo tiesību prasību pilnīgu iedarbību tajā izskatāmajā lietā, vajadzības gadījumā pēc savas iniciatīvas nepiemērojot nekādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ir pretrunā tiesas iedarbības Savienības tiesību normai, neprasot vai negaidot, kad šis valsts tiesiskais regulējums vai prakse tiks atcelta likumdošanas ceļā vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi. Šī pienākuma ievērošana ir lojālas sadarbības principa izpausme.

LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, interpretējot to Pamattiesību hartas 47. panta ⁹¹ gaismā, ir tieša iedarbība, un tas nozīmē nepiemērot nekādu valsts tiesību normu, judikatūru vai valsts praksi, kas ir pretrunā šīm Savienības tiesību normām, kā tās interpretējusi Tiesa ⁹².

Pat tad, ja nav valsts likumdošanas pasākumu, ar kuriem tiktu izbeigta Tiesas konstatētā valsts pienākumu neizpilde, valsts tiesām jāveic visi pasākumi, lai sekmētu Savienības tiesību pilnīgu iedarbību atbilstoši šo pienākumu neizpildi konstatējošajam spriedumā ietvertajām atziņām. Turklāt tām saskaņā ar lojālas sadarbības principu ir jānovērš Savienības tiesību pārkāpuma radītās prettiesiskās sekas.

Lai izpildītu minētos pienākumus, valsts tiesai nav jāpiemēro tāds tiesību akts kā strīdīgā rezolūcija, ar kuru, neievērojot LES 19. panta 1. punkta otro daļu, ir noteikta tiesneša

⁹⁰ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu sekas) (C-430/21, EU:C:2022:99, 53. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 55. punkts un tajā minētā judikatūra), kas aplūkots II.7. sadaļā "Disciplināratbildība".

⁹¹ Šis pants nosaka dalībvalstīm skaidru un precīzu pienākumu panākt rezultātu, un tas neietver nekādus nosacījumus, it īpaši attiecībā uz to tiesu neatkarību un objektivitāti, kurām jāinterpretē un jāpiemēro Savienības tiesības un uz kurām attiecas prasība, ka tās ir iepriekš noteiktas ar likumu.

⁹² Spriedums, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 78. punkts un tajā minētā judikatūra), kas aplūkots II.7. sadaļā "Disciplināratbildība".

atstādināšana no amata, ja tas ir nepieciešams attiecīgās procesuālās situācijas kontekstā, lai nodrošinātu Savienības tiesību pārkumu⁹³.

Visbeidzot Tiesa uzsver – ja tādu aktu kā apstrīdētā rezolūcija ir pieņēmusi institūcija, kas nav neatkarīga un objektīva tiesa Savienības tiesību izpratnē, nevar lietderīgi atsaukties ne uz vienu no tiesiskās drošības principa izrietošu apsvērumu vai apsvērumu saistībā ar apgalvoto šīs rezolūcijas *res judicata* spēku, lai liegtu iesniedzējtiesai un tiesu institūcijām, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt valsts tiesas iztiesāšanas sastāvu, atteikties piemērot šādu rezolūciju⁹⁴.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka iesniedzējtiesa, gaidot šo spriedumu, ir apturējusi pamattiesvedību lietā C-615/20. Šajā kontekstā apstākļi, ka tiesnesis, kas vienpersoniski veido iesniedzējtiesas iztiesāšanas sastāvu, it īpaši vēlīnā minētās tiesvedības, kas ir īpaši sarežģīta, stadijā, turpina šo tiesvedību, nešķiet tāds, kas varētu kaitēt tiesiskajai drošībai. Gluži pretēji, šķiet, tas ļauj panākt, ka pamatlietas izskatīšanas rezultātā tiek pieņemts lēmums, kas atbilst, pirmkārt, prasībām, kuras izriet no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas, un, otrkārt, attiecīgo personu tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu saprātīgā termiņā.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa lietā C-615/20 var pamatoti atteikties piemērot strīdīgo rezolūciju, lai tā no šāda skatpunkta varētu turpināt pamatlietas izskatīšanu savā pašreizējā sastāvā, un tiesu institūcijas, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt valsts tiesas iztiesāšanas sastāvu, tai nevar radīt šķērslī.

Trešām kārtām, Tiesa interpretē LES 19. panta 1. punkta otro daļu, kā arī Savienības tiesību pārkuma un lojālas sadarbības principus saistībā ar tādu valsts tiesas iztiesāšanas sastāva situāciju, kāda ir iesniedzējtiesai lietā C-671/20 – kurai, balstoties uz tādu Disciplinārlietu palātas lēmumu kā strīdīgā rezolūcija, ir tikusi pārdalīta lieta, kas līdz šim bija iedalīta citam šīs valsts tiesas iztiesāšanas sastāvam –, lai it īpaši noteiktu, vai šai iesniedzējtiesai izskatāmajā lietā nav jāpiemēro šī rezolūcija un ir jāatturas no minētās lietas izvērtēšanas.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka valsts tiesu pienākums nepiemērot strīdīgo rezolūciju – kas, pārkāpjot LES 19. panta 1. punkta otro daļu, rada tādas sekas kā tiesneša atstādināšana no amata – kad tas, ņemot vērā attiecīgo procesuālo situāciju, ir nepieciešams, lai nodrošinātu Savienības tiesību pārkumu, it īpaši attiecas uz iztiesāšanas sastāvu, kuram, balstoties uz šādu rezolūciju, tikusi pārdalīta lieta. Šim iztiesāšanas sastāvam tāpat ir jāatturas no šīs lietas izskatīšanas. Minētais pienākums ir saistošs arī institūcijām, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt valsts tiesas iztiesāšanas sastāvu, un tām līdz ar to šī pati lieta ir jānodod iztiesāšanas sastāvam, kurš to izskatīja sākotnēji.

⁹³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19; EU:C:2021:798, 159. un 161. punkts), kas aplūkots II.1. sadaļā "Iecelšana amatā" un II.5. sadaļā "Pārceļšana".

⁹⁴ Šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), 160. punkts.

Izskatāmajā lietā nevar lietderīgi atsaukties ne uz vienu apsvērumu, kas izriet no tiesiskās drošības principa, vai saistībā ar apgalvoto minētās rezolūcijas *res judicata* spēku.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka lietā C-671/20 atšķirībā no citām tiesnesim I. T. iedalītajām lietām – kuras pa to laiku esot pārdalītas arī citiem iztiesāšanas sastāviem, bet kuru izskatīšana esot turpināta vai attiecīgā gadījumā pabeigta ar šo jauno iztiesāšanas sastāvu pieņemtu nolēmumu – tiesvedība pamatlietā tika apturēta, gaidot šo spriedumu. Šādos apstākļos šķiet – tas, ka tiesnesis I. T. atsāk tiesvedību, ļauj, neraugoties uz kavēšanos, ko izraisījusi strīdīgā rezolūcija, pieņemt lēmumu, kas atbilst gan no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izrietošajām prasībām, gan prasībām, kas izriet no attiecīgā tiesību subjekta tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

Attiecīgi Tiesa LES 19. panta 1. punkta otro daļu, kā arī Savienības tiesību pārākuma principu un lojālas sadarbības principu interpretē šādā nozīmē:

– pirmkārt, valsts tiesas iztiesāšanas sastāvam – kuram lieta, kas līdz šim ir bijusi iedalīta citam šīs tiesas iztiesāšanas sastāvam, ir pārdalīta tādas institūcijas pieņemtās rezolūcijas dēļ, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta un kura ir atļāvusi sākt kriminālvajāšanu pret vienīgo tiesnesi, kas veido pēdējo minēto iztiesāšanas sastāvu, un ir izdevusi rīkojumu par šī tiesneša amata pienākumu izpildes apturēšanu un viņa atalgojuma samazināšanu –, kurš ir nolēmis apturēt tiesvedību šajā lietā, gaidot Tiesas prejudiciālo nolēmumu, ir jāatsakās piemērot šo rezolūciju un jāatturas no minētās lietas izskatīšanas, un

– otrkārt, tiesu institūcijām, kuru kompetencē ir noteikt un grozīt valsts tiesas iztiesāšanas sastāvu, šādā gadījumā ir jāpārdala šī pati lieta iztiesāšanas sastāvam, kuram tā bija iedalīta sākotnēji.

Ceturtām kārtām, runājot par valsts tiesību normām un konstitucionālās tiesas judikatūru, ko minējusi iesniedzējtiesa lietā C-671/20⁹⁵ un kas radot šķērsli tam, lai šī iepriekš minētā tiesa varētu – lai gan tas ir tās pienākums, ņemot vērā Tiesas sniegtās atbildes uz tās pārējiem jautājumiem, – lemt par tāda tiesību akta kā strīdīgā rezolūcija saistošo spēku un attiecīgā gadījumā to nepiemērot, Tiesa norāda: to, ka valsts tiesai ir jāpilda tai ar Līgumiem uzticētie uzdevumi un no Līgumiem izrietošie pienākumi, īstenojot tādu tiesību normu kā LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, nevar tai ne aizliegt, ne arī noteikt kā disciplinārpārkāpumu tiesnešiem, kas darbojas šādā tiesā⁹⁶.

⁹⁵ 2001. gada 27. jūlija Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām, kas grozīts ar 2019. gada 20. decembra likumu, 42.a panta 1. un 2. punkts tostarp paredz minētajām tiesām aizliegumu apšaubīt tiesu leģitimitāti vai vērtēt tiesneša iecelšanas amatā vai viņa pilnvaru veikt uzdevumus tiesu administrācijas jomā likumību. Šī paša likuma 107. panta 1. punkta 3. apakšpunktā par disciplinārpārkāpumu tostarp ir atzīta vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu rīcība, ar kuru tiek apšaubīta tiesneša iecelšanas amatā faktiska esamība.

⁹⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 132. punkts), kas aplūkots II.7. sadaļā "Disciplināratbildība".

Ņemot vērā LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai piemītošo tiešo iedarbību, Savienības tiesību pārākuma princips uzdod valsts tiesām nepiemērot arī nekādu valsts judikatūru, kas ir pretrunā šai Savienības tiesību normai, kā to interpretējusi Tiesa. Turklāt, ja pēc Tiesas pasludinātajiem spriedumiem valsts tiesa uzskatītu, ka konstitucionālās tiesas judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām, tas, ka šāda valsts tiesa nepiemēro minēto konstitucionālo judikatūru atbilstoši Savienības tiesību pārākuma principam, nevar izraisīt tās disciplināro atbildību ⁹⁷.

Tādējādi LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, Savienības tiesību pārākuma princips un lojālas sadarbības princips nepieļauj:

- pirmkārt, valsts tiesību normas, kas aizliedz valsts tiesai, paredzot disciplinārsodus tās sastāvā ietilpstošajiem tiesnešiem, izvērtēt tādas institūcijas pieņemta akta saistošo raksturu, kuras neatkarība un objektivitāte nav garantēta un kura ir atļāvusi sākt kriminālprocesu pret tiesnesi un uzdevusi atstādināt viņu no amata pienākumu izpildes un samazināt viņa atalgojumu, un vajadzības gadījumā nepiemērot šo aktu, un
- otrkārt, konstitucionālās tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru tiesību akti par tiesnešu iecelšanu amatā nevar tikt pakļauti tiesas kontrolei, jo minētā judikatūra var radīt šķērsli šim pašam izvērtējumam.

9. Tiesnešu neatceļamība un pensionēšanās vecums

Spriedums, 2019. gada 24. jūnijs (virspalāta), Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, [EU:C:2019:531](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi – Pensionēšanās vecuma samazināšana Augstākās tiesas tiesnešiem – Piemērošana tiesnešiem, kuri pilda amata pienākumus – Iespēja turpināt pildīt amata pienākumus pēc šā vecuma ar nosacījumu, ka ir saņemta atļauja, ko piešķir ar Republikas prezidenta diskrecionāru lēmumu

Spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību par pienākumu neizpildi, kuru Komisija cēla pret Polijas Republiku un kuras mērķis bija konstatēt, ka, pirmkārt, paredzot pensionēšanās vecuma samazināšanas *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesnešiem pasākuma piemērošanu tiesnešiem, kuri pilda amata pienākumus un kuri minētajā tiesā iecelti pirms 2018. gada 3. aprīļa, un, otrkārt, piešķirot Republikas prezidentam diskrecionāras pilnvaras pagarināt šīs pašas tiesas tiesnešu amata

⁹⁷ Šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 132. punkts).

pienākumu pildīšanas termiņu pēc jaunnoteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, šī dalībvalsts nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus.

Komisija pārmeta Polijas Republikai, ka tā ar šiem pasākumiem, pārkāpjot tiesnešu neatkarības principu un it īpaši viņu neatceļamības principu, nav izpildījusi saistības, kas gulstas uz dalībvalstīm saskaņā ar iepriekš minēto noteikumu.

Spriedumā Tiesa, pirmām kārtām, ieņēma nostāju par LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērojamību un piemērošanas jomu. Šajā ziņā tā atgādināja, ka ar šo noteikumu visām dalībvalstīm ir uzlikts pienākums izveidot tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta izpratnē, jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Konkrētāk, ikvienai dalībvalstij saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu ir jānodrošina, lai attiecīgās struktūras, kas kā “tiesa” Savienības tiesību izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, un kuras tādējādi var tikt aicinātas spriest par jautājumiem, kas saistīti ar šo tiesību piemērošanu vai interpretēšanu, atbilstu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām, kas šajā gadījumā attiecas uz Polijas Augstāko tiesu. Turklāt Tiesa norādīja, ka, lai nodrošinātu to, ka šī tiesa spēj piedāvāt šādu aizsardzību, īpaši svarīga – kā tas norādīts Hartas 47. panta otrajā daļā – ir tās neatkarības saglabāšana. Prasība par tiesu neatkarību, kas ir neatraujami saistīta ar tiesas spriešanu, ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu saturā, kurām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to tiesību aizsardzībai, kuras indivīdiem izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstu kopējo vērtību, kas izklāstītas LES 2. pantā, tostarp tiesiskuma, saglabāšanai.

Otrām kārtām, Tiesa precizēja šīs prasības tvērumu. Par šo jautājumu tā paziņoja, ka no tā izrietošajām neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai pastāvētu tiesību normas, it īpaši attiecībā uz tiesas sastāvu, iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atturēšanās, noraidīšanas un atcelšanas iemesliem, kas kļūdu individuos jebkādas pamatotas šaubas par minētās tiesas ārēju ietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz tajā izvērtējamām interesēm. It īpaši šī absolūti nepieciešamā tiesnešu brīvība no jebkādas iejaukšanās vai ārēja spiediena prasa noteiktas garantijas, kas ir piemērotas, lai aizsargātu personu, kurai ir uzdevums spriest tiesu, tādās kā neatceļamība. Atbilstoši neatceļamības principam tiesnešiem tostarp ir jāvar palikt amatā līdz brīdim, kad viņi sasniedz obligāto pensionēšanās vecumu, vai līdz savu pilnvaru termiņa beigām, ja tās ir piešķirtas uz noteiktu laiku. No minētā principa, lai gan tam nav absolūts raksturs, izņēmumi ir pieļaujami tikai ar nosacījumu, ka tie ir pamatoti ar attaisnojošiem un primāriem iemesliem, ievērojot samērīguma principu. Šajā gadījumā Tiesa konstatēja, ka apstrīdētā reforma rada tādas sekas, ka Augstākās tiesas tiesnešu spriešanas funkciju pildīšana beidzas priekšlaicīgi, un tā var būt pieņemama tikai tad, ja tā ir attaisnota ar leģitīmu mērķi un ir samērīga ar šo mērķi un ciktāl tā attiecīgajām personām nerada tādas leģitīmas šaubas kā iepriekš minētās. Tiesa konstatēja, ka tāda pasākuma piemērošana, ko veido pensionēšanās vecuma

samazināšana Augstākās tiesas tiesnešiem, kuri jau pilda amata pienākumus minētajā tiesā, neatbilst šiem nosacījumiem tostarp tādēļ, ka nav pamatota ar leģitīmu mērķi. Tādējādi tā nosprieda, ka minētā piemērošana apdraud tiesnešu neatceļamības principu, kas ir neatraujami saistīts ar to neatkarību.

Visbeidzot, Tiesa lēma par Republikas prezidentam ar jauno likumu par Augstāko tiesu piešķirtajām diskrecionārajām pilnvarām pagarināt šīs tiesas tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu pēc tam, kad sasniegts ar šo likumu noteiktais jaunais pensionēšanās vecums. Tā norādīja, ka, lai arī tikai dalībvalstu ziņā ir lemt par to, vai atļaut šādu pagarināšanu, tomēr tad, ja tās izvēlas šādu mehānismu, tām ir pienākums nodrošināt, lai nosacījumi un kārtība, kas attiecas uz šādu pagarināšanu, nebūtu tādi, kas apdraud tiesnešu neatkarības principu. Šajā ziņā ar to vien, ka tādai institūcijai kā Republikas prezidents tiek piešķirtas pilnvaras lemt par šāda iespējama pagarinājuma piešķiršanu, gan nav pietiekami, lai secinātu, ka minētais princips tiek apdraudēts. Tomēr ir jāpārliciecinās, ka šādu lēmumu pieņemšanas materiāltiesiskie nosacījumi un procesuālā kārtība ir tādi, kas neļauj radīt attiecīgajām personām nekādas pamatotas šaubas par minēto tiesnešu neatkarību. Šim nolūkam ir īpaši svarīgi, lai minētie nosacījumi un kārtība būtu izstrādāti tā, lai šie tiesneši būtu pasargāti no iespējamā kārdinājuma pakļauties ārējai ietekmei vai spiedienam, kas var apdraudēt viņu neatkarību. Tādējādi šādai kārtībai ir īpaši jāļauj izslēgt ne tikai jebkādu tiešu ietekmi, kas izpaužas norāžu veidā, bet arī netiešāku ietekmi, kas varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus. Attiecībā uz jauno likumu par Augstāko tiesu Tiesa konstatē, ka šajā likumā ir paredzēts, ka šīs tiesas tiesnešu amata pildīšanas termiņa pagarināšana tagad tiek piešķirta ar Republikas prezidenta lēmumu, kuram ir diskrecionārs raksturs, tas nav jāpamato un tas nevar tikt pārsūdzēts tiesā. Attiecībā uz to, ka šajā likumā ir paredzēts, ka *Krajowa Rada Sądowictwa* (Valsts tiesu padome, Polija) tiek aicināta sniegt atzinumu Republikas prezidentam, pirms viņš pieņem lēmumu, Tiesa norāda, ka šādas institūcijas iejaukšanās tiesneša amata pienākumu pildīšanas termiņa pagarināšanas pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas procesa kontekstā principā var izrādīties tāda, kas veicina šā procesa objektivizēšanu. Tomēr tā tas nav, ciktāl ir izpildīti noteikti nosacījumi, tostarp tas, ka minētā institūcija pati ir neatkarīga no likumdošanas varas un izpildvaras, kā arī no iestādes, kurai tai ir jāsniedz atzinums, un tas, ka šāds atzinums tiek sniegts, pamatojoties uz kritērijiem, kas ir gan objektīvi, gan atbilstoši, un tiek pienācīgi pamatots tā, lai sniegtu šai iestādei objektīvu informāciju, lai tā pieņemtu lēmumu. Šajā gadījumā Tiesa uzskata par pietiekamu konstatēt, ka, ņemot vērā tostarp to, ka Valsts tiesu padomes atzinumos nav norādīts pamatojums, tie nevar palīdzēt sniegt objektīvu informāciju Republikas prezidentam par jauno likumu par Augstāko tiesu, un tādēļ šādas pilnvaras var radīt pamatotas šaubas, tostarp indivīdiem, par attiecīgo tiesnešu ārēju neietekmējamību un to neitralitāti attiecībā uz interesēm, kuras viņi izvērtē.

Spriedums, 2019. gada 5. novembris (virspalāta), Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība) (C-192/18, [EU:C:2019:924](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Tiesiskums – Efektīva tiesiskā aizsardzība jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi – Pensionēšanās vecuma samazināšana Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem – Iespēja turpināt pildīt tiesneša pienākumus pēc jaunā noteiktā vecuma sasniegšanas, saņemot tieslietu ministra atļauju – LESD 157. pants – Direktīva 2006/54/EK – 5. panta a) punkts un 9. panta 1. punkta f) apakšpunkts – Diskriminācijas dzimuma dēļ aizliegums atalgojuma, nodarbinātības un profesijas jomā – Dažādu pensionēšanās vecumu ieviešana sievietēm un vīriešiem, kas ieņem Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesu un “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa) tiesnešu, kā arī Polijas prokuratūras prokurora amatus

Spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā ir apmierinājusi Komisijas pret Polijas Republiku celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi un konstatējusi, ka šī dalībvalsts, pirmkārt, ieviešot atšķirīgu pensionēšanās vecumu sievietēm un vīriešiem, kas strādā Polijas tiesās, un, otrkārt, samazinot pensionēšanās vecumu vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, vienlaikus piešķirot tieslietu ministram pilnvaras pagarināt šo tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu, nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus.

Ar Polijas 2017. gada 12. jūlija likumu tika samazināts vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu un prokuroru pensionēšanās vecums, kā arī priekšlaicīgas pensionēšanās vecums *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesnešiem, nosakot to 60 gadi sievietēm un 65 gadi vīriešiem, lai gan iepriekš abiem dzimumiem šis vecums bija 67 gadi. Turklāt ar šo likumu tieslietu ministram tika piešķirtas tiesības pagarināt vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pilnvaru termiņu pēc tam, kad ir sasniegts šādi noteiktais jaunais pensionēšanās vecums, kurš abiem dzimumiem atšķiras. Uzskatīdama, ka šie noteikumi ir pretrunā Savienības tiesībām ⁹⁸, Komisija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Pirmām kārtām, Tiesa sprieda par šādi ar minēto likumu ieviestajām atšķirībām pensionēšanās vecumā, kāds piemērojams attiecīgi tiesnesēm sievietēm un tiesnešiem vīriešiem. Šajā ziņā tā vispirms norādīja, ka uz vecuma pensiju, kas pienākas minētajiem tiesnešiem, attiecas LESD 157. pants, saskaņā ar kuru visas dalībvalstis nodrošina, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu. Attiecīgā pensiju sistēma ietilpst arī Direktīvas 2006/54 noteikumu par vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmās piemērošanas jomā. Tad Tiesa nosprieda, ka ar šo pašu likumu ir ieviesti tieši diskriminējoši nosacījumi, kas balstīti uz dzimumu, tostarp attiecībā uz brīdi, kad ieinteresētās personas faktiski var piekļūt šajās pensiju shēmās paredzētajām priekšrocībām. Visbeidzot tā noraidīja Polijas Republikas argumentu, saskaņā ar kuru

⁹⁸ LESD 157. pants, Direktīvas 2006/54 5. panta a) punkts un 9. panta 1. punkta f) apakšpunkts, kā arī LES 19. panta 1. punkta otrā daļa kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu.

šādi paredzētās pensionēšanās vecuma atšķirības sieviešu un vīriešu dzimumu tiesnešiem esot pozitīvas diskriminācijas pasākumi. Proti, šīs atšķirības neesot tādas, kas varētu kompensēt nelabvēlīgos apstākļus, kuriem karjerā tiek pakļautas sievietes dzimuma ierēdnes, palīdzot viņām to profesionālajā dzīvē un novēršot problēmas, ar kurām viņas var saskarties savas profesionālās karjeras laikā. Līdz ar to Tiesa secināja, ka ar attiecīgo tiesisko regulējumu ir pārkāpti LESD 157. pants, kā arī Direktīva 2006/54.

Otrām kārtām, Tiesa izvērtēja pasākumu, ar kuru tieslietu ministram tikušas piešķirtas pilnvaras atļaut vai neatļaut Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem turpināt pildīt amata pienākumus pēc šādi samazinātā jaunā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Ņemot vērā tostarp 2019. gada 24. jūnija spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)⁹⁹, tā vispirms ieņēma nostāju par piemērojamību un tvērumu LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, kurā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Šajā ziņā tā norādīja, ka Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesas var tikt aicinātas spriest par jautājumiem, kuri ir saistīti ar Savienības tiesībām, un tādēļ tām ir jāatbilst no šādas aizsardzības izrietošajām prasībām. Tomēr, lai nodrošinātu, ka tās spēj šo aizsardzību piedāvāt, īpaši svarīga ir to neatkarības saglabāšana.

Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šī neatkarība nozīmē, ka attiecīgā tiesa savas funkcijas veic pilnīgi autonomi un objektīvi. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka, lai secinātu, ka tiek aizskarts tiesnešu neatkarības princips, gan nepietiek ar to vien, ka tādai struktūrai kā tieslietu ministrs tiek piešķirtas pilnvaras atļaut vai neatļaut turpināt pildīt tiesas spriešanas pienākumus pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Tomēr tā konstatēja, ka šo pilnvaru izmantošanas materiāltiesiskie nosacījumi un procesuālā kārtība šajā gadījumā ir tādi, kas var radīt pamatotas šaubas par minēto tiesnešu ārēju ietekmējamību un to neitralitāti. Proti, pirmkārt, kritēriji, pamatojoties uz kuriem ministrs tiek aicināts pieņemt lēmumu, ir pārāk neskaidri un nepārbaudāmi, minētais lēmums nav jāpamato un tas nevar tikt pārsūdzēts tiesā. Otrkārt, laikposma ilgums, kurā tiesneši var gaidīt ministra lēmumu, ietilpst šā ministra rīcības brīvībā.

Turklāt saskaņā ar judikatūru, kas arī ir pastāvīga, obligātā tiesnešu brīvība no jebkādas iejaukšanās vai ārēja spiediena prasa noteiktas garantijas, ar ko var tikt aizsargāta tāda persona, kurai ir uzdevums spriest tiesu, piemēram, neatceļamību. Atbilstoši neatceļamības principam tiesnešiem tostarp ir jāvar palikt amatā līdz brīdim, kad viņi sasniedz obligāto pensionēšanās vecumu, vai līdz savu pilnvaru termiņa beigām, ja tās piešķirtas uz noteiktu laiku. No minētā principa, lai gan tas nav absolūts, izņēmumi var būt tikai ar nosacījumu, ka tas ir pamatots ar attaisnojošiem un primāriem iemesliem, ievērojot samērīguma principu. Šajā lietā vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanas pasākums kopā ar pasākumu, ar kuru tieslietu ministram ir piešķirta rīcības brīvība atļaut minēto tiesu tiesnešiem turpināt aktīvi pildīt

⁹⁹ Tiesas spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531), kas aplūkots šajā sadaļā.

tiesneša funkcijas pēc šādi samazinātā pensionēšanās vecuma sasniegšanas – desmit gadu laikā tiesnesēm sievietēm un piecu gadu laikā tiesnešiem vīriešiem – ir pretrunā šim principam. Proti, šo pasākumu kombinācija tiesājamām personām var radīt pamatotas šaubas par to, ka jaunā sistēma patiesībā varētu būt vērsta uz to, lai ļautu ministram izslēgt noteiktas tiesnešu grupas, tiklīdz tie sasniedz jauno noteikto parasto pensionēšanās vecumu, vienlaikus saglabājot amatā citu šo tiesnešu daļu. Turklāt, tā kā ministra lēmuma pieņemšanai nav noteikts nekāds termiņš un attiecīgais tiesnesis paliek amatā līdz brīdim, kad šāds lēmums tiek pieņemts, iespējamais ministra nelabvēlīgais lēmums var tikt pieņemts pēc tam, kad attiecīgais tiesnesis būs ticis saglabāts amatā pēc jaunā parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas.

10. Tiesas kompetence pārbaudīt tiesu neatkarību

Spriedums, 2023. gada 5. jūnijs (virspalāta), Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – LESD 267. pants – Iespēja vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību pārkāpums – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātai piešķirtā kompetence tiesnešu krimināltiesiskās imunitātes atcelšanā un darba tiesību, sociālā nodrošinājuma un šīs tiesas tiesnešu pensionēšanas jomā – Aizliegums valsts tiesām apšaubīt tiesu un konstitucionālo orgānu leģitimitāti vai konstatēt vai izvērtēt tiesnešu iecelšanas vai viņu tiesas spriešanas pilnvaru likumību – Par “disciplinārpārkāpumu” kvalificējama tiesneša veikta pārbaude par to, vai ir ievērotas noteiktas prasības par neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas esamību – “Sąd Najwyższy” (Augstākā tiesa) Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai piešķirtā ekskluzīvā kompetence izskatīt jautājumus par tiesas vai tiesneša neatkarības neesamību – Pamattiesību hartas 7. un 8. pants – Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību – Regula (ES) 2016/679 – 6. panta 1. punkta pirmās daļas c) un e) apakšpunkts un 3. punkta otrā daļa – 9. panta 1. punkts – Sensitīvi dati – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiesnešiem ir noteikts pienākums iesniegt deklarāciju par piederību apvienībām, fondiem vai politiskām partijām, kā arī par tajos veiktajām funkcijām un paredzēts ievietot tiešsaistē šajās deklarācijās ietvertos datus

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti iepriekš ¹⁰⁰, Tiesa nospiež, ka, piešķirot ekskluzīvo kompetenci izvērtēt iebildumus un tiesību jautājumus par tiesas vai tiesneša neatkarības neesamību *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai ¹⁰¹, Polija nav izpildījusi pienākumus atbilstoši LES

¹⁰⁰ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. II.2. sadaļu “Ētika”. Šis spriedums ir aplūkots arī II.7. sadaļā “Disciplinārtābildība”.

¹⁰¹ Grozītā likuma par Augstāko tiesu 26. panta 2. un 4.–6. punkts un 82. panta 2.–5. punkts un Grozītā likuma par Augstāko tiesu 10. pants.

19. panta 1. punkta otrajai daļai kopsakarā ar Hartas 47. pantu, kā arī LESD 267. pantam un Savienības tiesību pārākuma principam.

Saistībā ar šo Tiesa norāda, ka aplūkotā tiesu kompetenču reorganizācija un koncentrācija attiecas uz noteiktām konstitucionāla un procesuāla rakstura prasībām, kas izriet no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas un Hartas 47. panta, kuru ievērošana ir jānodrošina transversāli visās Savienības tiesību piemērošanas jomās un visās valstu tiesās, kas izskata lietas šajās jomās. Šajā ziņā šīm tiesību normām ir cieša saikne ar Savienības tiesību pārākuma principu, kura ieviešana, ko īsteno valstu tiesas, palīdz nodrošināt tiesību subjektiem Savienības tiesībās piešķirto tiesību efektīvu aizsardzību.

Šajā kontekstā, tostarp ciktāl ikvienai valsts tiesai, kurai jāpiemēro Savienības tiesības, ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā tās sastāvu, tā ir neatkarīga un objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa, ja par to rodas nopietnas šaubas, un ciktāl noteiktos apstākļos šādām tiesām ir arī jāvar pārbaudīt, vai tiesnešu iecelšanas amatā procedūrā pieļauts pārkāpums ir varējis izraisīt pamattiesību uz šādu tiesu aizskārumu, ir izslēgts, ka valsts tiesu pārbaudi par to, vai šīs prasības ir izpildītas, vispārīgi un nešķirojot var veikt tikai viena valsts struktūra, vēl jo vairāk tādēļ, ka saskaņā ar valsts tiesībām šī struktūra pati nevar izvērtēt noteiktus šo prasību aspektus. Šajā lietā Tiesa konstatē, ka attiecīgās valsts tiesību normas paredz vienai vienīgai struktūrai pilnvaras veikt vispārīgu pārbaudi par to, vai ir izpildītas prasības par visu tiesu un tiesnešu neatkarību – gan vispārējās jurisdikcijas tiesās, gan administratīvajās tiesās –, šajā ziņā atņemot šādu kompetenci valstu tiesām, kurām līdz šim bija kompetence veikt dažāda veida pārbaudes, kas prasītas Savienības tiesībās, un piemērot Tiesas judikatūru. Jau atkal tā uzsver īpašo kontekstu, kādā notikusi attiecīgā tiesu kompetenču reorganizācija, kas veikta ar grozījumu likumu, kuram raksturīgs apstāklis, ka Polijas tiesnešiem turklāt ir liegts izdarīt atsevišķus konstatējumus un vērtējumus, kas tiem ir jāizdara saskaņā ar Savienības tiesībām.

Tiesa secina: tas, ka kompetence pārbaudīt, vai ir ievērotas pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ir uzticētas vienai vienīgai valsts struktūrai, lai gan vajadzība veikt šādu pārbaudi var rasties ikvienā valsts tiesā, kopā ar dažādu aizliegumu un disciplinārpārkāpumu ieviešanu var vājināt šo pamattiesību ievērošanas pārbaudes efektivitāti. Tādējādi, tā kā attiecīgās valsts tiesību normas nešķirojot liedz pārējām tiesām darīt to, kas nepieciešams, lai nodrošinātu tiesību subjektu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošanu, vajadzības gadījumā atstājot nepiemērotas no Savienības tiesībām izrietošajām prasībām pretrunā esošas valsts tiesību normas, tās ir pretrunā arī Savienības tiesību pārākuma principam. Turklāt, tā kā pats fakts, ka kompetence pārbaudīt noteiktus jautājumus, kas attiecas uz LES 19. panta 1. punkta otrā daļas un Hartas 47. panta piemērošanu, ir uzticēta Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai, var liegt vai atturēt citas tiesas no prejudiciālu jautājumu uzdošanas Tiesai, ar attiecīgajām valsts tiesību normām nav ievērots arī LESD 267. pants.

III. Lēmumpieņemšanas procesa neatkarība procedūrās par Savienības tiesību piemērošanu

Spriedums, 2024. gada 11. jūlijs (virspalāta), Hann-Invest u.c. (C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – Tiesību aktos noteikta tiesa – Lietas taisnīga izskatīšana – Tiesas nolēmumu reģistrācijas dienests – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko otrās instances tiesās ieviests tāda reģistrācijas tiesneša amats, kuram praksē ir pilnvaras apturēt sprieduma pasludināšanu, dot norādījumus iztiesāšanas sastāviem un lūgt sasaukt nodaļas sanāksmi – Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram tiesas nodaļas vai visu tiesnešu sanāksmēs var pieņemt saistošas “juridiskas nostājas”, tai skaitā attiecībā uz jau izskatītām lietām

Tiesas virspalāta atzīst, ka tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā arī tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu izvirzītajām prasībām neatbilst tāds valsts tiesas iekšējs mehānisms, kurā ar mērķi nodrošināt šīs tiesas judikatūras saskaņotību ir paredzēta citu attiecīgās tiesas tiesnešu iejaukšanās lietu izskatošā iztiesāšanas sastāva lēmumpieņemšanas procesā.

Tiesai šo jautājumu ir uzdevusi *Visoki trgovački sud* (Augstā komercietu tiesa, Horvātija), kura izskata trīs apelācijas sūdzības par maksātnespējas procesos izdotiem rīkojumiem. Iesniedzējtiesa, kas darbojas trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvos, izskatīja un ar tās locekļu vienprātīgu lēmumu noraidīja šīs trīs apelācijas sūdzības, tādējādi apstiprinot pirmajā instancē pieņemtos nolēmumus. Šīs tiesas tiesneši parakstīja spriedumus un pēc tam nosūtīja tos iesniedzējtiesas tiesas nolēmumu reģistrācijas dienestam ¹⁰².

Reģistrācijas dienesta tiesnesis (turpmāk tekstā – “reģistrācijas tiesnesis”) tomēr atteicās reģistrēt šos trīs tiesas nolēmumus un nodeva tos atpakaļ attiecīgajiem iztiesāšanas sastāviem, pievienojot vēstuli, kurā norādīts, ka viņš nepiekrīt rastajiem risinājumiem. Divās no šīm lietām (C-554/21 un C-622/21) šis tiesnesis minēja citus iesniedzējtiesas nolēmumus, kuros rasti risinājumi, kas atšķiras no pamatlietās rastajiem risinājumiem. Trešajā lietā (C-727/21) viņš norādīja, ka nepiekrīt juridiskajai interpretācijai, ko sniedzis iztiesāšanas sastāvs, tomēr neminot nevienu citu tiesas nolēmumu.

Vēlāk iztiesāšanas sastāvs sanāca uz jaunām apspriedēm lietā C-727/21. Atkārtoti izskatījis apelācijas sūdzību un reģistrācijas tiesneša atzinumu, tas nolēma negrozīt iepriekš rasto risinājumu. Tādēļ tas pieņēma jaunu tiesas nolēmumu un nosūtīja to reģistrācijas dienestam.

¹⁰² *Sudski poslovník* (Tiesu reglaments) 177. panta 3. punktā ir paredzēts: “Otrās instances tiesā lietu uzskata par pabeigtu dienā, kad nolēmums tiek nosūtīts no tiesneša biroja – pēc tam, kad lieta ir atsūtīta atpakaļ no reģistrācijas dienesta. Sākot no lietas saņemšanas dienas, reģistrācijas dienestam tā jānosūta atpakaļ tiesneša birojam pēc iespējas īsākā termiņā. Pēc tam nolēmums tiek nosūtīts lietas dalībniekiem astoņu dienu laikā.”

Reģistrācijas tiesnesis, dodams priekšroku citādam juridiskajam risinājumam, nodeva minēto pamatlietu izskatīšanai iesniedzējtiesas komercstrīdu un citu strīdu nodaļai. Šī nodaļa vēlāk pieņēma “juridisku nostāju”, kurā piekrita risinājumam, kam priekšroku bija devis reģistrācijas tiesnesis. Pēc tam šī pamatliesa tika nodota atpakaļ attiecīgajam iztiesāšanas sastāvam, lai tas lemtu atbilstoši šai “juridiskajai nostājai”.

Tā kā iesniedzējtiesai radās šaubas par tāda mehānisma atbilstību Savienības tiesībām, kurā paredzēta reģistrācijas tiesneša un citu tiesas tiesnešu, kas pieņem “juridiskas nostājas”, iesaistīšanās tās lēmumpieņemšanas procesā, tā nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesa vispirms uzsver – jebkuram valsts pasākumam vai praksei, kuras mērķis ir nepieļaut judikatūras atšķirības vai novērst tās un tādējādi nodrošināt tiesisko drošību, kas ir tiesiskuma principa neatņemama sastāvdaļa, jāatbilst prasībām, kuras izriet no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas.

Pirmām kārtām, Tiesa, ievērojot šīs prasības, izvērtē praksi, atbilstoši kurai tiesas nolēmums, ko pieņēmis lietu izskatošais iztiesāšanas sastāvs, var tikt uzskatīts par galīgu un nosūtīts lietas dalībniekiem tikai tad, ja tā saturu ir apstiprinājis reģistrācijas tiesnesis, kurš neietilpst šajā iztiesāšanas sastāvā.

Šajā ziņā tā norāda – lai gan reģistrācijas tiesnesis ar savu vērtējumu nevar aizstāt par attiecīgo lietu atbildīgā iztiesāšanas sastāva vērtējumu, viņš faktiski var bloķēt pieņemtā tiesas nolēmuma reģistrāciju un tādā veidā kavēt nolēmuma pieņemšanas procesa pabeigšanu un šī nolēmuma paziņošanu lietas dalībniekiem. Tādējādi viņš var nodot lietu atpakaļ šim iztiesāšanas sastāvam minētā nolēmuma pārskatīšanai, ievērojot viņa paustos juridiskos apsvērumus, un gadījumā, ja viņš joprojām nepiekrīst iztiesāšanas sastāva viedoklim, aicināt attiecīgās nodaļas priekšsēdētāju sasaukt nodaļas sanāksmi, lai pieņemtu “juridisku nostāju”, kas būs saistoša arī šim iztiesāšanas sastāvam. Šādas prakses rezultātā tiek pieļauta reģistrācijas tiesneša iejaukšanās attiecīgajā lietā un ar šo iejaukšanos šis tiesnesis var ietekmēt galīgo risinājumu, kas tiks rasts šajā lietā.

Pirmkārt, nešķiet, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā būtu paredzēta šāda veida reģistrācijas tiesneša iejaukšanās. Otrkārt, šī reģistrācijas tiesneša iejaukšanās notiek pēc tam, kad iztiesāšanas sastāvs, kam attiecīgā lieta ir iedalīta, pēc apspriežu pabeigšanas ir jau pieņēmis tiesas nolēmumu, lai arī šis reģistrācijas tiesnesis neietilpa minētajā iztiesāšanas sastāvā un tāad nepiedalījās iepriekšējos tiesvedības posmos, kuru noslēgumā tika pieņemts šis nolēmums. Treškārt, šķiet, ka reģistrācijas tiesneša iejaukšanās pilnvaras pat nereglamentē skaidri noteikti objektīvi kritēriji, kas atspoguļotu konkrētu pamatojumu un varētu novērst diskrecionāru rīcību.

Nemot vērā šos apstākļus, Tiesa nospriež, ka šī reģistrācijas tiesas iejaukšanās neatbilst tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā izvirzītajām prasībām.

Otrām kārtām, Tiesa izvērtē valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram valsts tiesas nodaļas sanāksmē, pieņemot “juridisku nostāju”, var pieprasīt lietu izskatošajam

iztiesāšanas sastāvam grozīt tā iepriekš pieņemtā tiesas nolēmuma saturu, lai gan šajā nodaļas sanāksmē piedalās arī tiesneši, kas neietilpst šajā iztiesāšanas sastāvā, kā arī attiecīgā gadījumā personas, kuras nav attiecīgās tiesas locekļi, un lietas dalībniekiem šajā sanāksmē nav iespējas paust to argumentus.

Šajā ziņā tā norāda, ka nodaļas sanāksmes iesaiste faktiski ļauj visiem tiesnešiem, kas piedalās šajā nodaļas sanāksmē, iejaukties tādas lietas galīgajā risinājumā, kuru kompetentais iztiesāšanas sastāvs ir iepriekš apspriedis un izlēmis, bet kura vēl nav reģistrēta un nosūtīta. Proti, šī iztiesāšanas sastāva izredzes, ka gadījumā, ja tas turpinātu uzturēt no reģistrācijas tiesneša viedokļa atšķirīgu juridisko viedokli, tā tiesas nolēmums tiks pārskatīts nodaļas sanāksmē, kā arī šī iztiesāšanas sastāva pienākums pēc jau pabeigtām apspriedēm ievērot “juridisko nostāju”, kāda tiktu pieņemta šajā nodaļas sanāksmē, var ietekmēt šī nolēmuma galīgo saturu.

Pirmkārt, nešķiet, ka pamatlietā aplūkotās nodaļas sanāksmes pilnvaras iesaistīties lietā pietiekami reglamentētu objektīvi un piemērojami kritēriji kā tādi. It īpaši no noteikuma, kurā paredzēta nodaļas sanāksmes sasaukšana¹⁰³, neizriet, ka šo sanāksmi – kā tas bija lietā C-727/21 – var sasaukt tādēļ vien, ka reģistrācijas tiesnesis nepiekrīt kompetentā iztiesāšanas sastāva juridiskajam viedoklim. Otrkārt, lietas dalībniekiem nevienā brīdī netiek paziņots par nodaļas sanāksmes sasaukšanu un to, ka tā ir pieņēmusi “juridisku nostāju”, kas citstarp ir saistoša šo lietu izskatošajam iztiesāšanas sastāvam. Tādēļ nešķiet, ka šiem lietas dalībniekiem būtu iespēja izmantot to procesuālās tiesības šādā nodaļas sanāksmē.

Nemot vērā šos apstākļus, Tiesa nospriež, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums neatbilst tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā arī tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu izvirzītajām prasībām.

Tiesa arī precizē – lai izvairītos no judikatūras atšķirībām vai novērstu tās un tādējādi nodrošinātu tiesiskuma principam raksturīgo tiesisko drošību, procesuālais mehānisms, kas ļauj valsts tiesas tiesnesim, kurš neietilpst kompetentajā iztiesāšanas sastāvā, nodot lietu izskatīšanai šīs tiesas paplašinātam iztiesāšanas sastāvam, nav pretrunā LES 19. panta 1. punkta otrās daļas prasībām, ar nosacījumu, ka sākotnēji norīkotais iztiesāšanas sastāvs vēl nav uzsācis lietas apspriedi, ka apstākļi, kādos var veikt šādu lietas nodošanu, ir skaidri norādīti piemērojamos tiesību aktos un šāda lietas nodošana neliedz attiecīgajām personām iespēju piedalīties šajā paplašinātajā iztiesāšanas sastāvā notiekošajā tiesvedībā. Turklāt sākotnēji norīkotais iztiesāšanas sastāvs jebkurā brīdī var nolemt veikt šādu lietas nodošanu.

¹⁰³ *Zakon o sudovima* (Tiesu sistēmas organizācijas likums) 40. panta 1. punktā ir paredzēts, ka nodaļas vai tiesnešu sanāksme tiek sasaukta, ja tiek konstatēts, ka pastāv atšķirīgas interpretācijas starp nodaļām, palātām vai tiesnešiem jautājumos par likuma piemērošanu vai ja kāda palāta vai nodaļas tiesnesis ieņem juridisku nostāju, kas atšķiras no iepriekš pieņemtās juridiskas nostājas.

IV. Valsts tiesu neatkarība jomās, kas saistītas ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu

Savā judikatūrā par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu Tiesai vairākkārt ir bijusi iespēja interpretēt attiecībā uz “tiesas” neatkarības prasību noteiktos kritērijus.

It īpaši šī judikatūra ir pieņemta tiesu iestāžu sadarbības civillietās jomā attiecībā uz jēdzienu “tiesa” saistībā ar spriedumu atzīšanu un izpildi.

Krimināllietās Tiesa tostarp ir vērtējusi jēdziena “tiesu iestāde” tvērumu gadījumā, ja tiek atteikta Eiropas apcietināšanas ordera izpilde sakarā ar faktisku risku, ka izsniegšanas dalībvalstī var tikt pārkāptas pamattiesības uz neatkarīgu tiesu.

1. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

Spriedumi, 2017. gada 9. marts (otrā palāta), Zulfikarpašić (C-484/15, [EU:C:2017:199](#)), un Pula Parking (C-551/15, [EU:C:2017:193](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (EK) Nr. 1215/2012 – Piemērojamība laikā un materiālā piemērojamība – Civillietas un komercietas – Piespiedu izpildes procedūra ar mērķi piedzīt nesamaksātu parādu par publiskas autostāvvietas izmantošanu – Ietveršana – Jēdziens “tiesa” – Notārs, kas izsniedzis izpildrakstu, pamatojoties uz “publisku aktu”

Fakti, kas saistīti ar lietu C-484/15

Ibrica Zulfikarpašić ir advokāts no Horvātijas, kurš vērsās pie notāra ar lūgumu veikt piespiedu izpildi attiecībā uz vienu no viņa klientiem, *Slaven Gajer*, jo šis pēdējais nebija samaksājis par tam sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem. Pamatojoties uz šo lūgumu, notārs izsniedza izpildrakstu, kurš kļuva galīgs, jo klients pret to nebija cēlis iebildumus.

Pēc tam *I. Zulfikarpašić*, pamatojoties uz Eiropas izpildes rīkojumu regulu ¹⁰⁴, lūdza notāram apstiprināt šo izpildrakstu par Eiropas izpildes rīkojumu. Saskaņā ar šo regulu “tiesu” nolēmumus par neapstrīdētiem prasījumiem var apstiprināt par Eiropas izpildes rīkojumiem, kas ir jāatzīst un jāizpilda visās dalībvalstīs.

Notārs tomēr atteicās apstiprināt izpildrakstu ar pamatojumu, ka aplūkojamais prasījums nav uzskatāms par neapstrīdētu regulas izpratnē. Saskaņā ar Horvātijas tiesībām viņš nodeva lietu *Općinski sud u Novom Zagrebu – Stalna služba u Samoboru* (Novi Zagrebas pilsētas tiesa – Samoboras pastāvīgais dienests, Horvātija). Šī tiesa vaicā Tiesai, vai regulā minētais jēdziens “tiesa” ietver arī notārus Horvātijā (jautājuma pirmā

¹⁰⁴ Regula Nr. 805/2004.

daļa) un vai Eiropas izpildes rīkojumu var izsniegt, pamatojoties uz šādu izpildrakstu (jautājuma otrā un trešā daļa).

Fakti, kas saistīti ar lietu C-551/15

Pula Parking, kas ir Pulas [*Pula*] pilsētai (Horvātija) piederoša sabiedrība, nodrošina šīs pilsētas publisko maksas autostāvvietu pārvaldīšanu. Šī sabiedrība pieprasa, lai Vācijā dzīvojošais *Sven Klaus Tederahn* apmaksā tam izsniegto autostāvvietas biļeti. Pamatojoties uz grāmatvedības dokumentiem, kas apliecina, ka pastāv ar šajā biļetē norādīto summu saistīts parāds, notārs attiecībā pret *S. K. Tederahn* izsniedza izpildrakstu.

Tomēr pēc tam, kad *S. K. Tederahn* iesniedza iebildumus par šo izpildrakstu, lieta tika nodota *Općinski sud u Puli-Pola* (Pulas tiesa, Horvātija). Šī tiesa būtībā vaicā Tiesai, vai šāda piespiedu izpildes procedūra ietilpst regulas par spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās¹⁰⁵ piemērošanas jomā (pirmais jautājums) un vai notāri Horvātijā, kuri rīkojas piespiedu izpildes procedūrās, pamatojoties uz “publisku aktu”, ietilpst jēdzienā “tiesa” šīs regulas izpratnē (otrais jautājums).

Attiecībā uz to, vai Horvātijas notāri ir kvalificējami kā “tiesa” iepriekš minēto regulu izpratnē, Tiesa norāda, ka savstarpējās uzticēšanās principa ievērošana starp dalībvalstīm tiesu iestāžu sadarbības civillietās jomā prasa, lai dalībvalsts iestāžu nolēmumi, kuru izpildi lūdz citā dalībvalstī, būtu pieņemti tiesas procesā, kas sniedz neatkarības un objektivitātes garantijas, kā arī nodrošina sacīkstes principa ievērošanu. Tomēr attiecībā uz šo Tiesa konstatē, ka procedūra, kurā notāri Horvātijā izsniedz izpildrakstu, pamatojoties uz tādu “publisku aktu” kā *I. Zulfikarpašić* viņa klientam izsniegtais rēķins vai *Pula Parking* iesniegtie grāmatvedības dokumenti, nenotiek saskaņā ar sacīkstes principu.

Pirmkārt, kreditora pieteikums par šāda izpildraksta izsniegšanu netiek paziņots parādniekam, un, otrkārt, pats izpildraksts parādniekam tiek paziņots tikai pēc tā pieņemšanas. Līdz ar to Horvātijā notāri, kuri rīkojas to kompetenču robežās, kas piespiedu izpildes procedūrās, pamatojoties uz “publisku aktu”, tiem ir noteiktas valsts tiesībās, nav kvalificējami kā “tiesa” abu iepriekš minēto regulu izpratnē.

¹⁰⁵ Regula Nr. 1215/2012.

2. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās

2.1. Eiropas apcietināšanas orderis

Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs (virspalāta), Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Policijas un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 1. panta 3. punkts – Nodošanas procedūras starp dalībvalstīm – Izpildes nosacījumi – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. pants – Tiesības uz piekļuvi neatkarīgai un objektīvai tiesai

Attiecībā uz Polijas valstspiederīgo LM Polijas tiesas ir izsniegušas trīs Eiropas apcietināšanas orderus nolūkā veikt kriminālvajāšanu par narkotisko vielu nelikumīgu pārvadāšanu. Aizturēta 2017. gada 5. maijā Īrijā, šī persona nepiekrīta savai nodošanai Polijas iestādēm ar pamatojumu, ka Polijas tiesu sistēmas reformas dēļ pastāv faktisks risks, ka Polijā tai netiks nodrošināta lietas taisnīga izskatīšana.

Spriedumā *Aranyosi un Căldăraru*¹⁰⁶ Tiesa nosprieda – ja izpildes tiesu iestāde konstatē, ka personai, attiecībā uz kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, pastāv faktisks necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās risks Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) izpratnē, šī ordera izpilde ir jāatliek. Tomēr šāda atlikšana ir iespējama tikai tad, ja ir veikta pārbaude, kas notiek divos posmos. Pirmkārt, izpildes tiesu iestādei ir jākonstatē, ka izsniegšanas dalībvalstī pastāv faktisks necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās risks it īpaši sistēmisku nepilnību dēļ. Otrkārt, šai iestādei ir jāpārliciecinās, ka pastāv nopietns un pārbaudīts pamats uzskatīt, ka persona, attiecībā uz kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, būs pakļauta šādam riskam. Sistēmisku nepilnību esamība noteikti nenožīmē, ka konkrētajā gadījumā attiecīgā persona saņems necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos tās nodošanas gadījumā.

Šajā lietā *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) vaicāja Tiesai, vai izpildes tiesu iestādei, kas izskata nodošanas pieteikumu, kurš var izraisīt pieprasītās personas pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumu, saskaņā ar spriedumu *Aranyosi un Căldăraru* ir jākonstatē, pirmkārt, ka pastāv faktisks šo pamattiesību pārkāpuma risks Polijas tiesu sistēmas nepilnību dēļ un, otrkārt, ka attiecīgā persona ir pakļauta šādam riskam, vai arī pietiek ar to, ka šī iestāde konstatē Polijas tiesu sistēmas nepilnību esamību, un tai nav jāizvērtē, vai attiecīgā persona ir konkrēti pakļauta riskam. Augstā tiesa arī vaicāja Tiesai, kāda informācija un garantijas tai attiecīgā gadījumā ir jāsaņem no izsniegšanas tiesu iestādes, lai izslēgtu šādu risku.

¹⁰⁶ Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

Šie jautājumi iekļaujas to pārmaiņu kontekstā, ko Polijas valdība veica tiesu sistēmā un kas lika Komisijai 2017. gada 20. decembrī pieņemt pamatotu priekšlikumu, kurā tā aicināja Padomi, pamatojoties uz LES 7. panta 1. punktu ¹⁰⁷, konstatēt, ka pastāv droša varbūtība, ka Polija varētu nopietni pārkāpt tiesiskumu ¹⁰⁸.

Spriedumā Tiesa vispirms norāda, ka atteikums izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi ir izņēmums no savstarpējas atzīšanas principa, kas ir pamatā Eiropas apcietināšanas ordera mehānismam, un šis izņēmums ir jāinterpretē šauri.

Pēc tam Tiesa nospriež – faktiskais risks, ka persona, par kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, var ciest no tās pamattiesību uz neatkarīgu tiesu un tārad tās pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu būtiskā satura pārkāpumu, var ļaut izpildes tiesu iestādei izņēmuma kārtā atturēties izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi. Saistībā ar šo Tiesa uzsver, ka tiesas iestāžu neatkarības saglabāšana ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu indivīdu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, it īpaši saistībā ar Eiropas apcietināšanas ordera mehānismu.

No tā izriet, ka gadījumā, ja persona, par kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, iebilstot pret tās nodošanu izsniegšanas tiesu iestādei, norāda, ka pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības, kas, pēc tās domām, var ietekmēt tiesu varas neatkarību izsniegšanas dalībvalstī un tās pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, izpildes tiesu iestādei, pirmkārt, pamatojoties uz objektīviem, ticamiem, precīziem un pienācīgi aktualizētiem elementiem, ir jāizvērtē, vai izsniegšanas dalībvalstī pastāv faktiskais risks, ka tiks pārkāptas šīs attiecīgās personas tiesības saistībā ar šīs dalībvalsts tiesu neatkarības trūkumu minēto nepilnību dēļ.

Tiesa uzskata, ka informācija, kas ietverta pamatotajā priekšlikumā, kuru nesen Komisija adresēja Padomei, pamatojoties uz LES 7. panta 1. punktu, ir īpaši atbilstoši elementi saistībā ar šo vērtējumu.

Turklāt Tiesa atgādina, ka tiesu neatkarības un objektivitātes prasību veido divi aspekti. Tādējādi ir nepieciešams, lai attiecīgās instances i) veic savas funkcijas pilnībā autonomi, būdamas aizsargātas pret ārēju spiedienu vai iejaukšanos, un ii) ir neatkarīgas, kas nozīmē, ka tiek saglabāta vienāda distance attiecībā pret strīda dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm. Tiesa uzskata, ka šādas neatkarības un objektivitātes garantijas pieprasa tiesību normas, it īpaši attiecībā uz tiesas instanču sastāvu un attiecīgo tiesu locekļu iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī atturēšanās, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem. Neatkarības prasība turklāt nosaka, lai šo pēdējo disciplinārie pasākumi sniegtu garantijas, kas nepieciešamas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šie pasākumi tiks izmantoti kā tiesu nolēmumu satura politiskās kontroles sistēma.

¹⁰⁷ LES 7. panta 1. punktā paredzēts: "Padome pēc trešdaļas dalībvalstu, Eiropas Parlamenta vai Eiropas Komisijas pamatota priekšlikuma, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, ar četru piektdaļu tās locekļu balsu vairākumu var konstatēt, ka ir droša varbūtība, ka kāda dalībvalsts varētu nopietni pārkāpt 2. pantā minētās vērtības."

¹⁰⁸ Priekšlikums Padomes Lēmumam par konstatēšanu, ka ir droša varbūtība, ka Polija varētu nopietni pārkāpt tiesiskumu, 2017. gada 20. decembris, COM(2017) 835 final.

Ja izpildes tiesu iestāde, ņemot vērā šīs neatkarības un objektivitātes prasības, uzskata, ka izsniegšanas dalībvalstī pastāv faktisks risks, ka tiks pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, tai, otrkārt, konkrēti un precīzi jāizvērtē, vai lietas apstākļos pastāv būtiski un reāli iemesli uzskatīt, ka pieprasītajai personai būs šāds risks, ja tā tiks nodota izsniegšanas dalībvalstij. Šis konkrētais vērtējums ir jāveic arī tad, ja, kā tas ir šajā lietā, uz izsniegšanas dalībvalsti attiecas pamatots Komisijas priekšlikums, kas ir vērsts uz to, lai Padome konstatētu, ka pastāv droša varbūtība, ka šī dalībvalsts pārkāps LES 2. pantā paredzētās vērtības¹⁰⁹, ja izpildes tiesu iestāde uzskata, ka tās rīcībā ir elementi, kas pierāda, ka pastāv sistēmiskas nepilnības attiecībā uz šīm vērtībām.

Lai izvērtētu faktisko risku, kas skar pieprasīto personu, izpildes tiesu iestādei ir jāizvērtē, kādā mērā sistēmiskās vai vispārējās nepilnības var ietekmēt kompetento tiesu spēju izskatīt pieprasītās personas lietu. Ja no šīs pārbaudes izriet, ka šīs nepilnības var ietekmēt attiecīgās tiesas, izpildes tiesu iestādei ir jāizvērtē, vai pastāv būtiski un reāli iemesli uzskatīt, ka aplūkojamai personai, ņemot vērā tās personisko situāciju, kā arī tā pārkāpuma raksturu, par kuru viņa tiek vajāta, un faktisko kontekstu, kas ir Eiropas apcietināšanas ordera pamatā, būs faktisks risks, ka tiks pārkāptas tās pamattiesības uz neatkarīgu tiesu un līdz ar to – tās pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu būtiskais saturs.

Turklāt izpildes tiesu iestādei no izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādes ir jāpieprasa visa papildu informācija, ko tā uzskata par nepieciešamu, lai izvērtētu šāda riska esamību. Šajā kontekstā izsniegšanas tiesu iestāde var sniegt visus objektīvos elementus par eventuālajiem grozījumiem saistībā ar apstākļiem, kā tiek garantēta tiesu neatkarība, kuri var izslēgt šāda riska esamību attiecībā uz konkrēto personu.

Ja, izvērtējusi visus šos elementus, izpildes tiesu iestāde uzskata, ka attiecīgajai personai izsniegšanas dalībvalstī ir faktisks risks, ka tiks pārkāptas viņas pamattiesības uz neatkarīgu tiesu un līdz ar to pārkāpts viņas pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu būtiskais saturs, šai iestādei ir jāatturas izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi, kas attiecas uz šo personu.

Spriedums, 2020. gada 17. decembris (virspalāta), Openbaar Ministerie (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība) (C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, [EU:C:2020:1033](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Policijas un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 1. panta 3. punkts – 6. panta 1. punkts – Nodošanas procedūras starp dalībvalstīm – Izpildes nosacījumi – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. panta otrā daļa – Tiesības uz piekļuvi neatkarīgai un objektīvai tiesai – Sistēmiskas un vispārējās nepilnības – Jēdziens “izsniegšanas tiesu iestāde” – Izmaiņu, kas notikušas pēc attiecīgā Eiropas apcietināšanas

¹⁰⁹ LES 2. pantā ir paredzēts: “Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība.”

ordera izsniegšanas, ņemšana vērā – Izpildes tiesu iestādes pienākums konkrēti un precīzi pārbaudīt, vai pastāv būtiski un pamatoti iemesli uzskatīt, ka pastāv patiess risks, ka tiks pārkāptas attiecīgās personas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu nodošanas gadījumā

2015. gada augustā un 2019. gada februārī Polijas tiesas izsniedza Eiropas apcietināšanas orderus (turpmāk tekstā – “EAO”) attiecībā uz diviem Polijas valstspiederīgajiem, lai attiecīgi veiktu kriminālvajāšanu un izpildītu brīvības atņemšanas sodu. Tā kā šīs personas atradās Nīderlandē, *officier van justitie* (prokuratūras pārstāvis, Nīderlande) saskaņā ar Nīderlandes tiesībām vērsās *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) ar pieteikumiem izpildīt šos EAO.

Tomēr minētajai tiesai ir šaubas par šo pieteikumu apmierināšanu. Precīzāk, tā jautā par sprieduma lietā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības)¹¹⁰, kas pasludināts saistībā ar Polijas tiesu sistēmas reformu, piemērojamību. Minētajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka izņēmuma kārtā EAO izpilde var tikt atteikta, ja ir pierādīts, ka gadījumā, ja attiecīgā persona tiktu nodota dalībvalstij, kas ir izsniegusi EAO, tai būtu risks, ka tiktu pārkāptas viņas tiesības uz neatkarīgu tiesu, kas ir būtiska tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu sastāvdaļa¹¹¹. Tomēr šāds atteikums ir iespējams tikai pēc divu posmu pārbaudes: pēc tam, kad izpildes tiesu iestāde vispārīgi ir izvērtējusi, vai pastāv objektīva informācija, kas liecina, ka pastāv šo tiesību pārkāpšanas risks sistēmisku vai vispārēju nepilnību dēļ saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, tai pēc tam ir jāpārbauda, kādā mērā šādas nepilnības var konkrēti ietekmēt attiecīgās personas situāciju tad, ja tā tiek nodota šīs dalībvalsts tiesu iestādēm.

To izmaiņu dēļ, kuras veiktas laikā no 2019. līdz 2021. gadam¹¹² un no kurām dažas ir notikušas pēc attiecīgo EAO izdošanas, Amsterdamas tiesa uzskata, ka Polijas tiesu sistēmas nepilnības ir tādas, ka visu Polijas tiesu neatkarība un līdz ar to tiesības uz neatkarīgu tiesu vairs netiek nodrošinātas nevienai Polijā tiesājamai personai. Šajā kontekstā tā jautā, vai ar šo konstatējumu vien pietiek, lai pamatotu atteikumu izpildīt kādas Polijas tiesas izdotu EAO, un nav vēl jāpārbauda šo nepilnību ietekme konkrētās lietas apstākļos.

Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa virspalātas sastāvā atbild noliedzoši, apstiprinot savu judikatūru, kas iedibināta spriedumā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības).

¹¹⁰ Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), kas aplūkots šajā sadaļā.

¹¹¹ Šīs tiesības ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrajā daļā.

¹¹² Kā vienu no faktoriem iesniedzējtiesa tostarp min neseno Tiesas judikatūru šajā jomā (spriedums, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982), aplūkots II.1. sadaļā “Iecelšana amatā”; spriedums, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz un Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), aplūkots II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”, kā arī spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596), aplūkots I.2. sadaļā “Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu” un II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”).

Pirmkārt, Tiesa nospiež, ka sistēmiskas un vispārējas nepilnības, kas ietekmē izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, lai cik arī smagas tās nebūtu, vien nav pietiekamas, lai ļautu izpildes tiesu iestādei uzskatīt, ka visas šīs dalībvalsts tiesas neietilpst EAO “izsniegšanas tiesu iestādes” jēdzienā¹¹³; šis jēdziens principā nozīmē, ka attiecīgā iestāde rīkojas neatkarīgi.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka šādas nepilnības ne vienmēr ietekmē katru nolēmumu, kas šīm tiesām var būt jāpieņem. Tad tā norāda, ka, lai gan izņēmuma apstākļos var tikt noteikti ierobežojumi savstarpējās uzticēšanās un atzīšanas principiem, kuri ir EAO mehānisma darbības pamatā, “izsniegšanas tiesu iestādes” statusa noliegšana visām attiecīgās dalībvalsts tiesām, kuras skar šīs nepilnības, izraisītu šo principu piemērošanas vispārēju izslēgšanu saistībā ar šo tiesu izsniegtiem EAO. Turklāt šādam risinājumam būtu citas ļoti būtiskas sekas, jo tas tostarp nozīmētu, ka šīs dalībvalsts tiesas vairs nevarētu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu¹¹⁴. Visbeidzot, Tiesa norāda, ka tās nesenā judikatūra, saskaņā ar kuru dažu dalībvalstu prokuratūrām, ņemot vērā to pakļautības attiecības ar izpildvaru, nav pietiekamu neatkarības garantiju, lai tās varētu uzskatīt par “izsniegšanas tiesu iestādēm”¹¹⁵, nav attiecināma uz dalībvalstu tiesām. Proti, tiesiskā Savienībā prasība par tiesu neatkarību pēc sava rakstura izslēdz jebkādas šāda veida attiecības ar šo varu.

Otrkārt, Tiesa norāda, ka sistēmisku vai vispārēju nepilnību esamība vai pasliktināšanās saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, kas liecina par tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpuma risku, tomēr neļauj pieņemt¹¹⁶, ka personai, attiecībā uz kuru ir izsniegts EAO, tās nodošanas gadījumā patiešām būs šāds risks. Tādējādi Tiesa saglabā prasību veikt spriedumā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) paredzēto divu posmu izvērtēšanu un norāda, ka šo nepilnību konstatēšanai, protams, ir jānodrošina izpildes tiesu iestāde ievērot pienācīgu rūpību, bet tā nevar to atbrīvot no pienākuma atbilstoši šīs pārbaudes otrajam posmam veikt konkrētu un precīzu attiecīgā riska novērtējumu. Šajā vērtējumā jāņem vērā pieprasītās personas situācija, attiecīgā pārkāpuma raksturs un faktiskie apstākļi, kas ir EAO pamatā, kā, piemēram, valsts iestāžu paziņojumi, kuri var ietekmēt to, kā tiek izskatīta individuāla lieta. Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka EAO mehānisma vispārēja apturēšana attiecībā uz dalībvalsti, kas ļautu atturēties no šāda novērtējuma un automātiski atteikties izpildīt tās izdotos EAO, ir iespējama tikai gadījumā, ja Eiropadome formāli konstatētu, ka šī dalībvalsts neievēro principus, uz kuriem ir balstīta Savienība¹¹⁷.

Turklāt Tiesa precizē, ka tad, ja EAO ir izdots kriminālvajāšanas veikšanai, izpildes tiesu iestādei vajadzības gadījumā jāņem vērā sistēmiskas un vispārējas nepilnības saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, kas ir radušās pēc attiecīgā EAO

¹¹³ Pamatlēmuma 2002/584, kas grozīts ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.), 6. panta 1. punkta izpratnē.

¹¹⁴ Proti, šis risinājums nozīmētu, ka vairs neviena izsniegšanas dalībvalsts tiesa netiktu uzskatīta par tādu, kas atbilst neatkarības prasībai, kura raksturīga jēdzienam “tiesa” LESD 267. panta izpratnē.

¹¹⁵ Skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 27. maijs, OG un PI (Libekas un Cvikavas prokuratūras) (C-508/18 un C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](#)).

¹¹⁶ Saskaņā ar Pamatlēmuma par EAO 1. panta 3. punktu.

¹¹⁷ Šī procedūra ir paredzēta LES 7. panta 2. punktā.

izdošanas, un jāizvērtē, kādā mērā šīs nepilnības var ietekmēt šīs dalībvalsts kompetento tiesu spēju īstenot procedūras, kuras tiks piemērotas attiecīgajai personai. Gadījumā, ja EAO izdots, lai nodotu pieprasīto personu brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, izpildes tiesu iestādei ir jāpārbauda, kādā mērā sistēmiskās vai vispārējās nepilnības, kas izsniegšanas dalībvalstī pastāvēja EAO izsniegšanas brīdī, konkrētās lietas apstākļos ir ietekmējušas tās dalībvalsts tiesas neatkarību, kura ir piemērojusi šo brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, uz kura izpildi attiecas šis Eiropas apcietināšanas orderis.

Spriedums, 2022. gada 22. februāris (virspalāta), Openbaar Ministerie (Izsniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa) (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, [EU:C:2022:100](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 1. panta 3. punkts – Nodošanas procedūras starp dalībvalstīm – Izpildes nosacījumi – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. panta otrā daļa – Pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā – Sistēmiskas vai vispārējas nepilnības – Divos posmos veicams izvērtējums – Piemērošanas kritēriji – Izpildes tiesu iestādes pienākums konkrēti un precīzi pārbaudīt, vai ir nopietni un konstatēti iemesli uzskatīt, ka pastāv reāls risks, ka personas, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, nodošanas gadījumā tiks pārkāptas tās pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā

2021. gada aprīlī Polijas tiesas izdeva divus Eiropas apcietināšanas orderus (turpmāk tekstā – “EAO”) ¹¹⁸ attiecībā uz diviem Polijas valstspiederīgajiem attiecīgi brīvības atņemšanas soda izpildei un kriminālvajāšanas veikšanai. Tā kā attiecīgās personas atradās Nīderlandē un nebija piekritušas viņu nodošanai, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) tika iesniegti pieteikumi par šo EAO izpildi.

Šī tiesa pauž šaubas par to, vai minētie pieteikumi ir apmierināmi. Šajā ziņā tā norāda, ka kopš 2017. gada Polijā pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības, kas aizskar pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu ¹¹⁹, un tostarp tiesības uz tiesību aktos noteiktu tiesu, proti, nepilnības, kas it īpaši izrietot no tā, ka Polijas tiesneši tiek iecelti pēc *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) priekšlikuma. Saskaņā ar *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) 2020. gadā pieņemto rezolūciju KRS kopš likuma par tiesu reformu stāšanās spēkā 2018. gada 17. janvārī vairs nav neatkarīga iestāde ¹²⁰. Tā kā pēc KRS priekšlikuma ieceltie tiesneši varēja piedalīties kriminālprocesā, kura noslēgumā viena no abām attiecīgajām personām tika notiesāta,

¹¹⁸ Pamatlēmuma 2002/584, kas grozīts ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.), izpratnē.

¹¹⁹ Šīs tiesības ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrajā daļā.

¹²⁰ Iesniedzējtiesa atsaucas arī uz 2021. gada 15. jūlija spriedumu Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 108. un 110. punkts), kas aplūkots I.2. sadaļā “Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu” un II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”.

vai viņiem izskatīšanā varēja tikt nodota otras attiecīgās personas krimināllieta, iesniedzējtiesa uzskata, ka pastāv reāls risks, ka šo personu nodošanas gadījumā notiks viņu tiesību uz tiesību aktos noteiktu tiesu pārkāpums.

Šādos apstākļos šī tiesa jautā Tiesai, vai divos posmos veicamais izvērtējums ¹²¹, ko Tiesa ir iedibinājusi uz EAO balstītas nodošanas kontekstā, ņemot vērā pamattiesībām uz taisnīgu lietas izskatīšanu raksturīgās neatkarības un objektivitātes garantijas, ir piemērojams gadījumā, ja runa ir par šīm pamattiesībām arī raksturīgo garantiju attiecībā uz tiesību aktos noteiktu tiesu.

Tiesa, skatot lietu virspalātas sastāvā un lemjot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, atbild apstiprinoši un precizē šī izvērtējuma piemērošanas kārtību.

Tiesa nospriež, ka tad, kad izpildes tiesu iestādes – kam ir jālemj par tādas personas nodošanu, attiecībā uz kuru ir izdots EAO, – rīcībā ir informācija, kas liecina par sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām attiecībā uz izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, tostarp attiecībā uz šīs varas locekļu iecelšanas procedūru, tā var atteikt nodošanu, pamatojoties uz Pamatlēmumu 2002/584 ¹²², tikai tad, ja tā secina, ka konkrētās lietas apstākļos pastāv nopietni un konstatēti iemesli uzskatīt, ka attiecīgās personas pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā ir tikušas pārkāptas vai nodošanas gadījumā var tikt pārkāptas.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka tiesības tikt tiesātam “tiesību aktos noteiktā” tiesā pēc savas būtības ietver tiesnešu iecelšanas procedūru. Tādējādi izvērtējuma pirmajā posmā, lai novērtētu, vai pastāv reāls pamattiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu pārkāpuma risks, tostarp saistībā ar prasības par tiesību aktos noteiktu tiesu neievērošanu, izpildes tiesu iestādei ir jāveic visaptverošs vērtējums, kas ir balstīts uz jebkuru objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju par tiesu sistēmas darbību izsniegšanas dalībvalstī, un it īpaši uz tiesnešu iecelšanas vispārējo kārtību šajā dalībvalstī. Par šādu informāciju ir uzskatāma informācija, kas ietverta pamatotajā priekšlikumā, ko Eiropas Komisija nosūtījusi Padomei, pamatojoties uz LES 7. panta 1. punktu, iepriekš minētajā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) rezolūcijā, kā arī Tiesas ¹²³ un Eiropas Cilvēktiesību tiesas ¹²⁴ attiecīgajā judikatūrā. Savukārt apstāklis, ka tādas tiesnešu iecelšanas procedūrā iesaistītas iestādes kā *KRS* sastāvā galvenokārt ir locekļi, kuri pārstāv

¹²¹ Šīs pārbaudes pirmajā posmā izpildes tiesu iestādei ir jāizvērtē, vai pastāv reāls pamattiesību pārkāpuma risks, ņemot vērā izsniegšanas dalībvalsts vispārējo situāciju; otrajā posmā šai iestādei konkrēti ir jāpārbauda, vai pastāv reāls pieprasītās personas pamattiesību aizskāruma risks, ņemot vērā lietas apstākļus. Skat. spriedumus, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), un 2020. gada 17. decembris, *Openbaar Ministerie* (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība) (C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), kas aplūkoti šajā sadaļā.

¹²² Šajā nozīmē skat. Pamatlēmuma 2002/584 1. panta 2. un 3. punktu, kurā ir noteikts, ka, pirmkārt, dalībvalsts izpilda ikvienu EAO, pamatojoties uz savstarpējas atzišanas principu un saskaņā ar šī pamatlēmuma noteikumiem, un, otrkārt, minētais pamatlēmums negroza pienākumu ievērot tādas pamattiesības un tiesību pamatprincipus, kādi nostiprināti LES 6. pantā.

¹²³ Spriedumi, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982), un 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153), kas aplūkoti II.1. sadaļā “Iecelšana amatā”, kā arī spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596), kas aplūkots I.2. sadaļā “Neatkarīgu valsts tiesu tiesības vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu” un II.7. sadaļā “Disciplināratbildība”, un spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798), kas aplūkots II.1. sadaļā “Iecelšana amatā” un II.5. sadaļā “Pārceļšana”.

¹²⁴ ECT, 2021. gada 22. jūlijs, *Reczkowicz* pret Poliju, CE:ECHR:2021:0722JUD004344719.

likumdošanas varu vai izpildvaru vai kuras tās ir izraudzījušas, nav pietiekami, lai pamatotu nodošanas atteikumu.

Minētā izvērtējuma otrajā posmā personai, attiecībā uz kuru ir izdots EAO, ir jāsniedz konkrēta informācija, kas ļauj uzskatīt, ka tiesu sistēmas sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām ir bijusi konkrēta ietekme uz tās krimināllietas izskatīšanu vai nodošanas gadījumā var būt šāda ietekme. Šo informāciju vajadzības gadījumā var papildināt ar izsniegšanas tiesu iestādes sniegtajām ziņām.

Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par EAO, kas ir izdots brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, izpildes tiesu iestādei jāņem vērā informācija attiecībā uz to iztiesāšanas sastāvu, kurš ir izskatījis krimināllietu, vai jebkuru citu apstākli, kuram ir nozīme šī iztiesāšanas sastāva neatkarības un objektivitātes vērtējumā. Lai atteiktu nodošanu, nepietiek ar to, ka viens vai vairāki tiesneši, kuri ir piedalījušies šajā procedūrā, ir tikuši iecelti pēc tādas iestādes kā KRS priekšlikuma. Turklāt attiecīgajai personai ir jāsniedz informācija tostarp par attiecīgo tiesnešu iecelšanas procedūru un viņu iespējamo deleģēšanu, kas ļautu konstatēt, ka ar šo iztiesāšanas sastāvu tika aizskartas tās pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu. Papildus jāņem vērā, vai attiecīgajai personai varbūtēji bija iespēja lūgt iztiesāšanas sastāva locekļu noraidīšanu tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar tās pamattiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu pārkāpumu, to, vai šī persona īstenoja šo iespēju, kā arī tās pieteikuma par noraidīšanu iznākumu.

Otrkārt, ja EAO ir izdots kriminālvajāšanas veikšanai, izpildes tiesu iestādei jāņem vērā informācija par attiecīgās personas personisko situāciju, par noziedzīga nodarījuma, saistībā ar kuru tiek veikta tās kriminālvajāšana, raksturu, par faktiskajiem apstākļiem, kādos iekļaujas šis EAO, vai par jebkuru citu apstākli, kam ir nozīme iztiesāšanas sastāva, kurš šķietami ir aicināts izskatīt šīs personas lietu, neatkarības un objektivitātes vērtējumā. Šāda informācija var būt arī valsts iestāžu paziņojumi, kuriem varētu būt ietekme konkrētajā lietā. Savukārt apstākļi, ka to tiesnešu identitāte, kuri, iespējams, tiks aicināti izskatīt attiecīgās personas lietu, lēmuma par nodošanu pieņemšanas brīdī nav zināma, vai, ja to identitāte ir zināma, tas, ka šie tiesneši ir tikuši iecelti pēc tādas iestādes kā KRS priekšlikuma, nav pietiekams, lai atteiktu šo nodošanu.

2.2. Nevainīguma prezumpcija

Spriedums, 2021. gada 16. novembris (virspalāta), Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu varas neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Valsts tiesiskais regulējums, kurā tieslietu ministram ir paredzēta iespēja norīkot tiesnešus darbam augstākā līmeņa tiesās un atsaukt šos norīkojumus – Krimināllietu

iztiesāšanas sastāvi, kuros iekļauti tieslietu ministra norīkoti tiesneši – Direktīva (ES) 2016/343 – Nevainīguma prezumpcija

Šajā spriedumā, kura faktiskie un tiesiskie apstākļi ir izklāstīti iepriekš¹²⁵, Tiesa norāda – runājot par kriminālprocesos piemērojamo nevainīguma prezumpciju, kuras ievērošanu nodrošināt ir Direktīvas 2016/343 mērķis¹²⁶, – tā nozīmē, ka tiesai ir jābūt brīvai no jebkādiem aizspriedumiem un iepriekšēja viedokļa, kad tā izskata jautājumu par apsūdzētās personas kriminālatbildību. Tātad tiesnešu neatkarība un objektivitāte ir būtiski nosacījumi, lai nodrošinātu nevainīguma prezumpciju. Taču šajā gadījumā šķiet, ka iepriekš minētajos apstākļos tiesnešu neatkarība un objektivitāte, un līdz ar to nevainīguma prezumpcija var tikt apdraudēta.

¹²⁵ Attiecībā uz tiesvedības faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem skat. II.4. sadaļu "Norīkošana".

¹²⁶ Skat. Direktīvas 2016/343 22. apsvērumu un 6. pantu.

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Pētniecības un dokumentācijas direkcija

2024. gada jūlijs